

Europos Sąjungos oficialusis leidinys

L 207

Leidimas
lietuvių kalba

Teisės aktai

53 tomas
2010 m. rugpjūčio 6 d.

Turinys

I Įstatymo galią turintys teisės aktai

DIREKTYVOS

- ★ 2010 m. liepos 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/40/ES dėl kelių transporto ir jo sąsajų su kitų rūšių transportu srities intelektinių transporto sistemų diegimo sistemos ⁽¹⁾ 1
- ★ 2010 m. liepos 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/45/ES dėl transplantacijai skirtų žmogaus organų kokybės ir saugos standartų nustatymo 14

IV Aktai, priimti iki 2009 m. gruodžio 1 d. remiantis EB sutartimi, ES sutartimi ir Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutartimi

2010/417/EB:

- ★ 2009 m. lapkričio 30 d. Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių Europos Sąjungos valstybių narių vyriausybių atstovų sprendimas dėl Europos bendrijos bei jos valstybių narių – vienos šalies, ir Kanados – kitos šalies, susitarimo dėl oro susisiekimo pasirašymo ir laikino taikymo 30
- Kanados ir Europos bendrijos bei jos valstybių narių susitarimas dėl oro susisiekimo 32

Kaina: 4 EUR

⁽¹⁾ Tekstas svarbus EEE

LT

Aktai, kurių pavadinimai spausdinami paprastu šriftu, yra susiję su kasdieniu žemės ūkio reikalų valdymu ir paprastai galioja ribotą laikotarpį.

Visų kitų aktų pavadinimai spausdinami ryškesniu šriftu ir prieš juos dedama žvaigždutė.

I

(Įstatymo galią turintys teisės aktai)

DIREKTYVOS

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA 2010/40/ES

2010 m. liepos 7 d.

dėl kelių transporto ir jo sąsajų su kitų rūšių transportu srities intelektinių transporto sistemų diegimo sistemos

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

kelių transporto infrastruktūros plėtimu. Ieškant Sąjungai tinkamų sprendimų, svarbus vaidmuo teks inovacijoms.

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 91 straipsnį,

- (3) Intelektinės transporto sistemos (ITS) yra pažangios prietaikos, kuriomis, nors jos neturi paties intelekto, siekiama teikti inovacines paslaugas, susijusias su įvairiomis transporto rūšimis ir eismo valdymu ir sudaryti sąlygas įvairiems naudotojams gauti geresnę informaciją ir saugiau, geriau koordinuojant bei „išmaniau“ naudotis transporto tinklais.

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę⁽¹⁾,

- (4) Siekiant planuoti, projektuoti, naudoti, eksploatuoti ir valdyti transporto sistemas, telekomunikacijos, elektronika ir informacinės technologijos integruojamos į transporto inžineriją ITS. Informacinių ir ryšių technologijų taikymas kelių transporto sektoriuje ir jo sąsajose su kitų rūšių transportu gerokai prisidės didinant aplinkosauginį veiksmingumą, efektyvumą, įskaitant energijos vartojimo efektyvumą, kelių transporto, įskaitant pavojingų krovinių vežimą, saugą ir saugumą, visuomenės saugumą ir keleivių bei krovinių judumą ir kartu užtikrins vidaus rinkos veikimą ir didesnę konkurencingumą bei užimtumą. Tačiau tokios prietaikos neturėtų turėti įtakos klausimams, susijusiems su nacionaliniu saugumu ar kurios yra būtinos dėl gynybos interesų.

pasikonsultavę su Regionų komitetu,

laikydami įprastos teisėkūros procedūros⁽²⁾,

kadangi:

- (1) Kelių transporto srautų apimties padidėjimas Sąjungoje, susijęs su Europos ekonomikos augimu, ir piliečių judumo poreikis yra pagrindinė didėjančių kelių infrastruktūros spūščių ir didėjančio energijos vartojimo, taip pat aplinkosaugos ir socialinių problemų šaltinis.
- (2) Sprendžiant tokias svarbias problemas, negalima apsibrėžti vien tradicinėmis priemonėmis, *inter alia*, esamos

- (5) Pažanga, padaryta informacines ir ryšių technologijų srityje taikant kitų rūšių transportui, dabar turėtų būti perkelta į kelių transporto sektorių, pirmiausia siekiant užtikrinti didesnę kelių transporto ir kitų rūšių transporto integraciją.

⁽¹⁾ OL C 277, 2009 11 17, p. 85.

⁽²⁾ 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento pozicija (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje) 2010 m. gegužės 10 d. Tarybos pozicija (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje), 2010 m. liepos 6 d. Europos Parlamento pozicija (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).

- (6) Kai kuriose valstybėse narėse šių technologijų prietaikos nacionaliniu mastu kelių transporto sektoriuje jau diegiamos. Tačiau šis diegimas vis dar padrikas, nesuderintas, negalintis užtikrinti geografinio ITS paslaugų tęstinumo visoje Sąjungoje ir prie jos išorės sienų.

- (7) Siekiant užtikrinti suderintą ir veiksmingą ITS diegimą visoje Sąjungoje, reikėtų nustatyti specifikacijas, atitinkamas atvejais įskaitant standartus, kuriomis būtų apibrėžtos išsamesnės nuostatos ir procedūros. Prieš priimant specifikacijas, Komisija turėtų įvertinti, ar jos atitinka tam tikrus apibrėžtus principus, kaip nustatyta II priede. Pirmenybė turėtų būti teikiama keturioms pagrindinėms ITS kūrimo ir diegimo sritims. Šiose keturiose srityse turėtų būti nustatyti diegimo ir specifikacijų bei standartų naudojimo prioritetiniai veiksmai. Toliau įgyvendinant ITS, reikėtų atsižvelgti į konkrečios valstybės narės jau įdiegtą ITS infrastruktūrą, atsižvelgiant į technologinę pažangą ir finansines sąnaudas.
- (8) Priėmus įstatymo galią turintį teisės aktą, kaip nurodyta šios direktyvos 6 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje, turėtų būti atitinkamai iš dalies pakeistas 5 straipsnio 1 dalies antras sakinys.
- (9) Specifikacijos turėtų būti parengtos atsižvelgiant, *inter alia*, į ITS srityje jau įgytą patirtį ir pasiektus rezultatus ir remiantis šia patirtimi bei rezultatais, ypač įgyvendinant e. saugos iniciatyvą, kurią Komisija pradėjo įgyvendinti 2002 m. balandžio mėn. Pagal šią iniciatyvą Komisija įkūrė e. saugos forumą, kad būtų skatinama teikti ir toliau įgyvendinti rekomendacijas e. saugos sistemų kūrimui, diegimui ir naudojimui remti.
- (10) Šioje direktyvoje nustatytos taisyklės ir procedūros neturėtų būti taikomos transporto priemonėms, kuriomis naudojamosi daugiausia dėl jų istorinės vertės ir kurios pirmą kartą buvo įregistruotos, ir (arba) kurioms buvo suteiktas tipo patvirtinimas, ir (arba) kurios buvo pradėtos eksploatuoti prieš įsigaliojant šiais direktyvai ir jos įgyvendinamosioms priemonėms.
- (11) ITS turėtų būti rengiamos remiantis sąveikiomis sistemomis, pagrįstomis viešais ir žinomais standartais, kurie, vadovaujantis nediskriminavimo principu, būtų prieinami visiems prietaikų ir paslaugų teikėjams bei naudotojams.
- (12) Diegiant ir naudojant ITS prietaikas ir paslaugas, bus tvarkomi asmens duomenys. Šie duomenys turėtų būti tvarkomi pagal Sąjungos teisę, išdėstytą 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo⁽¹⁾ bei 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje⁽²⁾. ITS prietaikoms, *inter alia*, reikėtų taikyti principus, pagal kuriuos naudojama kuo mažiau duomenų ir kuo labiau ribotais tikslais.
- (13) Turėtų būti skatinamas anonimiškumas, kaip vienas iš geresnio asmenų privatumo užtikrinimo principų. Duomenų apsaugos ir su privatumu susijusiais klausimais ITS prietaikų ir paslaugų diegimo srityje Komisija turėtų toliau atitinkamai konsultuotis su Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnu ir prašyti pagal Direktyvos 95/46/EB 29 straipsnį įsteigtos Asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis darbo grupės pateikti nuomonę.
- (14) Diegiant ir naudojant ITS prietaikas ir paslaugas, ypač eismo ir kelionių informacijos paslaugas, bus tvarkomi ir naudojami kelių, eismo ir kelionės duomenys, pateikiami valstybių narių viešojo sektoriaus institucijų turimuose dokumentuose. Šie duomenys turėtų būti tvarkomi ir naudojami pagal 2003 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/98/EB dėl viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo⁽³⁾.
- (15) Atitinkamais atvejais specifikacijos turėtų apimti išsamias nuostatas, kuriomis nustatoma sudedamųjų dalių atitikties arba tinkamumo naudoti įvertinimo procedūra. Šios nuostatos turėtų būti grindžiamos 2008 m. liepos 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimu Nr. 768/2008/EB dėl bendrosios gaminių pardavimo sistemos⁽⁴⁾, visų pirma jo nuostatomis, susijusiomis su atitikties įvertinimo procedūrų įvairių etapų moduliais. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2007/46/EB⁽⁵⁾ jau nustatyti motorinių transporto priemonių ir jų dalių bei su jomis susijusios įrangos tipo patvirtinimo pagrindai, o Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/24/EB⁽⁶⁾ ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/37/EB⁽⁷⁾ nustato taisykles dėl su dviračių ar triračių motorinių transporto priemonių ir žemės ar miškų ūkio traktorių ir jų dalių bei su jais susijusios įrangos tipo patvirtinimą. Todėl įrangos ir prietaikų, kurioms taikomos tos direktyvos, atitikties įvertinimą nustatymas būtų darbo dubliavimas. Kita vertus, tos direktyvos taikomos su ITS susijusiai transporto priemonių įrangai, tačiau jos netaikomos išorinės kelių infrastruktūros ITS techninei ir programinei įrangai. Tokiais atvejais specifikacijose galėtų būti numatytos atitikties įvertinimo procedūros. Tokios procedūros turėtų apimti tik tai, kas būtų būtina kiekvienu konkrečiu atveju.

⁽¹⁾ OL L 281, 1995 11 23, p. 31.

⁽²⁾ OL L 201, 2002 7 31, p. 37.

⁽³⁾ OL L 345, 2003 12 31, p. 90.

⁽⁴⁾ OL L 218, 2008 8 13, p. 82.

⁽⁵⁾ OL L 263, 2007 10 9, p. 1.

⁽⁶⁾ OL L 124, 2002 5 9, p. 1.

⁽⁷⁾ OL L 171, 2003 7 9, p. 1.

- (16) ITS prietaikoms ir paslaugoms, kurioms užtikrinti būtinos tikslaus ir patikimo laiko ir padėties nustatymo paslaugos, turėtų būti taikoma palydovų naudojimu pagrįsta infrastruktūra arba kita lygiavertė tikslumą užtikrinanti technologija, tokia kaip numatyta 2004 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 1/2005 dėl gyvūnų apsaugos juos vežant ir atliekant susijusias operacijas⁽¹⁾ ir 2008 m. liepos 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 683/2008 dėl tolesnio Europos palydovinės navigacijos programų (EGNOS ir Galileo) įgyvendinimo⁽²⁾.
- (17) ITS prietaikoms įgyvendinti, visų pirma kroviniams stebėti bei sekti visą kelionę ir vežant skirtingų rūšių transportu, reikėtų naudoti inovacines technologijas, pavyzdžiui, radijo dažninio atpažinimo įrenginius (RFID) arba EGNOS/Galileo.
- (18) Pagrindiniai suinteresuotieji subjektai, pvz., ITS paslaugų teikėjai, ITS naudotojų asociacijos, transporto ir įrenginių operatoriai, gamybos pramonės atstovai, socialiniai partneriai, profesinės asociacijos ir vietos valdžios institucijos, turėtų turėti galimybę patarti Komisijai su ITS diegimu Sąjungoje susijusiais komerciniais ir techniniais klausimais. Šiuo tikslu Komisija, užtikrindama glaudų bendradarbiavimą su suinteresuotaisiais subjektais ir valstybėmis narėmis, turėtų sudaryti ITS patariamąją grupę. Patariamąsios grupės darbas turėtų būti atliekamas skaidriai, o jo rezultatus reikėtų pateikti pagal šią direktyvą įsteigtam komitetui.
- (19) Vienodos įgyvendinimo sąlygos turėtų užtikrinti gairių ir neprivalomų priemonių priėmimą, kuris palengvintų valstybių narių bendradarbiavimą ITS prioritetinėse srityse, o taip pat gairių dėl valstybių narių ataskaitų teikimo ir darbo programos priėmimą.
- (20) Vadovaujantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 291 straipsniu, iš anksto pagal įprastą teisėkūros procedūrą priimtu reglamentu nustatomi kontrolės mechanizmai, kuriais valstybės narės kontroliuotų Komisijos naudojamą įgyvendinimo įgaliojimąis, taisyklės ir bendri principai. Kol bus priimtas naujas reglamentas, 1999 m. birželio 28 d. Tarybos sprendimas 1999/486/EB, nustatantis Komisijos naudojimosi jai suteiktais įgyvendinimo įgaliojimąis tvarką⁽³⁾, taikomas toliau, išskyrus reguliavimo procedūrą su tikrinimu, kuri nėra taikoma.
- (21) Komisijai turėtų būti suteikti įgaliojimai pagal SESV 290 straipsnį priimti deleguotus teisės aktus dėl specifikacijų priėmimo. Ypač svarbu, kad Komisija atitinkamai konsultuotųsi parengiamųjų darbų metu, įskaitant ekspertų lygiu.
- (22) Kad būtų užtikrintas suderintas požiūris, Komisija turėtų užtikrinti šia direktyva įsteigto komiteto ir komitetų, įsteigtų 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/52/EB dėl elektroninių kelių rinkliavos sistemų sąveikumo Sąjungoje⁽⁴⁾, 1985 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 3821/85 dėl kelių transporto priemonėse naudojamų tachografų⁽⁵⁾, Direktyva 2007/46/EB ir 2007 m. kovo 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2007/2/EB, sukuriantia Europos bendrijos erdvinės informacijos infrastruktūrą (INSPIRE)⁽⁶⁾, veiklos nuoseklumą.
- (23) Kadangi šios direktyvos tikslo, t. y. užtikrinti suderintą ir nuoseklų sąveikių intelektinių transporto sistemų diegimą visoje Sąjungoje, valstybės narės ir (arba) privatusis sektorius negali deramai pasiekti ir kadangi dėl siūlomo veiksmo masto ir poveikio to tikslo būtų geriau siekti Sąjungos lygmeniu, laikydami Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo, Sąjunga gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šia direktyva neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti.
- (24) Pagal Tarpinstitucinio susitarimo dėl geresnės teisėkūros 34 punktą valstybės narės skatinamos dėl savo ir Sąjungos interesų parengti lenteles, kurios kuo geriau parodytų šios direktyvos ir jos perkėlimo į nacionalinę teisę priemonių atitikimą, ir viešai jas paskelbti.

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

1 straipsnis

Dalykas ir taikymo sritis

- Šia direktyva nustatoma suderinto ir nuoseklaus intelektinių transporto sistemų (ITS) diegimo ir naudojimo Sąjungoje, visų pirma tarp valstybių narių, sistema ir šiam tikslui pasiekti būtinos bendrosios sąlygos.
- Šioje direktyvoje numatoma parengti veiksmų 2 straipsnyje nurodytose prioritetinėse srityse specifikacijas ir atitinkamai atvejais parengti būtinus standartus.
- Ši direktyva taikoma kelių transporto ir jo sąsajų su kitų rūšių transportu srities ITS prietaikoms ir paslaugoms, tačiau neturi įtakos klausimams, susijusiems su nacionaliniu saugumu ar gynybos interesais.

⁽¹⁾ OL L 3, 2005 1 5, p. 1.

⁽²⁾ OL L 196, 2008 7 24, p. 1.

⁽³⁾ OL L 184, 1999 7 17, p. 23.

⁽⁴⁾ OL L 166, 2004 4 30, p. 124.

⁽⁵⁾ OL L 370, 1985 12 31, p. 8.

⁽⁶⁾ OL L 108, 2007 4 25, p. 1.

2 straipsnis

Prioritetinės sritys

1. Pagal šią direktyvą rengiant ir naudojant specifikacijas bei standartus prioritetinės sritys yra šios:

- I. Optimalus kelių, eismo ir kelionės duomenų naudojimas,
- II. Eismo ir krovinių valdymo ITS paslaugų tęstinumas,
- III. ITS kelių saugos ir saugumo prietaikos,
- IV. Transporto priemonių susiejimas su transporto infrastruktūra.

2. Prioritetinių sričių taikymo sritis nurodyta I priede.

3 straipsnis

Prioritetiniai veiksmai

Prioritetinių sričių rengiant ir naudojant specifikacijas bei standartus, kaip nustatyta I priede, prioritetiniai veiksmai:

- a) kelionių daugiarūšių transportu informacijos paslaugų teikimas visoje ES;
- b) tikralaikės eismo informacijos paslaugų teikimas visoje ES;
- c) duomenys ir procedūros, skirtos naudotojams nemokamai teikti, kai įmanoma, su kelių sauga susijusiai minimaliai universaliai eismo informacijai;
- d) sąveikos visos Europos e. skambučio sistemos suderintas užtikrinimas;
- e) informavimo apie saugias sunkvežimių ir komercinių transporto priemonių stovėjimo vietas paslaugų teikimas;
- f) sunkvežimių ir komercinių transporto priemonių saugių stovėjimo vietų išankstinio užsakymo paslaugų teikimas.

4 straipsnis

Sąvokų apibrėžtys

Šioje direktyvoje vartojamų sąvokų apibrėžtys:

1. „intelektinės transporto sistemos“ arba „ITS“ – tai sistemos, kuriose taikomos informacinės ir ryšių technologijos, kurios taikomos kelių transportui, įskaitant infrastruktūrą, transporto priemones ir naudotojus, ir eismo valdymui bei judumo valdymui, o taip pat sąsajoms su kitų rūšių transportu;

2. „sąveika“ – sistemų ir susijusių verslo procesų gebėjimas keistis duomenimis, dalytis informacija ir žiniomis;

3. „ITS prietaika“ – ITS taikymo operacinė priemonė;

4. „ITS paslauga“ – ITS prietaikos užtikrinimas tinkamai parengtoje organizacinėje ir operacinėje sistemoje, siekiant padidinti naudotojo saugumą, veiksmingumą, patogumą ir (arba) palengvinti transporto ir kelionių operacijas arba padėti jas atlikti;

5. „ITS paslaugos teikėjas“ – viešasis arba privatus ITS paslaugos teikėjas;

6. „ITS naudotojas“ – ITS prietaikų arba paslaugų naudotojas, įskaitant keliautojus, pažeidžiamus kelių eismo dalyvius, kelių transporto infrastruktūros naudotojus ir operatorius, transporto priemonių parkų valdytojus ir avarinių tarnybų operatorius;

7. „pažeidžiami kelių eismo dalyviai“ – motorinėmis transporto priemonėmis nevažiuojantys kelių eismo dalyviai, pavyzdžiui, pėstieji ir dviratininkai, taip pat motociklininkai ir neįgalūs ar riboto judumo ir orientacijos asmenys;

8. „mobilusis prietaisas“ – nešiojamas ryšių arba informacinis įrenginys, kurį galima pasiimti į transporto priemonę ir kuris padeda vairuoti ir (arba) atlikti transporto operacijas;

9. „platforma“ – transporto priemonėje arba ne transporto priemonėje esantis įrenginys, suteikiantis galimybę diegti, teikti, naudoti ir integruoti ITS prietaikas ir paslaugas;

10. „architektūra“ – konceptualus projektas, kuriame apibrėžiama konkrečios sistemos struktūra, veikimas ir integravimas į ją supančią aplinką;

11. „sąsaja“ – infrastruktūra tarp atskirų sistemų, užtikrinanti sistemų sujungimo ir sąveikos priemones;

12. „suderinamumas“ – bendras prietaiso arba sistemos gebėjimas be pakeitimų veikti kartu su kitu prietaisu ar sistema;

13. „paslaugų tęstinumas“ – gebėjimas visoje Sąjungoje užtikrinti sklandų paslaugų teikimą transporto tinkluose;

14. „kelių duomenys“ – kelių infrastruktūros ypatumų, įskaitant stacionarius kelio ženklus ar saugaus eismo reguliavimo priemones, duomenys;

15. „eismo duomenys“ – istoriniai ir tikralaikiai kelių eismo charakteristikų duomenys;

16. „kelionės duomenys“ – pagrindiniai duomenys (pavyzdžiui, viešojo transporto tvarkaraščiai ir tarifai), būtini kelionių daugiarūšiu transportu informacijai teikti prieš kelionę ir jos metu siekiant sudaryti palankesnes kelionės planavimo, užsakymo ir pritaikymo sąlygas;
17. „specifikacija“ – privaloma priemonė, kuria nustatomos nuostatos, apimančios reikalavimus, procedūras ir kitas atitinkamas taisykles;
18. „standartas“ – standartas, kaip apibrėžta 1998 m. birželio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 98/34/EB, nustatančios informacijos apie techninius standartus ir reglamentus teikimo tvarką⁽¹⁾, 1 straipsnio 6 dalyje.

5 straipsnis

ITS diegimas

1. Valstybės narės imasi priemonių, būtinų užtikrinti, kad diegiant ITS prietaikas ir paslaugas joms, laikantis II priede nustatytų principų, būtų taikomos Komisijos pagal 6 straipsnį patvirtintos specifikacijos. Tai neturi įtakos kiekvienos valstybės narės teisei spręsti dėl tokių prietaikų ir paslaugų įdiegimo jos teritorijoje. Dėl šios teisės nėra pažeidžiami bet kurie įstatymo galią turintys teisės aktai, priimti pagal 6 straipsnio 2 dalies antrą pastraipą.

2. Be to, valstybės narės stengiasi bendradarbiauti prioritetinėse srityse, jei nepriimtos specifikacijos.

6 straipsnis

Specifikacijos

1. Pirmiausia Komisija priima specifikacijas, būtinas ITS diegimo ir operacinio naudojimo suderinamumui, sąveikai ir tęstinumui užtikrinti vykdant prioritetinius veiksmus.

2. Komisija siekia priimti vieno ar kelių prioritetinių veiksmų specifikacijas ne vėliau kaip iki 2013 m. vasario 27 d.

Nė vėliau kaip praėjus 12 mėnesių po būtinų prioritetinio tam tikro veiksmo specifikacijų priėmimo, Komisija atitinkamais atvejais, atlikusi poveikio įvertinimą, įskaitant ekonominio naudingumo analizę, pateikia pasiūlymą dėl to prioritetinio veiksmo vykdymo Europos Parlamentui ir Tarybai pagal SESV 294 straipsnį.

3. Patvirtinus būtinas prioritetinių veiksmų specifikacijas, Komisija priima specifikacijas ITS diegimo ir operacinio naudo-

jimo suderinamumui, sąveikai ir tęstinumui užtikrinti vykdant kitus prioritetinių sričių veiksmus.

4. Atitinkamais atvejais ir priklausomai nuo specifikacijos srities į specifikaciją įtraukiama viena ar kelios šių rūšių nuostatos:

- funkcinės nuostatos, kurios apibūdina įvairių suinteresuotųjų subjektų vaidmenį ir informacijos srautą tarp jų;
- techninės nuostatos, kurios numato technines priemones funkcinėms nuostatomis įvykdyti;
- organizacinės nuostatos, kurios apibūdina įvairių suinteresuotųjų subjektų procedūrinius išpareigojimus;
- paslaugų teikimo nuostatos, kurios apibūdina įvairius paslaugų lygius ir jų turinį, susijusį su ITS prietaikomis ir paslaugomis.

5. Nepažeidžiant procedūrų pagal Direktyvą 98/34/EB, specifikacijose atitinkamais atvejais nustatomos sąlygos, kuriomis valstybės narės, pranešusios Komisijai, gali nustatyti papildomas ITS paslaugų teikimo taisykles visoje savo teritorijoje ar jos dalyje, jeigu tos taisyklės netrukdo sąveikai.

6. Atitinkamais atvejais specifikacijos grindžiamos 8 straipsnyje nurodytais standartais.

Specifikacijose atitinkamais atvejais numatomas atitikties įvertinimas, laikantis Sprendimo Nr. 768/2008/EB.

Specifikacijos turi atitikti II priede pateiktus principus.

7. Prieš priimdama specifikacijas, Komisija atlieka poveikio įvertinimą, įskaitant ekonominio naudingumo analizę.

7 straipsnis

Deleguoti aktai

1. Komisija pagal SESV 290 straipsnį gali priimti deleguotus teisės aktus, susijusius su specifikacijomis. Priimdama tokius deleguotus teisės aktus, Komisija veikia, laikydama atitinkamą šios direktyvos nuostatų, visų pirma 6 straipsnio ir II priedo.

2. Dėl kiekvieno prioritetinio veiksmo priimamas atskiras deleguotas teisės aktas.

3. Šiame straipsnyje nurodytų deleguotų teisės aktų atveju taikoma 12, 13 ir 14 straipsniuose nustatyta procedūra.

⁽¹⁾ OL L 204, 1998 7 21, p. 37.

8 straipsnis

Standartai

1. Būtinai standartai ITS diegimo ir operacinio naudojimo sąveikai, suderinamumui ir tęstinumui užtikrinti rengiami prioritinėse srityse ir prioritetiniams veiksams vykdyti. Tuo tikslu Komisija, pasikonsultavusi su 15 straipsnyje nurodytu komitetu, reikalauja atitinkamų standartizacijos įstaigų laikantis Direktyvoje 98/34/EB nustatytos tvarkos dėti visas reikiamas pastangas, kad šie standartai būtų skubiai priimti.

2. Suteikiant įgaliojimus standartizacijos įstaigoms, laikomasi II priede nurodytų principų, taip pat visų funkcinių nuostatų, įtrauktų į pagal 6 straipsnį priimtą specifikaciją.

9 straipsnis

Neprivalomosios priemonės

Komisija gali priimti gaires ar kitas neprivalomasias priemones, kad būtų palengvintas valstybių narių bendradarbiavimas prioritinėse srityse, laikydamosi 15 straipsnio 2 dalyje nurodytos patariamąsios procedūros.

10 straipsnis

Informacijos privatumo, saugumo ir pakartotinio naudojimo taisyklės

1. Valstybės narės užtikrina, kad asmens duomenys naudojant ITS prietaikas ir teikiant ITS paslaugas būtų tvarkomi laikantis Sąjungos taisyklių, kuriomis apsaugomos asmenų pagrindinės teisės ir laisvės, ypač laikantis Direktyvos 95/46/EB ir Direktyvos 2002/58/EB.

2. Visų pirma valstybės narės užtikrina, kad asmens duomenys būtų apsaugoti nuo netinkamo naudojimo, įskaitant apsaugą nuo neteisėtos prieigos, keitimo arba praradimo.

3. Nepažeidžiant 1 dalies, tam, kad būtų užtikrintas privatumas, naudojant ITS prietaikas ir teikiant ITS paslaugas skatinama atitinkamais atvejais naudoti anoniminius duomenis.

Nepažeidžiant Direktyvos 95/46/EB, asmens duomenys tvarkomi tik tais atvejais, kai tokiam tvarkymui būtina naudoti ITS prietaikas ir teikti ITS paslaugas.

4. Taikant Direktyvą 95/46/EB, visų pirma kai tai susiję su ypatingų kategorijų asmens duomenų tvarkymu, valstybės narės taip pat užtikrina, kad būtų laikomasi nuostatų dėl sutikimo tvarkyti tokius asmens duomenis.

5. Taikoma Direktyva 2003/98/EB.

11 straipsnis

Atsakomybės taisyklės

Valstybės narės užtikrina, kad klausimai, susiję su atsakomybe dėl ITS prietaikų ir paslaugų, nurodytų pagal 6 straipsnį priimtose specifikacijose, diegimo bei naudojimo, būtų sprendžiami laikantis galiojančių Sąjungos teisės aktų, įskaitant visų pirma 1985 m. liepos 25 d. Tarybos direktyvą 85/374/EEB dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių atsakomybę už gaminius su trūkumais, derinimo ⁽¹⁾, taip pat atitinkamų nacionalinės teisės aktų.

12 straipsnis

Delegavimas

1. Komisijai suteikiami įgaliojimai priimti 7 straipsnyje nurodytus deleguotus teisės aktus septynerių metų laikotarpiui nuo 2010 m. rugpjūčio 27 d. Komisija pateikia ataskaitą dėl deleguotų įgaliojimų ne vėliau kaip likus šešiams mėnesiams iki penkerių metų laikotarpio pabaigos nuo 2010 m. rugpjūčio 27 d.

2. Kai tik Komisija priima deleguotą teisės aktą, apie tai ji tuo pačiu metu praneša Europos Parlamentui ir Tarybai.

3. Įgaliojimai priimti deleguotus teisės aktus Komisijai suteikiami laikantis 13 ir 14 straipsniuose nustatytų sąlygų.

13 straipsnis

Delegavimo atšaukimas

1. Europos Parlamentas arba Taryba gali atšaukti 7 straipsnyje nurodytą įgaliojimų delegavimą.

2. Institucija, pradėjusi vidaus procedūrą, kad nuspręstų, ar atšaukti įgaliojimų delegavimą, stengiasi informuoti kitą instituciją ir Komisiją per protingą laikotarpį iki galutinio sprendimo priėmimo dienos, nurodydama deleguotus įgaliojimus, kurie galėtų būti atšaukti, ir galimas atšaukimo priežastis.

3. Sprendimu dėl atšaukimo nutraukiamas tame sprendime nurodytų įgaliojimų delegavimas. Jis įsigalioja nedelsiant arba vėlesnę jame nurodytą dieną. Jis neturi poveikio jau galiojančių deleguotų teisės aktų galiojimui. Jis skelbiamas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

⁽¹⁾ OL L 210, 1985 8 7, p. 29.

14 straipsnis

Prieštaravimai deleguotiems teisės aktams

1. Europos Parlamentas arba Taryba gali pareikšti prieštaravimus dėl deleguoto teisės akto per du mėnesius nuo pranešimo dienos.

Europos Parlamento ar Tarybos iniciatyva šis laikotarpis pratęsiamas dviem mėnesiams.

2. Jeigu pasibaigus tam laikotarpiui, nei Europos Parlamentas, nei Taryba nepareikšė prieštaravimų dėl deleguoto teisės akto, deleguotas teisės aktas skelbiamas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* ir įsigalioja jame nurodytą dieną.

Deleguotas teisės aktas gali būti skelbiamas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* ir įsigaliojti iki to laikotarpio pabaigos, jeigu Europos Parlamentas ir Taryba kartu informavo Komisiją, kad jie nepareikš prieštaravimo.

3. Jeigu Europos Parlamentas ar Taryba pareiškia prieštaravimus dėl deleguoto teisės akto, jis neįsigalioja. Prieštaravimus pareiškusi institucija nurodo prieštaravimų dėl deleguoto teisės akto priežastis.

15 straipsnis

Komiteto procedūra

1. Komisijai padeda Europos ITS komitetas.

2. Kai daroma nuoroda į šią dalį, taikomi Sprendimo 1999/468/EB 3 straipsnis ir 7 straipsnis, atsižvelgiant į jo 8 straipsnio nuostatas.

16 straipsnis

Europos ITS patariamoji grupė

Komisija įsteigia Europos ITS patariamąją grupę, kad ši teiktų patarimus Komisijai su ITS diegimu ir naudojimu Sąjungoje susijusiais verslo ir techniniais klausimais. Grupė sudaroma iš atitinkamų ITS paslaugų teikėjų, naudotojų asociacijų, transporto ir įrenginių operatorių, gamybos pramonės, socialinių partnerių, profesinių asociacijų, vietos valdžios institucijų ir kitų atitinkamų forumų aukšto lygio atstovų.

17 straipsnis

Ataskaitų teikimas

1. Valstybės narės iki 2011 m. rugpjūčio 27 d. pateikia Komisijai nacionalinės veiklos ir projektų, susijusių su prioritetinėmis sritimis, ataskaitą.

2. Valstybės narės ne vėliau kaip iki 2012 m. rugpjūčio 27 d. pateikia Komisijai informaciją apie savo nacionalinius ITS veiksmus, kurių numatoma imtis per ateinančius penkerius metus.

Gairės, kaip valstybės narės turi parengti atskaitas, priimamos laikantis 15 straipsnio 2 dalyje nurodytos patariamąsios procedūros.

3. Po pirminės ataskaitos valstybės narės kas trejus metus teikia pažangos, padarytos įgyvendinant 1 dalyje nurodytus veiksmus, atskaitas.

4. Komisija kas trejus metus Europos Parlamentui ir Tarybai teikia pažangos, padarytos įgyvendinant šią direktyvą, ataskaitą. Ataskaita pateikiama kartu su veikimo bei 5–11 straipsnio ir 16 straipsnių įgyvendinimo analize, įskaitant panaudotus ir reikalingus finansinius išteklius, ir taip pat atitinkamais atvejais įvertinamas poreikis iš dalies keisti šią direktyvą.

5. Laikydamosi 15 straipsnio 2 dalyje nurodytos patariamąsios procedūros, Komisija patvirtina darbo programą ne vėliau kaip iki 2011 m. vasario 27 d. Darbo programoje nurodomi šios programos tikslai ir jos įgyvendinimo terminai kiekvienais metais ir prireikš pasiūlomi būtinai pakeitimai.

18 straipsnis

Perkėlimas į nacionalinę teisę

1. Valstybės narės priima įstatymus ir kitus teisės aktus, kurie, įsigalioję iki 2012 m. vasario 27 d., įgyvendina šią direktyvą.

Valstybės narės, priimdamos tas nuostatas, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Šios nuorodos darymo tvarką ir formuluotę nustato valstybės narės.

2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų pagrindinių nuostatų tekstus.

19 straipsnis

Įsigaliojimas

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną po jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

20 straipsnis

Adresatai

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Priimta Strasbūre 2010 m. liepos 7 d.

Europos Parlamento vardu
Pirmininkas
J. BUZEK

Tarybos vardu
Pirmininkas
O. CHASTEL

—

I PRIEDAS

PRIORITETINĖS SRITYS IR VEIKSMAI

(nurodyti 2 ir 3 straipsniuose)

— I prioritetinė sritis: Optimalus kelių, eismo ir kelionės duomenų naudojimas

Optimalaus kelių, eismo ir kelionės duomenų naudojimo specifikacijose ir standartuose:

1. Specifikacijos a) prioritetiniam veiksmui

Nustatomi reikalavimai, būtini užtikrinti, kad kelionių daugiarūšių transportu informacijos paslaugos visoje ES būtų tikslios ir prieinamos ITS naudotojams įvairiose valstybėse narėse, remiantis:

- tuo, kad ITS paslaugų teikėjams teikiami ir yra prieinami turimi tikslūs kelių ir tikralaikiai eismo duomenys, naudojami kelionių daugiarūšių transportu informacijai rengti, nepažeidžiant su sauga ir transporto valdymu susijusių apribojimų,
- tuo, kad palengvinamas atitinkamų valdžios institucijų bei suinteresuotųjų subjektų ir atitinkamų ITS paslaugų teikėjų tarpvalstybinis elektroninis keitimasis duomenimis,
- tuo, kad atitinkamos valdžios institucijos ir suinteresuotieji subjektai laiku atnaujina turimus kelių ir eismo duomenis, naudojamus kelionių daugiarūšių transportu informacijai rengti,
- tuo, kad ITS paslaugų teikėjai laiku atnaujina kelionių daugiarūšių transportu informaciją.

2. Specifikacijos b) prioritetiniam veiksmui

Nustatomi reikalavimai, būtini užtikrinti, kad visoje ES tikralaikės eismo informacijos paslaugos būtų tikslios ir prieinamos ITS naudotojams įvairiose valstybėse narėse, remiantis:

- tuo, kad ITS paslaugų teikėjams teikiami ir yra prieinami turimi tikslūs kelių ir tikralaikiai eismo duomenys, naudojami tikralaikiui eismo informacijai rengti, nepažeidžiant su sauga ir transporto valdymu susijusių apribojimų,
- tuo, kad palengvinamas atitinkamų valdžios institucijų bei suinteresuotųjų subjektų ir atitinkamų ITS paslaugų teikėjų tarpvalstybinis elektroninis keitimasis duomenimis,
- tuo, kad atitinkamos valdžios institucijos ir suinteresuotieji subjektai laiku atnaujina turimus kelių ir eismo duomenis, naudojamus tikralaikiui eismo informacijai rengti,
- tuo, kad ITS paslaugų teikėjai laiku atnaujina tikralaikę eismo informaciją.

3. Specifikacijos a) ir b) prioritetiniams veiksams

3.1. Nustatomi būtini reikalavimai, kurių laikydamosi atitinkamos valdžios institucijos ir (arba) atitinkamais atvejais privačiojo sektoriaus subjektai renka kelių ir eismo duomenis (t. y. apie eismo srautų planus, eismo reguliavimą ir rekomenduojamus maršrutus, ypač skirtus sunkiasvorėms transporto priemonėms) ir teikia tuos duomenis ITS paslaugų teikėjams, remiantis:

- tuo, kad ITS paslaugų teikėjams yra prieinami turimi kelių ir eismo duomenys (t. y. apie eismo srautų planus, eismo reguliavimą ir rekomenduojamus maršrutus), kuriuos surinko atitinkamos valdžios institucijos ir (arba) privačiojo sektoriaus subjektai,
- tuo, kad palengvinamas atitinkamų valdžios institucijų ir ITS paslaugų teikėjų elektroninis keitimasis duomenimis,
- tuo, kad atitinkamos valdžios institucijos ir (arba) atitinkamais atvejais privačiojo sektoriaus subjektai laiku atnaujina kelių ir eismo duomenis (t. y. apie eismo srautų planus, eismo reguliavimą ir rekomenduojamus maršrutus),
- tuo, kad ITS paslaugų teikėjai laiku atnaujina ITS paslaugas ir prietaikas, naudojančias šiuos kelių ir eismo duomenis.

3.2. Nustatomi reikalavimai, būtini užtikrinti, kad kelių, eismo ir transporto paslaugų duomenys, naudojami skaitmeniniams žemėlapiams rengti, būtų tikslūs ir, jeigu galima, prieinami skaitmeninių žemėlapių gamintojams ir paslaugų teikėjams, remiantis:

- tuo, kad turimi kelių ir eismo duomenys, naudojami skaitmeniniams žemėlapiams rengti, yra prieinami žemėlapių gamintojams ir paslaugų teikėjams,
- tuo, kad palengvinamas atitinkamų valdžios institucijų bei suinteresuotųjų subjektų ir privačių skaitmeninių žemėlapių gamintojų bei paslaugų tiekėjų elektroninis keitimasis duomenimis,
- tuo, kad atitinkamos valdžios institucijos ir suinteresuotieji subjektai laiku atnaujina kelių ir eismo duomenis, naudojamus skaitmeniniams žemėlapiams rengti,
- tuo, kad skaitmeninių žemėlapių gamintojai ir paslaugų teikėjai laiku atnaujina skaitmeninius žemėlapius.

4. Specifikacijos c) prioritetiniam veiksmui

Jeigu įmanoma, nustatomi būtinausi reikalavimai, kurių laikantis visiems naudotojams nemokamai teikiami su kelių sauga susiję „universalieji eismo pranešimai“, ir jų turinio būtinausi reikalavimai, remiantis:

- tuo, kad nustatomas ir naudojamas standartinis su sauga susijusių eismo įvykių sąrašas („universalieji eismo pranešimai“), kuris turėtų būti nemokamai perduodamas ITS naudotojams,
- tuo, kad „universalieji eismo pranešimai“ yra suderinami su ITS paslaugomis teikiant tikrą laiką eismo ir kelionių daugiarašiu transportu informaciją ir į tas paslaugas integruojami.

— II prioritetinė sritis: Eismo ir krovinių valdymo ITS paslaugų tęstinumas

Eismo ir krovinių valdymo paslaugų tęstinumo ir sąveikos užtikrinimo, visų pirma TEN-T tinkle, specifikacijose ir standartuose:

1. Specifikacijos kitiems veiksams

1.1. Nustatomos būtinos priemonės, kad būtų sukurta ES ITS pamatinė architektūra, visų pirma atsižvelgiant į su ITS susijusios sąveikos, paslaugų tęstinumo ir daugiarašiško aspekto, įskaitant, pavyzdžiui, sąveikų daugiarašio transporto bilietų pardavimą, kuria remdamosi valstybės narės ir jų kompetentingos institucijos, bendradarbiaudamos su privačiuoju sektoriumi, galėtų kurti ITS judumo architektūrą nacionaliniu, regionų ir vietos lygiu.

1.2. Nustatomi būtinausi ITS paslaugų, skirtų įvairių transporto rūšių keleiviniam transportui valdyti, tęstinumo, visų pirma teikiant paslaugas keliose valstybėse narėse, reikalavimai, remiantis:

- tuo, kad palengvinamas susijusių eismo informacijos ir (arba) valdymo centrų ir įvairių suinteresuotųjų subjektų, esančių skirtingose valstybėse, atitinkamais atvejais skirtinguose regionuose arba miesto ir tarp miestinėse zonose, elektroninis keitimasis eismo duomenimis ir informacija,
- tuo, kad naudojami standartiniai informacijos šaltiniai arba eismo sąsajos, siejančios atitinkamus eismo informacijos ir (arba) valdymo centrus ir įvairius suinteresuotuosius subjektus.

1.3. Nustatomi būtinausi ITS paslaugų, skirtų kroviniams valdyti transporto koridoriuose ir gabenant juos įvairių rūšių transportu, tęstinumo reikalavimai, remiantis:

- tuo, kad palengvinamas susijusių eismo informacijos ir (arba) valdymo centrų ir įvairių suinteresuotųjų subjektų, esančių skirtingose valstybėse, atitinkamais atvejais skirtinguose regionuose arba miesto ir tarp miestinėse zonose, elektroninis keitimasis eismo duomenimis ir informacija,
- tuo, kad naudojami standartiniai informacijos šaltiniai arba eismo sąsajos, siejančios atitinkamus eismo informacijos ir (arba) valdymo centrus ir įvairius suinteresuotuosius subjektus.

1.4. Nustatomos priemonės, būtinos įgyvendinant ITS prietaikas (būtent krovinių stebėjimo ir sekimo per visą kelionę ir vežant ir skirtingų rūšių transportu) krovinių transporto logistikos tikslais (*eFreight*), remiantis:

- tuo, kad ITS prietaikų kūrėjams yra prieinamos reikiamos ITS technologijos ir jie gali jomis naudotis,
- tuo, kad padėties nustatymo rezultatai integruojami į eismo valdymo priemones ir centrus.

1.5. Nustatomos sąsajos, būtinos miestų ITS architektūros ir Europos ITS architektūros sąveikai bei suderinamumui užtikrinti, remiantis:

- tuo, kad miestų valdymo centrams ir paslaugų teikėjams yra prienami viešojo transporto, kelionių planavimo, transporto poreikio, eismo ir stovėjimo duomenys,
- tuo, kad palengvinamas įvairių miesto valdymo centrų ir paslaugų teikėjų elektroninis keitimasis informacija apie viešąjį ir privatųjį transportą ir visas įmanomas transporto rūšis,
- tuo, kad visi atitinkami duomenys ir informacija integruojami į bendrą architektūrą.

— III prioritentinė sritis: ITS kelių saugos ir saugumo prietaikos

ITS kelių saugos ir saugumo prietaikų specifikacijose ir standartuose:

1. Specifikacijos d) prioritetiniam veiksmui

Nustatomos priemonės, būtinos sąveikiai visos Europos e.skambučio sistemai įdiegti suderintu būdu, įskaitant:

- tai, kad sudaroma galimybė keistis reikiamais transporto priemonėje įrengtos ITS duomenimis,
- tai, kad užtikrinama, kad bendrosios pagalbos skambučių centrai turėtų reikiamą įrangą transporto priemonių siunčiamiems duomenims priimti,
- tai, kad palengvinamas transporto priemonių ir bendrosios pagalbos skambučių centrų elektroninis keitimasis duomenimis.

2. Specifikacijos e) prioritetiniam veiksmui

Nustatomos priemonės, būtinos ITS grindžiamoms informacijos apie saugias sunkvežimių ir komercinių transporto priemonių stovėjimo vietas, visų pirma paslaugų teikimo ir poilsio vietose keliuose, paslaugoms užtikrinti, remiantis:

- tuo, kad naudotojams yra prieinama informacija apie stovėjimo vietas keliuose,
- tuo, kad palengvinamas stovėjimo aikštelių keliuose, centrų ir transporto priemonių elektroninis keitimasis duomenimis.

3. Specifikacijos f) prioritetiniam veiksmui

Nustatomos priemonės, būtinos ITS grindžiamoms išankstinio saugių sunkvežimių ir komercinių transporto priemonių stovėjimo vietų užsakymo paslaugoms užtikrinti, remiantis:

- tuo, kad naudotojams yra prieinama informacija apie stovėjimo vietas keliuose,
- tuo, kad palengvinamas stovėjimo aikštelių keliuose, centrų ir transporto priemonių elektroninis keitimasis duomenimis,
- tuo, kad į transporto priemones ir stovėjimo aikštes keliuose integruojamos atitinkamos ITS technologijos, skirtos informacijai apie laisvas stovėjimo vietas atnaujinti išankstinio užsakymo tikslais.

4. Specifikacijos kitiems veiksams
 - 4.1. Nustatomos priemonės, būtinos kelių eismo dalyvių saugai palaikyti naudojant jų transporto priemonėje įrengtą žmogaus ir mašinos sąsają ir mobiliuosius prietaisus, kurie padeda vairuoti ir (arba) atlikti transporto operacijas, taip pat transporto priemonėje įrengtų ryšio priemonių saugumui užtikrinti.
 - 4.2. Nustatomos priemonės, būtinos pažeidžiamų kelių eismo dalyvių saugumui padidinti ir patogumui užtikrinti visų atitinkamų ITS prietaikų atžvilgiu.
 - 4.3. Nustatomos priemonės, būtinos pažangioms vairuotojams skirtoms pagalbinėms informacinėms sistemoms integruoti į transporto priemones ir kelių infrastruktūrą, kurioms netaikomos direktyvos 2007/46/EB, 2002/24/EB ir 2003/37/EB.

— **IV prioritentinė sritis: Transporto priemonių susiejimas su transporto infrastruktūra**

Transporto priemonių susiejimo su transporto infrastruktūra ITS specifikacijose ir standartuose:

1. Specifikacijos kitiems veiksams:
 - 1.1. Nustatomos priemonės, būtinos įvairioms ITS prietaikoms integruoti į transporto priemonėje įdiegtą atvirąją platformą, remiantis:
 - dabartinių arba numatytų ITS prietaikų funkcinių reikalavimų nustatymu,
 - atvirosios sistemos architektūros, kurioje nustatomos funkcijos ir sąsajos, būtinos sąveikai (arba) tarpusavio ryšiai su infrastruktūros sistemomis ir įrenginiais užtikrinti, nustatymu,
 - būsimų naujų arba atnaujintų ITS prietaikų integravimu į transporto priemonėje įdiegtą atvirąją platformą pagal savaiminio įdiegimo (angl. *plug and play*) principą,
 - standartizavimo procedūros, skirtos architektūrai ir atvirosios transporto priemonėje įdiegtos platformos specifikacijoms patvirtinti, taikymu.
 - 1.2. Nustatomos priemonės, būtinos susietosioms (transporto priemonė–transporto priemonė, transporto priemonė–infrastruktūra, infrastruktūra–infrastruktūra) sistemoms toliau tobulinti ir įgyvendinti, remiantis:
 - tuo, kad palengvinamas duomenų ir informacijos perdavimas iš vienos transporto priemonės į kitą, į infrastruktūrą ir tarp transporto priemonių ir infrastruktūros,
 - tuo, kad atitinkamoms transporto priemonių arba kelių infrastruktūros šalims yra prieinami duomenys arba informacija, kuria keičiamasi,
 - tuo, kad transporto priemonei ir infrastruktūrai keičiantis duomenimis naudojamas standartinis pranešimo formatas,
 - tuo, kad nustatomas duomenų ir informacijos keitimosi tarp transporto priemonių, infrastruktūrų ir transporto priemonės ir infrastruktūros ryšių infrastruktūros apibrėžimas,
 - tuo, kad atitinkamos architektūros priimamos standartizavimo proceso būdu.

II PRIEDAS

ITS SPECIFIKACIJŲ IR DIEGIMO PRINCIPAI

(nurodyti 5, 6 ir 8 straipsniuose)

Specifikacijos priimamos, ITS prietaikos ir paslaugos parenkamos ir diegiamos, o įgaliojimai, susiję su standartais, suteikiami remiantis poreikių įvertinimu, kuriame dalyvauja visi atitinkami suinteresuotieji subjektai, ir laikantis toliau nurodytų principų. Šios priemonės turi:

- a) **Būti veiksmingos** – apčiuopiamai prisidėti prie pagrindinių Europos kelių transporto problemų sprendimo (pvz., spūsčių ir taršos mažinimo, energijos vartojimo efektyvumo didinimo, saugos ir saugumo didinimo, taip pat ir pažeidžiamų kelių eismo dalyvių atžvilgiu;
- b) **Būti ekonomiškai naudingos** – optimizuoti išlaidų ir rezultatų, gautų siekiant tikslų, santykį;
- c) **Būti proporcingos** – atitinkamais atvejais numatyti skirtingus įmanomos užtikrinti paslaugų kokybės ir įdiegimo lygius, atsižvelgiant į vietos, regioninius, nacionalinius ir europinius ypatumus;
- d) **Palaikyti paslaugų tęstinumą** – užtikrinti sklandų paslaugų teikimą visoje Sąjungoje, ypač transeuropiniame transporto tinkle, ir, jeigu įmanoma, prie jos išorės sienų, kai ITS paslaugos bus įdiegtos. Paslaugų tęstinumas turėtų būti užtikrintas tokiu lygiu, kuris būtų pritaikytas prie transporto tinklų, siejančių šalis su šalimis ir atitinkamais atvejais regionus su regionais ir miestus su kaimo vietovėmis, ypatumų;
- e) **Užtikrinti sąveiką** – užtikrinti, kad sistemos ir susiję verslo procesai būtų pajėgūs keistis duomenimis, dalytis informacija ir žiniomis, kad būtų galima veiksmingai teikti ITS paslaugas;
- f) **Laikytis atgalinio suderinamumo** – užtikrinti, kad prirėkus ITS sistemos būtų pajėgios veikti kartu su esamomis tos pačios paskirties sistemomis, netrukdam naujų technologijų plėtojimui;
- g) **Atsižvelgti į esamų nacionalinių infrastruktūrų ir tinklų ypatumus** – atsižvelgti į transporto tinklų ypatumų skirtumus, visų pirma susijusius su eismo intensyvumu ir oro sąlygomis keliuose;
- h) **Skatinti lygias prieigos galimybes** – nesudaryti kliūčių pažeidžiamiems kelių eismo dalyviams naudotis ITS prietaikomis bei paslaugomis ir nediskriminuoti jų šiuo atžvilgiu;
- i) **Remti brandą** – po atitinkamo rizikos įvertinimo parodyti inovacinių ITS sistemų tvirtumą, pasiekus pakankamą techninės plėtros ir eksploatavimo lygį;
- j) **Užtikrinti kokybišką laiko ir padėties nustatymą** – naudotis palydovais grindžiama infrastruktūra arba kitokia technologija, užtikrinančia lygiavertį tikslumą, ITS prietaikų ir paslaugų, kurioms būtinos pasaulinės, tęstinės, tikslios ir patikimos laiko ir padėties nustatymo paslaugos, tikslais;
- k) **Sudaryti sąlygas įvairiarūšiam transportui** – diegiant ITS prirėkus atsižvelgti į įvairių transporto rūšių koordinavimą;
- l) **Laikytis nuoseklumo** – atsižvelgti į ITS sričiai svarbias galiojančias Sąjungos taisykles, vykdomą politiką ir veiklą, visų pirma standartizacijos srityje.

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA 2010/45/ES

2010 m. liepos 7 d.

dėl transplantacijai skirtų žmogaus organų kokybės ir saugos standartų nustatymo

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 168 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ⁽¹⁾,

pasikonsultavę su Regionų komitetu,

atsižvelgdami į Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno nuomonę ⁽²⁾,laikydami įprastos teisėkūros procedūros ⁽³⁾,

kadangi:

(1) Per pastaruosius 50 metų organų transplantacija išplito visame pasaulyje ir yra neabejotinai naudinga šimtams tūkstančių pacientų. Paskutinius du dešimtmečius žmogaus organai (toliau – organai) transplantacijai naudojami vis dažniau. Šiuo metu organų transplantacija yra vienas iš ekonomiškiausių paskutinės stadijos inkstų nepakankamumo gydymo būdų ir vienintelis kitų organų, pvz., kepenų, plaučių ir širdies, paskutinių stadijų nepakankamumo gydymo būdas.

(2) Vis dėlto organų naudojimas transplantacijai susijęs su tam tikra rizika. Organai transplantacijai dažnai naudojami gydymui, todėl jų kokybė ir sauga turėtų būti tokia, kad ligų perdavimo rizika būtų kuo mažesnė. Tinkamai organizuotos nacionalinės ir tarptautinės transplantacijos sistemos ir geriausių turimų žinių, technologijų ir inovacinių gydymo būdų panaudojimas gali labai sumažinti riziką, susijusią su recipientams transplantuojamais organais.

⁽¹⁾ OL C 306, 2009 16 12, p. 64.

⁽²⁾ OL C 192, 2009 8 15, p. 6.

⁽³⁾ 2010 m. gegužės 19 d. Europos Parlamento pozicija (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje) ir 2010 m. birželio 29 d. Tarybos sprendimas.

(3) Be to, galimybė gauti gydymui skirtų organų priklauso nuo Sąjungos piliečių pasirengimo donorystei. Norint apsaugoti visuomenės sveikatą ir išvengti organais perduodamų ligų, organus išsigyjant, transportuojant ir naudojant turėtų būti imtasi atsargumo priemonių.

(4) Valstybės narės kasmet vykdo organų mainus. Organų mainai – tai svarbus būdas didinti turimą organų kiekį bei užtikrinti geresnę donoro ir recipiento atitiktį, taigi ir geresnę transplantacijos kokybę. Tai ypač svarbu norint tinkamai gydyti tokius pacientus, kuriems reikalingas skubus gydymas, kurių atsparumas infekcijoms yra labai sumažėjęs, arba vaikus. Turimus organus turėtų būti leista vežti iš vienos valstybės į kitą be problemų ir nedelsiant.

(5) Vis dėlto transplantacija atliekama ligoninėse arba ją vykdo specialistai, kurių pavaldumas yra nevienodas, todėl labai skiriasi valstybių narių kokybės ir saugos reikalavimai.

(6) Todėl reikalingi bendri Sąjungos lygio organų išsigijimo, transportavimo ir naudojimo kokybės ir saugos standartai. Remiantis tokiais standartais būtų galima lengviau vykdyti organų mainus, o tai būtų naudinga tūkstančiams pacientų Europoje, kuriems kasmet reikalingas toks gydymo būdas. Sąjungos teisės aktais reikėtų užtikrinti, kad organai atitiktų pripažintus kokybės ir saugos standartus. Tokie standartai padėtų įrodyti visuomenei, kad kitoje valstybėje narėje išgytų organų kokybės ir saugos garantijos yra tokios pačios, kaip ir jų valstybėje.

(7) Nepriimtina organų donorystės ir transplantavimo praktika apima prekybą organais, kuri kartais susijusi su prekyba žmonėmis siekiant paimti jų organus, o tai yra sunkus pagrindinių teisių, ypač žmogaus orumo ir fizinio vientisumo, pažeidimas. Pagrindinis šios direktyvos tikslas – organų kokybė ir sauga, tačiau ji taip pat turi netiesiogiai padėti kovojant su prekyba organais, nes bus įsteigtos kompetentingos įstaigos, numatytas leidimų transplantacijos centrams išdavimas ir nustatytos organų išsigijimo sąlygos bei atsekamumo sistemos.

- (8) Remiantis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 168 straipsnio 7 dalimi, pagal 168 straipsnio 4 dalies a punktą patvirtinamos priemonės nedaro poveikio nacionalinėms nuostatomis dėl organų naudojimo medicinos tikslams ir chirurginių veikslių, susijusių su transplantacija. Vis dėlto siekiant sumažinti riziką, susijusią su transplantuojamais organais, būtina į šios direktyvos taikymo sritį įtraukti nuostatas dėl transplantacijos, visų pirma nuostatas, pagal kurias siekiama spręsti nenumatytas transplantacijos metu atsirandančias problemas, kurios gali paveikti organų kokybę ir saugą.
- (9) Kad sumažintų transplantacijos riziką ir kuo labiau padidintų jos naudą, valstybės narės turi parengti veiksmingą kokybės ir saugos sistemą. Ši sistema turėtų būti įgyvendinama ir toliau vykdoma visais etapais – donorystės, transplantacijos arba organo šalinimo, ir turėtų apimti sveikatos priežiūros darbuotojus ir organizaciją, patalpas, įrangą, medžiagas, dokumentavimą ir susijusių įrašų saugojimą. Prireikus, kokybės ir saugos sistemoje reikėtų numatyti auditą. Valstybėms narėms turėtų būti suteikta galimybė perduoti kokybės ir saugos sistemoje numatytos veiklos vykdymą specialioms įstaigoms, kurios pagal nacionalinės teisės aktus yra laikomos tinkamomis, įskaitant Europos organų mainų organizacijas.
- (10) Išduodamos leidimus įsigyjančiosioms organizacijoms, kompetentingos institucijos turėtų prižiūrėti, ar įvykdytos organų įsigijimo sąlygos. Tokios organizacijos turėtų turėti tinkamą struktūrą, tinkamai kvalifikuotus arba apmokytus ir kompetentingus darbuotojus bei tinkamus įrenginius ir medžiagas.
- (11) Pagrindinis organų transplantacijos aspektas – rizikos ir naudos santykio vertinimas. Atsižvelgiant į organų trūkumą ir į tai, kad ligos, dėl kurių būtina organų transplantacija, kelia grėsmę gyvybei, bendra transplantacijos nauda yra didelė, todėl priimtina didesnė rizika negu gydymui naudojant kraują ar audinius bei ląsteles. Tokiais atvejais gydytojui tenka svarbus vaidmuo: jis turi nuspręsti, ar organai tinkami transplantuoti, ar ne. Šioje direktyvoje nustatoma, kokios informacijos reikia tokiam vertinimui atlikti.
- (12) Potencialių donorų vertinimas iki transplantacijos yra esminė organų transplantacijos dalis. Tokiu vertinimu turi būti suteikiama pakankamai informacijos transplantacijos centrui, kad jis galėtų atlikti tinkamą rizikos ir naudos santykio analizę. Norint organą transplantuoti tinkamam recipientui, turi būti nustatytos ir aprašytos organo savybės ir su juo susijusi rizika. Iš potencialaus donoro ligos istorijos, medicininės apžiūros ir papildomų tyrimų turėtų būti surenkama visa informacija, būtina tinkamam organo ir donoro apibūdinimui. Medikų komanda, siekdama gauti tikslus, patikimus ir objektyvius duomenis, turėtų apklausti gyvus donorus arba mirusių donorų šeimos narius; tokio pokalbio metu medikų komanda juos turėtų tinkamai informuoti apie galimą donorystės ir transplantacijos riziką ir pasekmes. Toks pokalbis yra ypač svarbus, nes mirusių organų donorų atvejais dėl procedūrinių laiko apribojimų labai sumažėja galimybė išvengti sunkių užkrečiamų ligų.
- (13) Dėl organų, kuriuos galima būtų transplantuoti, trūkumo ir organų donorystės ir transplantacijos procedūrų laiko apribojimų būtina atsižvelgti į tas situacijas, kuriose transplantacijos komandai trūksta kokios nors reikiamos informacijos organui ir donorui apibūdinti, kaip nustatyta priedo A dalyje, kurioje nurodomi privalomi būtiniausi duomenys, kurie turi būti kaupiami. Ypač tokiais atvejais medikų komanda turėtų įvertinti, kokia konkreči rizika kyla recipientui dėl informacijos trūkumo ir dėl atitinkamo organo netransplantavimo. Kai dėl laiko stokos ar dėl kitų konkrečių aplinkybių neįmanoma surinkti visos informacijos apie organą pagal priedo A dalį, gali būti numatoma transplantuoti organą tuo atveju, jei netransplantavus šio organo recipientui gali kilti didesnė rizika. Priedo B dalis, kurioje nurodomi papildomi duomenys, turėtų užtikrinti, kad būtų pateiktas išsamus organo ir donoro apibūdinimas.
- (14) Reikėtų numatyti veiksmingas organų transportavimo taisykles, kad būtų optimizuotas išemijos laikas ir sumažėtų organo pažeidimų. Organų talpykla turėtų būti aiškiai paženklinta ir prie jos pridėti reikiami dokumentai, tačiau drauge turi būti paisoma duomenų apie sveikatos būklę konfidencialumo.
- (15) Transplantacijos sistema turėtų užtikrinti organų atsekamumą nuo donoro iki recipiento ir pajėgti išpėti apie visas netikėtas komplikacijas. Todėl tam, kad būtų apsaugoti susijusių asmenų gyvybiniai interesai, turėtų būti parengta pavojingų nepageidaujamų reiškinių ir reakcijų nustatymo bei tyrimo sistema.
- (16) Organų donoras labai dažnai būna ir audinių donoras. Organų kokybės ir saugos reikalavimai turėtų papildyti esamą Sąjungos audinių ir ląstelių sistemą, nustatytą 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2004/23/EB, nustatančioje žmogaus audinių ir ląstelių donorystės, įsigijimo, ištyrimo, apdoravimo, konservavimo, laikymo bei paskirstymo kokybės ir saugos standartus⁽¹⁾, ir turėtų būti su ja susieti. Tai nebūtinai reiškia, kad organų bei žmogaus audinių ir ląstelių sistemos turėtų būti susijusios elektroniniu būdu. Kompetentinga institucija turėtų atsekti netikėtą nepageidaujamą organo donoro arba recipiento reakciją ir pranešti apie ją naudodamasi pranešimų apie pavojingus nepageidaujamus reiškinius ir reakcijas, susijusias su audiniais ir ląstelėmis, sistema, kaip numatyta toje direktyvoje.

(1) OL L 102, 2004 4 7, p. 48.

- (17) Tiesiogiai su organų donorystės, ištyrimo, apibūdinimo, išsigijimo, konservavimo, transportavimo ir transplantacija susiję sveikatos priežiūros darbuotojai turėtų būti tinkamos kvalifikacijos arba mokytai ir kompetentingi. Ligoninių lygiu skiriamų transplantacijos koordinatorių svarbą pabrėžė Europos Taryba. Turėtų būti pripažinta, kad transplantacijos koordinatorius arba koordinavimo komanda atlieka esminį vaidmenį siekiant pagerinti ne tik donorytės ir transplantacijos veiksmingumą, bet ir organų, kurie turi būti transplantuoti, kokybę ir saugą.
- (18) Paprastai organų mainus su trečiosiomis valstybėmis turėtų stebėti kompetentinga institucija. Organų mainai su trečiosiomis valstybėmis turėtų būti leidžiami tik tada, kai laikomasi standartų, lygiaverčių nustatytiesiems šioje direktyvoje. Vis dėlto reikėtų atsižvelgti į svarbų vaidmenį, tenkanti esamoms Europos organų mainų organizacijoms, kai vyksta organų mainai tarp tokioms organizacijoms priklausančių valstybių narių ir trečiųjų valstybių.
- (19) Altruizmas – svarbus veiksnys vykdant organų donorystę. Siekiant užtikrinti organų kokybę ir saugą organų transplantacijos programos turėtų būti grindžiamos savanoriškumo ir nemokamos donorystės principais. Tai yra labai svarbu, nes pažeidus šiuos principus galėtų iškilti nepriimtina rizika. Tais atvejais, kai donorystė yra nesavanoriška ir (arba) iš jos tikimasi gauti finansinės naudos, galėtų būti pakenkta donorystės proceso kokybei, nes žmogaus gyvenimo kokybės pagerinimas arba gyvybės išsaugojimas nėra pagrindinis ir (arba) vienintelis tikslas. NET jeigu procedūra parengta pagal tinkamus kokybės standartus, iš potencialaus gyvo donoro arba iš potencialaus mirusio donoro šeimos narių, siekiančių finansinės naudos arba prieš juos panaudojus prievartą, gauta informacija apie sąlygas ir (arba) ligas, kurios gali būti perduotos iš donoro recipientui, gali būti nepakankamai tiksli. Tai galėtų kelti pavojų potencialių recipientų saugumui, nes medikų komanda turėtų ribotas galimybes atlikti rizikos vertinimą. Reikėtų paminėti Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją, ypač jos 3 straipsnio 2 dalies c punktą. Šis principas taip pat įtvirtintas Žmogaus teisių ir biomedicinos konvencijos, kurią daugelis valstybių narių yra ratifikavusios, 21 straipsnyje. Be to, jis minimas tarp Pasaulio sveikatos organizacijos pagrindinių principų dėl žmogaus audinių, ląstelių ir organų transplantacijos, pagal kuriuos negali būti prekiaujama žmogaus kūnu ir kūno dalimis.
- (20) Kiti tarptautiniu mastu pripažinti principai, taikomi organų donorytės ir transplantacijos praktikoje, apima, *inter alia*, mirties konstatavimą arba patvirtinimą pagal nacionalinės teisės aktus prieš išgyjant mirusių asmenų organus ir organų paskirstymą vadovaujantis skaidriais, nediskriminuojamaisiais ir moksliskai pagrįstais kriterijais. Reikėtų priminti šiuos principus ir atsižvelgti į juos įgyvendinant Komisijos organų donorystės ir transplantacijos veiksmų planą.
- (21) Sąjungoje galioja keli sutikimo būti donoru būdai, įskaitant aiškaus sutikimo sistemas, pagal kurias reikia gauti aiškų sutikimą paimti organus, ir numanomo sutikimo sistemas, pagal kurias organas gali būti paimamas, jei nėra įrodymų, jog tam yra prieštaraujama. Kai kurios valstybės narės, siekdamos, kad kiekvienas asmuo galėtų pareikšti savo valią šiuo klausimu, įsteigė specialius registrus. Ši direktyva nedaro poveikio didelei valstybėse narėse jau taikomų sutikimo dovanoti organus sistemų įvairovei. Be to, Komisija organų donorystės ir transplantacijos veiksmų planu siekia labiau supažindinti gyventojus su organų donoryste, ypač sukurti mechanizmus, kuriuos taikant būtų galima lengviau nustatyti organų donorų tapatybę visoje Europoje.
- (22) 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo⁽¹⁾ 8 straipsnis iš principo draudžia tvarkyti su asmens sveikata susijusius duomenis, nustatydamas ribotą išimčių sąrašą. Direktyva 95/46/EB taip pat reikalaujama, kad duomenų valdytojas įgyvendintų tinkamas technines ir organizacines priemones, skirtas asmens duomenims nuo atsitiktinio arba neteisėto sunaikinimo arba atsitiktinio praradimo, pakeitimo, nesankcionuoto atskleidimo arba susipažinimo su jais, bei nuo kitų neteisėtų tvarkymo formų apsaugoti. Pagal Direktyvą 95/46/EB reikėtų užtikrinti, kad būtų nustatytos griežtos konfidencialumo taisyklės ir saugos priemonės, siekiant apsaugoti donorų ir recipientų asmens duomenis. Be to, kompetentinga institucija taip pat gali konsultuotis su nacionalinėmis duomenų apsaugos įstaigomis rengdama duomenų apie organus perdavimo (–ų) trečiąsias valstybes ir iš jų sistemą. Recipiento (–ų) tapatybė donorui arba jo šeimos nariams ir donoro tapatybė recipientui (–ams) paprastai turėtų būti neatskleidžiama, nedarant poveikio valstybėse narėse galiojančių teisės aktų, pagal kuriuos, esant konkrečioms sąlygoms, gali būti leidžiama šią informaciją atskleisti donorams arba donorų šeimos nariams ir recipientams, taikymui.

(¹) OL L 281, 1995 11 23, p. 31.

- (23) Daugelyje valstybių kartu egzistuoja gyvų ir mirusių donorų donorystė. Laikui bėgant gyvų donorų donorystė keitėsi ir dabar galima pasiekti gerų rezultatų, net jeigu nėra genetinio ryšio tarp donoro ir recipientų. Gyvi donorai turėtų būti tinkamai įvertinti, kad būtų nustatytas jų tinkamumas donorystei ir kuo labiau sumažinta ligų perdavimo recipientams rizika. Be to, gyvam organo donorui gresia tiek su jo tinkamumo tikrinimu, tiek su organo paėmimo procedūra susiję pavojai. Gali kilti medicininių, chirurginių, socialinių, finansinių ir psichologinių komplikacijų. Rizikos dydis visų pirma priklauso nuo transplantacijai skirto organo rūšies. Todėl gyvų donorų donorystė turi būti organizuojama taip, kad būtų kuo labiau sumažinama kiekvieno donoro ir recipientų fizinė, psichologinė ir socialinė rizika ir nebūtų pakirstas visuomenės pasitikėjimas sveikatos priežiūros sistema. Potencialus gyvas donoras turi turėti galimybę priimti nepriklausomą sprendimą remiantis visa tiesiogiai susijusia informacija ir turėtų būti iš anksto informuotas apie donorystės tikslą, pobūdį, pasekmes ir riziką. Tokiomis aplinkybėmis ir siekiant užtikrinti, kad būtų paisoma donorystės principų, reikėtų užtikrinti kiek įmanoma didesnę gyvų donorų apsaugą. Taip pat reikėtų pažymėti, kad kai kurios valstybės narės yra pasirašiusios Europos Tarybos žmogaus teisių ir biomedicinos konvenciją ir jos papildomą protokolą dėl žmogaus organų ir audinių transplantacijos. Išsami informacija, tinkamai atliktas įvertinimas ir tinkama stebėseną – tai tarptautiniu mastu pripažintos priemonės, kuriomis siekiama apsaugoti gyvus donorus; jos taip pat padeda užtikrinti organų kokybę ir saugą.
- (24) Valstybių narių kompetentingoms institucijoms turėtų tekti svarbus uždavinys užtikrinti organų kokybę ir saugą visais etapais – nuo donorystės iki transplantacijos ir įvertinti jų kokybę ir saugą paciento sveikimo laikotarpiu bei vėlesnės stebėsenos metu. Tuo tikslu reikėtų ne tik taikyti pranešimų apie pavojingus nepageidaujamus reiškinius ir reakcijas sistemą, bet ir rinkti atitinkamus duomenis apie laikotarpį po transplantacijos, siekiant visapusiškiau įvertinti transplantacijai skirtų organų kokybę ir saugą. Valstybėms narėms keičiantis tokia informacija būtų galima toliau gerinti donorystę ir transplantaciją Sąjungoje. Kaip pabrėžta Europos Tarybos Ministrų komiteto rekomendacijoje Rec (2006) 15 valstybėms narėms dėl informacijos apie Nacionalinės transplantacijos organizaciją (NTO), jos funkcijas ir atsakomybę, pageidautina turėti vieną oficialiai pripažintą ne pelno įstaigą, kuri būtų atsakinga už donorystę, paskirstymą, atsekamumą ir atskaitomybę. Vis dėlto, atsižvelgdamos į valstybių narių kompetencijos pasidalijimą, vietos, regioninės, nacionalinės ir (arba) tarptautinės įstaigos galėtų bendradarbiauti ir koordinuoti donorystę, paskirstymą ir (arba) transplantaciją, jei veiktų sistema, kuri užtikrintų atskaitomybę, bendradarbiavimą ir veiksmingumą.
- (25) Valstybės narės turėtų nustatyti sankcijų, taikomų pažeidus pagal šią direktyvą priimtas nacionalines nuostatas, taisykles ir užtikrinti, kad šios sankcijos būtų taikomos. Tos sankcijos turėtų būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasomosios.
- (26) Pagal SESV 290 straipsnį Komisijai turėtų būti suteikti įgaliojimai priimti deleguotus teisės aktus, kad būtų galima pritaikyti priedą. Komisija turėtų papildyti arba iš dalies pakeisti priedo A dalyje nurodytus būtinausius duomenis tik tais išimtiniais atvejais, kai tai galima pateisinti rimta rizika žmogaus sveikatai, bei turėtų papildyti arba iš dalies pakeisti papildomus priedo B dalyje nurodytus duomenis, siekdama atsižvelgti į mokslo pažangą ir tarptautinį darbą, atliktą transplantacijai skirtų organų kokybės ir saugos srityje. Labai svarbu, kad parengiamųjų darbų metu Komisija tinkamai konsultuotųsi, įskaitant konsultacijas ekspertų lygiu.
- (27) Siekiant užtikrinti aukščiausius organų, kuriais keičiamasi, kokybės ir saugos standartus, Komisija turėtų patvirtinti vienodas valstybių narių keitimosi organais taisykles, kurios būtų taikomos informacijos apie organus ir donorų apibūdinimą perdavimo procedūroms ir taip pat siekiant užtikrinti organų atsekamumą, bei įpareigoti, kad būtų pranešama apie pavojingus nepageidaujamus reiškinius ir reakcijas. Vadovaujantis SESV 291 straipsniu, laikantis įprastos teisėkūros procedūros priimtu reglamentu turi būti iš anksto nustatytos kontrolės mechanizmai, kuriais valstybės narės kontroliuotų Komisijos naudojamąsi įgyvendinimo įgaliojimais, taisyklės ir bendrieji principai. Iki bus priimtas minėtas naujas reglamentas, 1999 m. birželio 28 d. Tarybos sprendimas 1999/468/EB, nustatantis Komisijos naudojamąsi jai suteiktais įgyvendinimo įgaliojimais tvarką⁽¹⁾, taikomas toliau, išskyrus reguliavimo procedūrą su tikrinimu, kuri nėra taikoma.
- (28) Kadangi šios direktyvos tikslų, t. y. transplantacijai skirtų organų kokybės ir saugos standartų nustatymo, valstybės narės negali deramai pasiekti ir kadangi dėl siūlomo veiksmo masto tų tikslų būtų geriau siekti Sąjungos lygiu, laikydamosi Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidarumo principo Sąjunga gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šia direktyva neviršijama to, kas būtina nurodytiems tikslams pasiekti,

(1) OL L 184, 1999 7 17, p. 23.

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

I SKYRIUS

DALYKAS, TAIKYMO SRITIS IR TERMINŲ APIBRĖŽTYS

1 straipsnis

Dalykas

Šioje direktyvoje nustatomos transplantuoti į žmogaus organizmą skirtų žmogaus organų (toliau – organai) kokybės ir saugos standartų užtikrinimo taisyklės, kad būtų užtikrintas aukštas žmogaus sveikatos apsaugos lygis.

2 straipsnis

Taikymo sritis

1. Direktyva taikoma transplantacijai skirtų organų donorystei, tyrimui, apibūdinimui, įsigijimui, konservavimui, transportavimui ir transplantacijai.

2. Jeigu tokie organai naudojami moksliniams tyrimams, ši direktyva taikoma tik tada, kai jie skirti transplantuoti į žmogaus organizmą.

3 straipsnis

Terminų apibrėžtys

Šioje direktyvoje vartojamų terminų apibrėžtys:

- a) leidimas – leidimas, akreditacija, paskyrimas arba licencijos išdavimas ar registracija (pagal kiekvienoje valstybėje narėje vartojamus terminus ir praktiką);
- b) kompetentinga institucija – įstaiga, organizacija ir (arba) institucija, atsakinga už direktyvos reikalavimų įgyvendinimą;
- c) šalinimas – galutinė organo laikymo vieta, kai jis nenaudojamas transplantacijai;
- d) donoras – žmogus, iš kurio paimami vienas ar keli organai, nesvarbu, ar jie paimami jam esant gyvam, ar mirusiam;
- e) donorystė – organų dovanojimas transplantacijai;
- f) donoro apibūdinimas – svarbių duomenų apie reikiamo donoro savybes rinkinys, reikalingas įvertinti jo tinkamumą būti donoru, siekiant atlikti tinkamą rizikos vertinimą, sumažinti recipiento riziką ir optimizuoti organų paskirstymą;

- g) Europos organų mainų organizacija – viešojo arba privačioji ne pelno organizacija, užsiimanti nacionaliniais ir tarpvalstybiniais organų mainais; dauguma jos šalių narių yra valstybės narės;
- h) organas – atskira žmogaus kūno dalis, kurią sudaro skirtingi audiniai, kuri išlaiko savo struktūrą, kraujagyslių sistemą ir gebėjimą atlikti fiziologines funkcijas ir kuri yra pakankamai autonomiška. Organo dalis taip pat laikoma organu, jeigu ji atlieka viso žmogaus organo funkciją ir atitinka tuos pačius struktūros ir kraujagyslių sistemos reikalavimus;
- i) organo apibūdinimas – svarbios informacijos apie reikiamo organo savybes rinkinys, reikalingas įvertinti jo tinkamumą siekiant atlikti tinkamą rizikos vertinimą, sumažinti recipiento riziką ir optimizuoti organų paskirstymą;
- j) įsigijimas – donorų organų įsigijimo procesas;
- k) įsigyjanti organizacija – sveikatos priežiūros įstaiga, ligoninės darbuotojų grupė arba skyrius, asmuo arba bet kuri kita įstaiga, kuri įsigyja organus arba koordinuoja jų įsigijimą ir kuriai kompetentinga institucija yra suteikusi leidimą tokiai veiklai pagal atitinkamoje valstybėje narėje galiojančią reguliavimo sistemą;
- l) konservavimas – biologinio arba fizinio organų irimo nuo įsigijimo momento iki transplantacijos sustabdymas arba sulėtinimas naudojant chemines medžiagas, keičiant aplinkos arba kitas sąlygas;
- m) recipientas – asmuo, kuriam transplantuojamas organas;
- n) pavojingas nepageidaujamas reiškinys – su bet kuriuo donorystės–transplantacijos etapu susijęs nepageidaujamas ir netikėtas reiškinys, dėl kurio gali būti perduotos užkrečiamosios ligos, pacientas gali mirti arba jam gali kilti pavojus gyvybei, taip pat kuris gali sukelti negalią arba lemti ar pailginti gydymo ligoninėje arba sirgimo trukmę;
- o) pavojinga nepageidaujama reakcija – su bet kuriuo donorystės–transplantacijos etapu susijusi nenumatyta gyvo donoro arba recipiento organizmo reakcija, dėl kurios gali būti perduotos užkrečiamosios ligos, pacientas gali mirti arba jam gali kilti pavojus gyvybei, taip pat kuris gali sukelti negalią arba lemti ar pailginti gydymo ligoninėje arba sirgimo trukmę;

- p) veiklos procedūra – raštiški nurodymai, kuriais apibūdinami konkretaus proceso etapai, įskaitant naudotinas medžiagas ir metodus, bei numatomą galutinį rezultatą;
- q) transplantacija – tam tikrų žmogaus organizmo funkcijų atkūrimo procesas persodinant recipientui iš donoro paimtą organą;
- r) transplantacijos centras – sveikatos priežiūros įstaiga, liginės darbuotojų grupė arba skyrius, arba bet kuri kita įstaiga, kuri vykdo organų transplantaciją ir kuriai kompetentinga institucija yra suteikusi leidimą tokiai veiklai pagal atitinkamoje valstybėje narėje galiojančią reguliavimo sistemą;
- s) atsekamumas – gebėjimas bet kuriuo donorystės–transplantacijos arba šalinimo etapu rasti ir identifikuoti organą, įskaitant gebėjimą:

— nustatyti donorą ir įsigyjančiąją organizaciją,

— nustatyti transplantacijos centre (-uose) esantį (-čius) recipientą (-us), ir

— surasti ir nustatyti visą svarbią su asmeniu nesusijusią informaciją, susijusią su produktais ir medžiagomis, turinčiomis sąlytį su tuo organu.

- d) organų įsigijimo, konservavimo, pakavimo ir ženklavimo pagal 5, 6 ir 8 straipsnius;
- e) organų transportavimo pagal 8 straipsnį;
- f) atsekamumo užtikrinimo, kaip nustatyta 10 straipsnyje, Sąjungos ir nacionalinių nuostatų dėl asmens duomenų apsaugos ir konfidencialumo laikymosi užtikrinimo;
- g) tikslaus, greito ir galimo patikrinti pranešimo apie pavojingus nepageidaujamus reiškinius ir reakcijas pagal 11 straipsnio 1 dalį;
- h) pavojingų nepageidaujamų reiškinių ir reakcijų valdymo pagal 11 straipsnio 2 dalį.

Pagal f, g ir h punktuose nurodytas veiklos procedūras apibrėžiama, *inter alia*, įsigyjančiųjų organizacijų, Europos organų mainų organizacijų ir transplantacijos centrų atsakomybė.

3. Be to, pagal kokybės ir saugos sistemas užtikrinama, kad sveikatos priežiūros darbuotojai, dalyvaujantys visuose donorystės–transplantacijos ar šalinimo etapuose, turėtų tinkamą kvalifikaciją arba būtų mokyti ir kompetentingi, ir būtų rengiamos konkrečios tokių darbuotojų mokymo programos.

II SKYRIUS

ORGANŲ KOKYBĖ IR SAUGA

4 straipsnis

Kokybės ir saugos sistema

- Laikydamosi šioje direktyvoje nustatytų taisyklių, valstybės narės užtikrina, kad būtų parengta kokybės ir saugos sistema, apimanti visus donorystės – transplantacijos ar šalinimo etapus.
- Nacionalinėse kokybės ir saugos sistemose numatomas veiklos procedūrų priėmimas ir įgyvendinimas dėl:

- donoro tapatybės tikrinimo;
- duomenų apie donoro arba donoro šeimos narių sutikimą, leidimą ar neprieštaravimą tikrinimo pagal nacionalines taisykles, taikomas donorystės ir įsigijimo vietoje;
- tikrinimo, ar yra visas organo ir donoro apibūdinimas pagal 7 straipsnį ir priedą;

5 straipsnis

Įsigyjančiosios organizacijos

- Valstybės narės užtikrina, kad organus įsigytų įsigyjančiosios organizacijos, atitinkančios šioje direktyvoje nustatytas taisykles.
- Komisijos ar kitų valstybių narių prašymu valstybės narės teikia informaciją apie nacionalinius reikalavimus, taikomus išduodant leidimus įsigyjančiosioms organizacijoms.

6 straipsnis

Organų įsigijimas

- Valstybės narės užtikrina, kad įsigyjančiųjų organizacijų medicininė veikla, pvz., donorų atranka ir vertinimas, būtų pagrįsta konsultacijomis su gydytojais, kaip nurodyta 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo⁽¹⁾, ir vyktų šiems gydytojams vadovaujant.

⁽¹⁾ OL L 255, 2005 9 30, p. 22.

2. Valstybės narės užtikrina, kad organai būtų įsigijami operacinėse, kurios suprojektuotos, įrengtos, prižiūrimos ir valdomos taip, kad atitiktų nustatytus tinkamus standartus, ir kuriose, vadovaujantis geriausia medicinine patirtimi, būtų galima užtikrinti įsigytų organų kokybę ir saugą.

3. Valstybės narės užtikrina, kad įsigijimui reikalinga medžiaga ir įranga būtų tvarkoma laikantis atitinkamų Sąjungos, tarptautinės ir nacionalinės teisės aktų, standartų ir gairių dėl medicinos prietaisų sterilizavimo.

7 straipsnis

Organo ir donoro apibūdinimas

1. Valstybės narės užtikrina, kad visi įsigijami organai ir jų donorai prieš transplantaciją būtų apibūdinti – surenkama visa priėmimo nurodyta informacija.

Informacija, nurodyta priedo A dalyje, apima būtiniausias duomenis, kurie turi būti renkami kiekvienu donorystės atveju. Informacija, nurodyta priedo B dalyje, apima papildomus duomenis, kurie renkami papildomai, remiantis medikų komandos sprendimu, atsižvelgiant į galimybes gauti tokią informaciją bei į konkretaus atvejo aplinkybes.

2. Nepaisant 1 dalies, jeigu konkrečiu atveju įvertinus riziką ir naudą, įskaitant pavojų gyvybei, nauda, kurios tikimasi, pacientui yra didesnė už riziką, galinčią kilti dėl neišsamių duomenų, galima svarstyti galimybę transplantuoti organą, netgi jeigu nėra visų būtiniausių priedo A dalyje nurodytų duomenų.

3. Siekdama laikytis šioje direktyvoje nustatytų kokybės ir saugumo reikalavimų, medikų komanda stengiasi iš gyvų donorų gauti visą reikiamą informaciją ir šiuo tikslu suteikti jiems informaciją, kuri padėtų pastariesiems suprasti donorystės pasekmes. Mirusių donorų atveju, jeigu įmanoma, medikų komanda stengiasi gauti šią informaciją iš mirusio donoro šeimos narių ar kitų asmenų. Be to, medikų komanda stengiasi pranešti visiems subjektams, kurių prašoma pateikti informaciją, apie tai, kad svarbu tokią informaciją pateikti greitai.

4. Tyrimai, kuriuos reikia atlikti norint apibūdinti organą ir donorą, turi būti atliekami laboratorijose, kurios turi tinkamai

kvalifikuotus arba apmokytus ir kompetentingus darbuotojus bei tinkamą įrangą ir prietaisus.

5. Valstybės narės užtikrina, kad apibūdinant organą ir donorą atitinkamose organizacijose, įstaigose ir laboratorijose būtų tinkamos veiklos procedūros, skirtos užtikrinti, kad informacija apie organą ir donorą transplantacijos centrui būtų pateikta laiku.

6. Kai valstybės narės keičiasi organais, tos valstybės narės turi užtikrinti, kad informacija apie organą ir donoro apibūdinimas, kaip nurodyta priede, būtų perduota kitai valstybei narei, su kuria keičiamasi organais, laikantis Komisijos pagal 29 straipsnį nustatytų procedūrų.

8 straipsnis

Organų transportavimas

1. Valstybės narės užtikrina, kad būtų vykdomi šie reikalavimai:

a) su organų transportavimu susijusiose organizacijose, įstaigose ar bendrovėse turi būti tinkamos veiklos procedūros, skirtos užtikrinti, kad vežamas organas nebūtų pažeistas ir kad transportavimo laikas būtų tinkamas;

b) talpyklos, kuriose vežami organai, turi būti paženklintos etikete, nurodant šią informaciją:

i) įsigyjančiosios organizacijos bei įstaigos, kurioje įvyko įsigijimas, pavadinimas, adresai ir telefono numeriai;

ii) transplantacijos centro, į kurį siunčiama, pavadinimas, adresas ir telefono numeris;

iii) nuoroda, kad talpykloje yra organas, nurodant organo rūšį ir, jei taikytina, ar tai kairysis ar dešinysis organas, ir užrašas ELGTIS ATSARGIAI;

iv) rekomenduojamos transportavimo sąlygos ir nurodymai laikyti talpyklą tinkamoje temperatūroje ir padėtyje;

c) prie transportuojamų organų pridedamas organą ir donorą apibūdinantis pranešimas.

2. Tačiau 1 dalies b punkto reikalavimų laikytis nereikia, jeigu organas transportuojamas toje pačioje įstaigoje.

*9 straipsnis***Transplantacijos centrai**

1. Valstybės narės užtikrina, kad organai būtų transplantuojami transplantacijos centruose, atitinkančiuose šioje direktyvoje nustatytas taisykles.
2. Kompetentinga institucija leidime nurodo, kokios veiklos gali imtis atitinkamas transplantacijos centras.
3. Prieš transplantaciją transplantacijos centras patikrina, ar:
 - a) organo ir donoro apibūdinimas yra visas ir saugomas laikantis 7 straipsnio ir priedo nuostatų;
 - b) laikytasi organų konservavimo ir transportavimo sąlygų.
4. Komisijos ar kitų valstybių narių prašymu valstybės narės pateikia informaciją apie nacionalinius reikalavimus, taikomus išduodant leidimus transplantacijos centrams.

*10 straipsnis***Atsekamumas**

1. Valstybės narės užtikrina, kad, siekiant apsaugoti donorių ir recipientų sveikatą, visus jų teritorijoje išgytus, paskirstytus ir transplantuotus organus būtų galima atsekti nuo donoro iki recipiento ir atvirkščiai.
2. Valstybės narės užtikrina donoro ir recipiento tapatybės nustatymo sistemos, pagal kurią galima nustatyti kiekvieną donorystės atvejį ir su juo susijusį organą bei recipientą, įdiegimą. Valstybės narės užtikrina, kad būtų patvirtintos su šia sistema susijusios konfidencialumo ir saugumo priemonės, atitinkančios Sąjungos ir nacionalines nuostatas, kaip nurodyta 16 straipsnyje.
3. Valstybės narės užtikrina, kad:
 - a) su donoryste–transplantacija ar šalinimu susijusios kompetentingos institucijos arba kitos įstaigos saugotų duomenis, reikalingus atsekamumui visais donorystės–transplantacijos ar šalinimo etapais užtikrinti, ir informaciją apie organą bei donoro apibūdinimą, kaip nustatyta priede, pagal kokybės ir saugos sistemas;
 - b) visiškam atsekamumui reikalingi duomenys būtų laikomi ne trumpiau kaip 30 metų nuo donorystės atvejo. Tokie duomenys gali būti saugomi elektroninėse laikmenose.
4. Kai valstybės narės keičiasi organais, tos valstybės narės turi perduoti informaciją, reikalingą užtikrinti organų atseka-

mumą, laikantis Komisijos pagal 29 straipsnį nustatytų procedūrų.

*11 straipsnis***Pranešimų apie pavojingus nepageidaujamus reiškinius ir reakcijas ir jų valdymo sistemos**

1. Valstybės narės užtikrina, kad būtų įdiegta sistema, skirta pranešti, tirti, registruoti ir perduoti svarbią ir būtiną informaciją apie pavojingus nepageidaujamus reiškinius, kurie gali paveikti organų kokybę ir saugą ir kuriuos galima priskirti prie organų ištyrimo, apibūdinimo, išsigijimo, konservavimo ir transportavimo, taip pat apie bet kokias pavojingas nepageidaujamas reakcijas, pastebėtas per transplantaciją arba po jos, kurios gali būti susijusios su ta veikla.
2. Valstybės narės užtikrina, kad būtų nustatyta veiklos procedūra, skirta pavojingų nepageidaujamų reiškinių ir reakcijų valdymui, kaip numatyta kokybės ir saugos sistemose.
3. Atsižvelgdamos į 1 ir 2 dalis, valstybės narės visų pirma užtikrina, kad būtų nustatytos veiklos procedūros laiku pranešti apie:
 - a) bet koki pavojingą nepageidaujamą reiškinį ir reakciją kompetentingai institucijai ir atitinkamai išgyjančiajai organizacijai ar transplantacijos centrui;
 - b) pavojingų reiškinių ir reakcijų valdymo priemonės kompetentingai institucijai.
4. Kai valstybės narės keičiasi organais, tos valstybės narės turi užtikrinti, kad būtų pranešama apie pavojingus nepageidaujamus reiškinius ir reakcijas, laikantis Komisijos pagal 29 straipsnį nustatytų procedūrų.

5. Valstybės narės užtikrina šio straipsnio 1 dalyje nurodytos pranešimų sistemos ir pagal Direktyvos 2004/23/EB 11 straipsnio 1 dalį įdiegtos pranešimų sistemos sąveiką.

*12 straipsnis***Sveikatos priežiūros darbuotojai**

Valstybės narės užtikrina, kad tiesiogiai organų donorystėje–transplantacijoje ar šalinime dalyvaujantys sveikatos priežiūros darbuotojai turėtų tinkamą kvalifikaciją arba būtų mokyti ir kompetentingi atlikti tokias užduotis ir tinkamai mokyti, kaip nurodyta 4 straipsnio 3 dalyje.

III SKYRIUS

**DONORO IR RECIPIENTO APSAUGA BEI DONORŲ ATRANKA
IR VERTINIMAS**

13 straipsnis

Organų donorystės principai

1. Valstybės narės užtikrina, kad mirusių ir gyvų donorų organų donorystė būtų savanoriška ir nemokama.

2. Laikantis nemokėjimo principo donorams nedraudžiama gauti kompensacijos, su sąlyga, kad ji neviršija sumos, skiriamos kompensuoti su donoryste susijusias išlaidas ir prarastas pajamas. Valstybės narės turi apibrėžti sąlygas, kuriomis gali būti teikiama tokia kompensacija, tačiau turi būti išvengta bet kokio finansinio potencialaus donoro skatinimo arba bet kokios naudos jam.

3. Valstybės narės draudžia reklamuoti organų poreikį arba turimus organus, jeigu tokia reklama norima pasiūlyti finansinį atlygį arba finansiskai ar kitaip pasipelninti.

4. Valstybės narės užtikrina, kad organai būtų įsigijami nesiekiant pelno.

14 straipsnis

Reikalavimai gauti sutikimą

Organai įsigijami tik po to, kai įvykdomi visi atitinkamoje valstybėje narėje galiojantys reikalavimai dėl sutikimo, leidimo arba neprieštaravimo.

15 straipsnis

Gyvų donorų donorystės kokybės ir saugos aspektai

1. Valstybės narės imasi visų būtinų priemonių užtikrinti visą įmanomą gyvų donorų apsaugą, siekdamos visiškai užtikrinti transplantacijai skirtų organų kokybę ir saugą.

2. Valstybės narės užtikrina, kad gyvus donorus atrinktų, remiantis jų sveikata ir anamneze, kvalifikuoti ar mokyti ir kompetentingi specialistai. Remiantis tokiu vertinimu būtų galima atskirti asmenis, kurių donorystė galėtų būti nepriimtina dėl nepriimtino pavojaus sveikatai.

3. Valstybės narės užtikrina, kad laikantis Sąjungos ir nacionalinės teisės asmens duomenų apsaugos ir statistinio konfidencialumo nuostatų, būtų saugomas gyvų donorų registras arba įrašai apie juos.

4. Laikydamosi nacionalinių nuostatų, valstybės narės skatina vykdyti gyvų donorų stebėseną ir taikyti atitinkamą sistemą, kad

būtų galima nustatyti ir valdyti bet kokius įvykius, kurie gali būti susiję su paimto organo kokybe ir sauga, taigi ir su recipiento saugumu, ir bet kokią pavojingą nepageidaujamą gyvo donoro reakciją, kuri gali būti susijusi su donoryste, bei pranešti apie šiuos įvykius.

16 straipsnis

Asmens duomenų apsauga, konfidencialumas ir saugos apdorojimas

Valstybės narės užtikrina, kad vykdant bet kokią su organų transplantacija ir donoryste susijusią veiklą būtų visiškai ir veiksmingai paisoma pagrindinių asmens duomenų apsaugos teisių, laikantis Sąjungos asmens duomenų apsaugos nuostatų, pvz., Direktyvos 95/46/EB, ypač tos direktyvos 8 straipsnio 3 dalies, 16 ir 17 straipsnių ir 28 straipsnio 2 dalies nuostatų. Pagal Direktyvą 95/46/EB valstybės narės turi imtis visų būtinų priemonių, siekdamos užtikrinti, kad:

a) duomenys būtų tvarkomi konfidencialiai ir saugiai laikantis Direktyvos 95/46/EB 16 ir 17 straipsnių. Už bet kokią neteisėtą prieigą prie duomenų ar sistemų, kuriais naudojantis galima nustatyti donorų ar recipientų tapatybę, turėtų būti baudžiama pagal šios direktyvos 23 straipsnį;

b) nebūtų galima nustatyti donorų ir recipientų, kurių duomenys tvarkomi taikant šią direktyvą, tapatybės, išskyrus atvejus, kurie yra leistini pagal Direktyvos 95/46/EB 8 straipsnio 2 ir 3 dalis bei šią direktyvą įgyvendinančias nacionalines nuostatas. Už bet kokią naudojimąsi sistemomis arba duomenimis, pagal kuriuos įmanoma nustatyti donorų ir recipientų tapatybę, siekiant atsekti juos kitais nei pagal Direktyvos 95/46/EB 8 straipsnio 2 ir 3 dalis leistiniais tikslais, įskaitant gydymo tikslus, ir pagal šią direktyvą įgyvendinančias nacionalines nuostatas leistiniais tikslais, turėtų būti baudžiama pagal šios direktyvos 23 straipsnį;

c) būtų laikomasi duomenų kokybės principų, nustatytų Direktyvos 95/46/EB 6 straipsnyje.

IV SKYRIUS

**KOMPETENTINGŲ INSTITUCIJŲ PAREIGOS IR KEITIMASIS
INFORMACIJA**

17 straipsnis

Kompetentingų institucijų skyrimas ir užduotys

1. Valstybės narės paskiria vieną ar kelias kompetentingas institucijas.

Valstybės narės gali perduoti įgaliojimus arba leisti kompetentingai institucijai deleguoti įgaliojimus dalį arba visas jai pagal šią direktyvą priskirtas užduotis vykdyti kitai įstaigai, kuri pagal nacionalinės teisės nuostatas yra laikoma tinkama. Tokia įstaiga taip pat gali padėti kompetentingai institucijai vykdyti savo funkcijas.

2. Kompetentinga institucija visų pirma imasi šių priemonių:

a) pagal 4 straipsnį parengia ir nuolat atnaujina kokybės ir saugos sistemą;

b) užtikrina, kad įsigyjančiosios organizacijos ir transplantacijos centrai būtų nuolat kontroliuojami arba atliekamas jų auditas ir taip tikrinama, ar laikomasi šios direktyvos reikalavimų;

c) suteikia leidimus įsigyjančiosioms organizacijoms arba transplantacijos centrams, o jei kontrolės priemonėmis nustatoma, kad tokios organizacijos ar centrai neatitinka šios direktyvos reikalavimų, sustabdo leidimo galiojimą, jį panaikina arba įsigyjančiosioms organizacijoms ar transplantacijos centrams uždraudžia vykdyti veiklą;

d) įdiegia pranešimų apie pavojingus nepageidaujamus reiškinius ir reakcijas bei jų valdymo sistemą, kaip numatyta 11 straipsnio 1 ir 2 dalyse;

e) parengia atitinkamus rekomendacinius dokumentus sveikatos priežiūros įstaigoms, specialistams ir kitiems suinteresuotiems subjektams, dalyvaujantiems visuose donorystės–transplantacijos ar šalinimo etapuose, pavyzdžiui, atitinkamos informacijos apie laikotarpį po transplantacijos, reikalingos transplantuotų organų kokybei ir saugai įvertinti, surinkimo gaires;

f) kai tik įmanoma, dalyvauja 19 straipsnyje nurodytame kompetentingų institucijų tinkle ir koordinuoja nacionaliniu lygiu indėlių į to tinklo veiklą;

g) prižiūri organų mainus su kitomis valstybėmis narėmis ir trečiosiomis valstybėmis, kaip numatyta 20 straipsnio 1 dalyje;

h) užtikrina, kad vykdant bet kokią su organų transplantacija susijusią veiklą būtų visiškai ir veiksmingai paisoma pagrindinių asmens duomenų apsaugos teisių ir laikomasi Sąjungos asmens duomenų apsaugos nuostatų, ypač Direktyvos 95/46/EB.

18 straipsnis

Įsigyjančiųjų organizacijų ir transplantacijos centrų registras bei jų veiklos ataskaitos

1. Valstybės narės užtikrina, kad kompetentinga institucija:

a) laikydamasi Sąjungos ir nacionalinės teisės asmens duomenų apsaugos ir statistinio konfidencialumo nuostatų, saugotų įsigyjančiųjų organizacijų ir transplantacijos centrų veiklos dokumentus, taip pat apibendrintus duomenis apie gyvų ir mirusių donorų skaičius bei įsigytų ir transplantuotų arba pašalintų organų rūšis bei skaičius;

b) parengia ir viešai skelbia metinę a punkte nurodytos veiklos ataskaitą;

c) sudaro ir tvarko atnaujinamą įsigyjančiųjų organizacijų ir transplantacijos centrų registrą.

2. Komisijos ar kitos valstybės narės prašymu valstybės narės pateikia informaciją apie įsigyjančiųjų organizacijų ir transplantacijos centrų registrą.

19 straipsnis

Keitimasis informacija

1. Komisija sudaro kompetentingų institucijų tinklą, skirtą keistis informacija ir patirtimi, įgyta įgyvendinant šią direktyvą.

2. Prireikus į tinklo veiklą gali būti įtraukiami organų transplantacijos ekspertai, Europos organų mainų organizacijos atstovai, duomenų apsaugos priežiūros institucijos ir kiti suinteresuoti subjektai.

V SKYRIUS

ORGANŲ MAINAI SU TREČIOSIOMIS VALSTYBĖMIS IR EUROPOS ORGANŲ MAINŲ ORGANIZACIJOS

20 straipsnis

Organų mainai su trečiosiomis valstybėmis

1. Valstybės narės užtikrina, kad kompetentinga institucija kontroliuotų organų mainus su trečiosiomis valstybėmis. Siekiant šio tikslo, kompetentinga institucija ir Europos organų mainų organizacijos gali sudaryti susitarimus su analogiškoms trečiųjų valstybių organizacijomis.

2. Valstybės narės gali Europos organų mainų organizacijoms suteikti įgaliojimus kontroliuoti organų mainus su trečiosiomis valstybėmis.

3. Organų mainai, kaip nurodyta 1 dalyje, leidžiami tik tuo atveju, jei organai:

- a) gali būti atsekami nuo donoro iki recipiento ir atvirkščiai;
- b) atitinka kokybės ir saugos reikalavimus, lygiaverčius nustatytiesiems šioje direktyvoje.

21 straipsnis

Europos organų mainų organizacijos

Valstybės narės gali sudaryti arba leisti kompetentingai institucijai sudaryti raštiškus susitarimus su Europos organų mainų organizacijomis, jei tokios organizacijos užtikrina, kad laikomasi šioje direktyvoje nustatytų reikalavimų, ir gali toms organizacijoms pavesti, *inter alia*:

- a) vykdyti pagal kokybės ir saugos sistemą numatytą veiklą;
- b) atlikti konkrečias užduotis, susijusias su organų mainais su valstybėmis narėmis ir trečiosiomis valstybėmis.

VI SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

22 straipsnis

Su šia direktyva susijusios ataskaitos

1. Valstybės narės iki 2013 m. rugpjūčio 27 d., o po to kas trejus metus teikia Komisijai su šios direktyvos nuostatomis susijusias savo vykdomos veiklos, ir ją įgyvendinant įgytos patirties ataskaitą.
2. Iki 2014 m. rugpjūčio 27 d., o po to kas trejus metus Komisija perduoda Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui šios direktyvos įgyvendinimo ataskaitą.

23 straipsnis

Sankcijos

Valstybės narės nustato sankcijų, taikomų pažeidus pagal šią direktyvą priimtas nacionalines nuostatas, taisykles ir imasi visų būtinų priemonių užtikrinti, kad šios sankcijos būtų taikomos. Numatytos sankcijos turi būti veiksmingos, propor-

cingos ir atgrasomosios. Valstybės narės praneša apie tokias nuostatas Komisijai iki 2012 m. rugpjūčio 27 d. ir nedelsdamos praneša apie visus vėlesnius joms įtakos turinčius pakeitimus.

24 straipsnis

Priedo tikslinimas

Komisija gali priimti deleguotus teisės aktus pagal 25 straipsnį, laikydamosi 26, 27 ir 28 straipsniuose nustatytų sąlygų, kad:

- a) papildytų arba iš dalies pakeistų priedo A dalyje nurodytus būtiniausius duomenis tais išimtiniais atvejais, kai tai galima pateisinti rimta rizika žmogaus sveikatai, kuri pripažįstama rimta remiantis mokslo pažanga;
- b) papildytų arba iš dalies pakeistų papildomus priedo B dalyje nurodytus duomenis, siekdama atsižvelgti į mokslo pažangą ir tarptautinį darbą, atliktą transplantacijai skirtų organų kokybės ir saugos srityje.

25 straipsnis

Delegavimas

1. Komisijai suteikiami įgaliojimai priimti 24 straipsnyje nurodytus deleguotus teisės aktus penkerių metų laikotarpiui nuo 2010 m. rugpjūčio 27 d. Komisija pateikia ataskaitą dėl deleguotų įgaliojimų ne vėliau kaip likus šešioms mėnesiams iki penkerių metų laikotarpio pabaigos. Įgaliojimų delegavimas automatiškai pratęsiamas tokios pačios trukmės laikotarpiams, išskyrus atvejus, kai Europos Parlamentas ar Taryba jį atšaukia pagal 26 straipsnį.
2. Kai tik Komisija priima deleguotą teisės aktą, apie tai ji tuo pačiu metu praneša Europos Parlamentui ir Tarybai.
3. Įgaliojimai priimti deleguotus teisės aktus Komisijai suteikiami pagal 26 ir 27 straipsniuose nustatytas sąlygas.
4. Tais atvejais, kai dėl iškilusios naujos rimtos grėsmės žmonių sveikatai būtina nedelsiant imtis skubių priemonių, pagal 24 straipsnio a punktą priimamiems deleguotiems teisės aktams turi būti taikoma 28 straipsnyje nurodyta procedūra.

26 straipsnis

Delegavimo atšaukimas

1. Europos Parlamentas arba Taryba gali bet kuriuo metu atšaukti 24 straipsnyje nurodytą įgaliojimų delegavimą.

2. Institucija, pradėjusi vidaus procedūrą, kad nuspręstų, ar atšaukti įgaliojimų delegavimą, stengiasi informuoti kitą instituciją ir Komisiją per protingą laikotarpį iki galutinio sprendimo priėmimo dienos, nurodydama deleguotus įgaliojimus, kurie galėtų būti atšaukti ir galimas tokio atšaukimo priežastis.

3. Sprendimu dėl įgaliojimų atšaukimo nutraukiamas tame sprendime nurodytų įgaliojimų delegavimas. Jis įsigalioja nedelsiant arba jame nurodytą dieną. Sprendimas neturi poveikio jau galiojančių deleguotų teisės aktų galiojimui. Jis skelbiamas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

27 straipsnis

Prieštaravimas dėl deleguotų teisės aktų

1. Europos Parlamentas arba Taryba gali pareikšti prieštaravimus dėl deleguoto teisės akto per du mėnesius nuo pranešimo dienos.

Europos Parlamento arba Tarybos iniciatyva tas laikotarpis pratęsiamas dviem mėnesiams.

2. Jeigu praėjus tam laikotarpiui, nei Europos Parlamentas, nei Taryba nepareikšė prieštaravimų dėl deleguoto teisės akto, deleguotas teisės aktas skelbiamas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* ir įsigalioja jo nuostatose nurodytą dieną.

Deleguotas teisės aktas gali būti skelbiamas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* ir įsigalioja iki to laikotarpio pabaigos, jeigu tiek Europos Parlamentas, tiek Taryba informavo Komisiją, kad nepareikš prieštaravimų.

3. Jeigu Europos Parlamentas ar Taryba pareiškia prieštaravimų dėl deleguoto teisės akto, šis aktas neįsigalioja. Prieštaravimus pareiškusi institucija nurodo prieštaravimų dėl deleguoto teisės akto priežastis.

28 straipsnis

Skubos procedūra

1. Pagal šį straipsnį priimti deleguoti teisės aktai įsigalioja nedelsiant ir taikomi iki pagal 2 dalį nepareiškiama prieštaravimų. Pranešime apie pagal šį straipsnį priimtą deleguotą teisės aktą Europos Parlamentui ir Tarybai turi būti nurodytos skubos procedūros taikymo priežastys.

2. Europos Parlamentas arba Taryba gali pareikšti prieštaravimą dėl pagal šį straipsnį priimto deleguoto teisės akto, laikantis 27 straipsnio 1 dalyje nurodytos procedūros. Tokiu atveju aktas nustoja būti taikomas. Dėl tokio deleguoto teisės akto prieštaravimą pareiškusi institucija turi nurodyti tokio prieštaravimo priežastis.

29 straipsnis

Įgyvendinimo priemonės

Tuo atveju, kai valstybės narės vykdo organų mainus, Komisija 30 straipsnio 2 dalyje nurodyta tvarka priima išsamias vienodo šios direktyvos įgyvendinimo taisykles dėl:

- a) informacijos apie organų ir donorų apibūdinimą, kaip nurodyta priede, perdavimo pagal 7 straipsnio 6 dalį procedūros;
- b) informacijos, reikalingos organų atsekamumui užtikrinti, perdavimo pagal 10 straipsnio 4 dalį procedūros;
- c) pranešimų apie pavojingus nepageidaujamus reiškinius ir reakcijas užtikrinimo pagal 11 straipsnio 4 dalį procedūros.

30 straipsnis

Komitetas

1. Komisijai padeda Organų transplantacijos komitetas (toliau – komitetas).

2. Jei yra nuoroda į šią dalį, taikomi Sprendimo 1999/468/EB 5 ir 7 straipsniai, atsižvelgiant į jo 8 straipsnio nuostatas. Sprendimo 1999/468/EB 5 straipsnio 6 dalyje nustatytas laikotarpis – trys mėnesiai.

31 straipsnis

Perkėlimas

1. Valstybės narės užtikrina, kad įsigaliojusių įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad šios direktyvos būtų laikomasi ne vėliau kaip 2012 m. rugpjūčio 27 d. Jos nedelsdamos apie tai informuoja Komisiją.

Valstybės narės, priimdamos tas nuostatas, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

2. Ši direktyva nedraudžia valstybėms narėms palikti galioti arba nustatyti naujas griežtesnes apsaugos priemonės, su sąlyga, kad jos atitinka Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo nuostatas.

3. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų nuostatų tekstus.

VII SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

32 straipsnis

Įsigaliojimas

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną po jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

33 straipsnis

Adresatai

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Priimta Strasbūre 2010 m. liepos 7 d.

Europos Parlamento vardu

Pirmininkas

J. BUZEK

Tarybos vardu

Pirmininkas

O. CHASTEL

PRIEDAS

ORGANO IR DONORO APIBŪDINIMAS

A DALIS

Būtiniausių duomenų rinkinys

Būtiniausi duomenys – organus ir donorus apibūdinanti informacija, kurią reikia surinkti visais donorystės atvejais pagal 7 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, nedarant poveikio 7 straipsnio 2 dalies taikymui.

Būtiniausių duomenų rinkinys

Įstaiga, kurioje vyksta įsigijimas, ir kiti bendrieji duomenys

Donoro tipas

Kraujo grupė

Lytis

Mirties priežastis

Mirties data

Gimimo data arba apytikris amžius

Svoris

Ūgis

Duomenys apie ankstesnę ar pastarojo meto intraveninių narkotikų vartojimą

Duomenys apie ankstesnę ar pastarojo meto piktybinę neoplaziją

Duomenys apie tai, ar pastaruojamu metu sirgta kitomis užkrečiamomis ligomis

ŽIV; HCV; HBV tyrimai

Pagrindinė informacija donoro organo funkcionavimui įvertinti

B DALIS

Papildomų duomenų rinkinys

Papildomi duomenys – organus ir donorus apibūdinanti informacija, kurią reikia surinkti papildant būtiniausius A dalyje nurodytus duomenis, remiantis medikų komandos sprendimu, atsižvelgiant į galimybes gauti tokią informaciją bei į konkretaus atvejo aplinkybes pagal 7 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą.

Papildomų duomenų rinkinys

Bendrieji duomenys

Įsigyjančiosios organizacijos arba įstaigos, kurioje vyksta įsigijimas, kontaktinė informacija, reikalinga koordinavimui, paskyrimui ir organų atsekamumui nuo donorų iki recipientų ir atvirkščiai.

Donoro duomenys

Demografiniai ir antropometriniai duomenys, reikalingi užtikrinti tinkamą donoro (organo) ir recipiento atitiktį.

Donoro ligos istorija

Donoro ligos istorija, ypač duomenys apie būklę, kuri galėtų paveikti transplantuojamų organų tinkamumą ir kelti ligų perdavimo riziką.

Fiziniai ir klinikiniai duomenys

Klinikinių tyrimų duomenys, reikalingi fiziologinei potencialaus donoro būklei įvertinti, ir visi rezultatai, rodantys būklę, kuri nebuvo nustatyta išnagrinėjus donoro ligos istoriją ir kuri galėtų paveikti transplantuojamų organų tinkamumą arba kelti ligų perdavimo riziką.

Laboratoriniai parametrai

Duomenys, reikalingi organų funkcionavimo apibūdinimui įvertinti ir potencialiai perduodamoms ligoms bei galimoms organo transplantavimo kontraindikacijoms nustatyti.

Vaizdiniai tyrimai

Vaizdiniai tyrimai, reikalingi transplantuojamų organų anatomicinei būklei įvertinti.

Gydymas

Donorui skirtas gydymas, apie kurį reikia žinoti vertinant organų funkcinę būklę ir tinkamumą transplantacijai, ypač antibiotikų vartojimas, inotropinis palaikymas arba transfuzinė terapija.

Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos pareiškimas dėl Sutarties dėl ES veikimo 290 straipsnio

Europos Parlamentas, Taryba ir Komisija pareiškia, kad šios direktyvos nuostatos neturi įtakos būsimai šių institucijų pozicijai dėl Sutarties dėl ES veikimo 290 straipsnio ar atskirų įstatymo galią turinčių aktų, kuriuose būtų tokių nuostatų, įgyvendinimo.

Europos Komisijos pareiškimas (dėl skubos procedūros)

Europos Komisija išipareigoja suteikti Europos Parlamentui ir Tarybai visą informaciją apie galimybę priimti deleguotą teisės aktą pagal skubos procedūrą. Kai Komisijos tarnybos numatys, kad deleguotas teisės aktas galėtų būti priimtas pagal skubos procedūrą, jos nedelsdamos neoficialiai išpės Europos Parlamento ir Tarybos sekretoriatas.

IV

(Aktai, priimti iki 2009 m. gruodžio 1 d. remiantis EB sutartimi, ES sutartimi ir Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutartimi)

**TARYBOS IR TARYBOJE POSĖDŽIAVUSIŲ EUROPOS SAJUNGOS VALSTYBIŲ NARIŲ
VYRIAUSYBIŲ ATSTOVŲ SPRENDIMAS**

2009 m. lapkričio 30 d.

dėl Europos bendrijos bei jos valstybių narių – vienos šalies, ir Kanados – kitos šalies, susitarimo dėl oro susisiekimo pasirašymo ir laikino taikymo

(2010/417/EB)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA IR TARYBOJE POSĖDŽIAVĘ VALSTYBIŲ NARIŲ VYRIAUSYBIŲ ATSTOVAI

atsižvelgiant į tai, kad turi būti priimtas Tarybos sprendimas dėl Susitarimo sudarymo.

Atsižvelgdami į Europos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 80 straipsnio 2 dalį kartu su 300 straipsnio 2 dalies pirmos pastraipos pirmu sakiniu,

Susitarimo tekstas pridedamas prie šio sprendimo.

kadangi:

2. Tarybos pirmininkas įgaliojamas paskirti asmenį (-is), įgaliotą (-us) Bendrijos vardu pasirašyti šį Susitarimą, atsižvelgiant į tai, kad jis turi būti sudarytas.

(1) Komisija Bendrijos ir valstybių narių vardu derėjosi su Kanada dėl susitarimo dėl oro susisiekimo (toliau – Susitarimas) pagal Tarybos sprendimą, kuriuo Komisija įgaliojama pradėti derybas.

2 straipsnis

Laikinas taikymas

Iki Susitarimo įsigaliojimo Bendrija ir valstybės narės, laikydamosi taikytinų nacionalinės teisės nuostatų, jį laikinai taiko nuo pirmos mėnesio dienos po paskutinės notos, kuria Šalys pranešė viena kitai apie Susitarimui laikinai įsigaliojimo būtinų atitinkamų vidaus procedūrų užbaigimą, datos.

(2) Susitarimas parafuotas 2008 m. lapkričio 30 d.

(3) Susitarimas, dėl kurio derėjosi Komisija, turėtų būti Bendrijos ir valstybių narių pasirašytas ir laikinai taikomas pagal taikomą nacionalinę teisę, atsižvelgiant į tai, kad jis gali būti sudarytas vėliau.

3 straipsnis

Jungtinis komitetas

(4) Būtina nustatyti atitinkamą Bendrijos ir valstybių narių dalyvavimo pagal Susitarimo 17 straipsnį įsteigtame Jungtiniame komitete ir Susitarimo 21 straipsnyje numatytose ginčo sprendimo procedūrose, taip pat konkrečių Susitarimo nuostatų dėl saugumo bei saugos įgyvendinimo procedūrinę tvarką,

1. Bendrijai ir valstybėms narėms pagal šio susitarimo 17 straipsnį įsteigtame Jungtiniame komitete atstovauja Komisijos ir valstybių narių atstovai.

2. Bendrijos bei jos valstybių narių poziciją Jungtiniame komitete išimtinės Bendrijos kompetencijos klausimais, dėl kurių nereikia priimti teisinį poveikį turinčių sprendimų, nustato Komisija ir apie ją iš anksto pranešama Tarybai ir valstybėms narėms.

NUSPRENDĖ:

1 straipsnis

Pasirašymas

1. Bendrijos vardu patvirtinamas Europos bendrijos bei jos valstybių narių – vienos šalies, ir Kanados – kitos šalies, susitarimo dėl oro susisiekimo (toliau – Susitarimas) pasirašymas,

3. Komisijos pasiūlymu grindžiamą Bendrijos bei jos valstybių narių poziciją dėl Jungtinio komiteto sprendimų Bendrijos kompetencijai priklausančiais klausimais kvalifikuota balsų dauguma tvirtina Taryba, išskyrus atvejus, kai Europos bendrijos steigimo sutartyje nustatytoje taikytinose balsavimo procedūrose yra numatyta kitaip.

4. Komisijos arba valstybių narių pasiūlymu grindžiamą Bendrijos ir jos valstybių narių poziciją dėl Jungtinio komiteto sprendimų valstybių narių kompetencijai priklausančiais klausimais vieningai tvirtina Taryba, išskyrus atvejus, kai kuri nors valstybė narė per mėnesį nuo tos pozicijos patvirtinimo praneša Tarybos generaliniam sekretoriatui, kad to sprendimo priėmimui Jungtiniame komitete ji gali pritarti tik gavusi savo teisėkūros institucijų pritarimą, visų pirma dėl parlamentinio tikrinimo išlygos.

5. Bendrijos ir valstybių narių poziciją Jungtiniame komitete teikia Komisija, išskyrus poziciją klausimais, kurie priklauso išimtinei valstybių narių kompetencijai – tuomet poziciją teikia Tarybai pirmininkaujanti valstybė narė arba, jei Taryba taip nusprendžia, Komisija.

4 straipsnis

Ginčų sprendimas

1. Bendrijai ir valstybėms narėms šio Susitarimo 21 straipsnyje numatytose ginčo sprendimo procedūrose atstovauja Komisija.

2. Sprendimą sustabdyti arba atnaujinti lengvatų taikymą pagal Susitarimo 21 straipsnio 7 dalį priima Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu. Taryba sprendžia kvalifikuota balsų dauguma.

3. Sprendimą dėl visų kitų atitinkamų veiksmų, kurių turi būti imtasi pagal šio susitarimo 21 straipsnį Bendrijos kompe-

tencijai priklausančiais klausimais priima Komisija, kuriai padeda Tarybos paskirtas iš valstybių narių atstovų sudarytas specialus komitetas.

5 straipsnis

Komisijai pateikiama informacija

1. Valstybės narės skubiai praneša Komisijai apie visus sprendimus atsisakyti išduoti, panaikinti, sustabdyti ar apriboti bet kurios Kanados oro transporto bendrovės leidimą, kuriuos jos ketina priimti pagal Susitarimo 3 straipsnį.

2. Valstybės narės skubiai praneša Komisijai apie visus pagal Susitarimo 6 straipsnį (Civilinės aviacijos sauga) jų pateiktus ar gautus prašymus arba pranešimus.

3. Valstybės narės skubiai praneša Komisijai apie visus pagal Susitarimo 7 straipsnį (Civilinės aviacijos saugumas) jų pateiktus ar gautus prašymus arba pranešimus.

Priimta Briuselyje 2009 m. lapkričio 30 d.

Tarybos vardu

Pirmininkė

B. ASK

**Kanados ir Europos bendrijos bei jos valstybių narių
SUSITARIMAS
dėl oro susisiekiimo**

TURINYS

<i>Straipsnis</i>	<i>Pavadinimas</i>
1	Antraštės ir sąvokos
2	Teisių suteikimas
3	Paskyrimas, leidimų suteikimas ir panaikinimas
4	Investicijos
5	Įstatymų taikymas
6	Civilinės aviacijos sauga
7	Civilinės aviacijos saugumas
8	Muitai, mokesčiai ir rinkliavos
9	Statistiniai duomenys
10	Vartotojų interesai
11	Galimybės naudotis oro uostais, aviacijos įrenginiais ir paslaugomis
12	Oro uostų rinkliavos ir rinkliavos už naudojimąsi aviacijos įrenginiais bei paslaugomis
13	Komerciniai principai
14	Konkurencinė aplinka
15	Oro eismo valdymas
16	Paskyrimų ir įgaliojimų ar leidimų tęsimas
17	Jungtinis komitetas
18	Aplinkos apsauga
19	Darbo klausimai
20	Tarptautinis bendradarbiavimas
21	Ginčų sprendimas
22	Keitimas
23	Įsigaliojimas ir laikinas taikymas
24	Nutraukimas
25	Susitarimo registravimas
26	Ryšys su kitais susitarimais

ORO SUSISIEKIMO SUSITARIMAS

KANADA,

viena šalis,

ir

AUSTRIJOS RESPUBLIKA,

BELGIJOS KARALYSTĖ,

BULGARIJOS RESPUBLIKA,

KIPRO RESPUBLIKA,

ČEKIJOS RESPUBLIKA,

DANIJOS KARALYSTĖ,

ESTIJOS RESPUBLIKA,

SUOMIJOS RESPUBLIKA,

PRANCŪZIJOS RESPUBLIKA,

VOKIETIJOS FEDERACINĖ RESPUBLIKA,

GRAIKIJOS RESPUBLIKA,

VENGRIJOS RESPUBLIKA,

AIRIJA,

ITALIJOS RESPUBLIKA,

LATVIJOS RESPUBLIKA,

LIETUVOS RESPUBLIKA,

LIUKSEMBURGO DIDŽIOJI HERCOGYSTĖ,

MALTA,

NYDERLANDŲ KARALYSTĖ,

LENKIJOS RESPUBLIKA,

PORTUGALIJOS RESPUBLIKA,

RUMUNIJA,

SLOVAKIJOS RESPUBLIKA,

SLOVĖNIJOS RESPUBLIKA,

ISPANIJOS KARALYSTĖ,

ŠVEDIJOS KARALYSTĖ,

JUNGTINĖ DIDŽIOSIOS BRITANIJOS IR ŠIAURĖS AIRIJOS KARALYSTĖ,

kuriuos yra Europos bendrijos steigimo sutarties Šalys ir Europos Sąjungos valstybės narės (toliau – valstybės narės),

ir EUROPOS BENDRIJA,

kita šalis,

Kanada ir valstybės narės, kurios yra Tarptautinės civilinės aviacijos konvencijos, pateiktos pasirašyti 1944 m. gruodžio 7 d. Čikagoje, Šalys, kartu su Europos bendrija;

NORĖDAMOS skatinti aviacijos sistemą, grindžiamą oro transporto bendrovių konkurencija rinkoje, į kurią vyriausybės kišasi ir kurią reguliuoja kuo mažiau;

NORĖDAMOS, kad būtų atsižvelgiama į jų interesus oro susisiekimo srityje;

PRIPAŽINDAMOS, kad veiksmingas oro susisiekimas svarbus skatinant prekybą, turizmą ir investicijas;

NORĖDAMOS gerinti oro susisiekimo paslaugas;

NORĖDAMOS užtikrinti didžiausią įmanomą oro susisiekimo saugą ir saugumą;

PASIRYŽUSIOS pasinaudoti bendradarbiavimo reguliavimo srityje ir, kiek praktiškai įmanoma – taisyklių bei metodų derinimo srityje teikiama nauda;

PRIPAŽINDAMOS, kad dėl konkurencingų oro susisiekimo paslaugų ir perspektyvios veiklos šiame sektoriuje galima gauti didelės naudos;

NORĖDAMOS skatinti konkurencingą oro susisiekimo paslaugų aplinką ir pripažindamos, kad oro transporto bendrovėms nesudarius vienodų konkurencinių sąlygų naudos gali nebūti;

NORĖDAMOS užtikrinti, kad jų oro transporto bendrovės turėtų teisingas ir lygias galimybes teikti oro susisiekimo paslaugas pagal šį Susitarimą;

NORĖDAMOS užtikrinti kuo didžiausią naudą keleiviams, ekspeditoriams, oro transporto bendrovėms ir oro uostams bei jų darbuotojams, taip pat netiesioginę naudą kitiems subjektams;

PATVIRTINDAMOS aplinkos apsaugos svarbą kuriant ir įgyvendinant tarptautinės aviacijos politiką;

ATKREIPDAMOS dėmesį į tai, kad svarbu apsaugoti vartotojus ir skatinti užtikrinti tinkamą su oro susisiekimo paslaugomis susijusios vartotojų apsaugos lygį;

ATKREIPDAMOS dėmesį į kapitalo svarbą oro transporto sektoriuje siekiant toliau plėtoti oro susisiekimo paslaugas;

NORĖDAMOS sudaryti oro susisiekimo susitarimą, kuris papildytų minėtą Konvenciją,

SUSITARĖ:

1 straipsnis

Antraštės ir sąvokos

1. Šiame Susitarime vartojamos antraštės pateikiamos tik informacijos tikslais.

2. Šio Susitarimo tikslais, jeigu nenurodyta kitaip:

a) „aviacijos institucijos“ – institucijos arba asmenys, kuriuos Šalys įgaliojo vykdyti šiame Susitarime numatytas funkcijas;

b) „oro susisiekimo paslaugos“ – reguliaraus oro susisiekimo paslaugos, teikiamos šiame Susitarime nurodytais maršrutais

keleiviams ir kroviniams, įskaitant pašta, atskirai arba kartu vežti;

c) „Susitarimas“ – šis Susitarimas, visi jo priedai ir šio Susitarimo arba bet kurio jo priedo pakeitimai;

d) „oro transporto bendrovė“ – pagal šio Susitarimo 3 straipsnį paskirta ir įgaliota oro transporto bendrovė;

e) „Šalis“ – Kanada arba valstybės narės ir Europos bendrija kartu arba atskirai;

- f) „Konvencija“ – Tarptautinės civilinės aviacijos konvencija, pateikta pasirašyti 1944 m. gruodžio 7 d. Čikagoje, įskaitant bet kurį pagal minėtos Konvencijos 90 straipsnį patvirtintą priedą ir priedų arba Konvencijos pakeitimus pagal jos 90 ir 94 straipsnius, jei Kanada ir valstybės narės yra priėmusios šiuos priedus ir pakeitimus; ir
- g) „teritorija“ – Kanados atveju – jos sausumos (žemyninės dalies ir salų) plotai, vidaus vandenys ir teritoriniai vandenys, kaip nustatyta jos vidaus teisės aktuose, ir virš šių plotų esanti oro erdvė; ir Europos bendrijos valstybių narių atveju – sausumos (žemyninės dalies ir salų) plotai, vidaus vandenys ir teritoriniai vandenys, kuriuose taikoma Europos bendrijos steigimo sutartis toje Sutartyje ir visuose vėlesniuose dokumentuose nustatytais sąlygomis, ir virš šių plotų esanti oro erdvė; laikoma, kad šio Susitarimo taikymas Gibraltaro oro uostui neturi įtakos atitinkamoms Ispanijos Karalystės ir Jungtinės Karalystės teisinėms pozicijoms, susijusioms su ginču dėl suverenių teisių į teritoriją, kurioje yra tas oro uostas, ir nedaromas poveikis 2006 m. rugsėjo 18 d. Kordoboje priimtu Ministrų pareiškimu dėl Gibraltaro oro uosto grindžiamam sprendimui Gibraltaro oro uostui netaikyti 2006 m. rugsėjo 18 d. valstybėms narėms galiojusių Europos bendrijos aviacijos priemonių.

2 straipsnis

Teisių suteikimas

1. Viena Šalis kitos Šalies oro transporto bendrovėms suteikia toliau išvardytas teises vykdyti oro susisiekimą:

- a) teisę skristi per jos teritoriją nenusileidžiant;
- b) teisę nusileisti jos teritorijoje nekomerciniais tikslais;
- c) kiek tai leidžiama šiame Susitarime, teisę skrendant šiame Susitarime nurodytais maršrutais tūpti jos teritorijoje, siekiant paimti bei išlaipinti keleivius ir paimti bei iškrauti krovinius, įskaitant pašta, atskirai arba kartu; ir
- d) kitas šiame Susitarime nurodytas teises.

2. Be to, kiekviena Šalis suteikia šio straipsnio 1 dalies a ir b punktuose nurodytas teises kitai Šaliai – tos kitos Šalies oro transporto bendrovėms, išskyrus šio Susitarimo 3 straipsnyje (Paskyrimas, leidimų suteikimas ir panaikinimas).

3 straipsnis

Paskyrimas, leidimų suteikimas ir panaikinimas

1. Šalys pripažįsta, kad pagal šį Susitarimą paskyrimą sudaro kitos Šalies išduotos licencijos ar kitokios formos leidimai teikti

oro susisiekimo paslaugas pagal šį Susitarimą. Vienos Šalies aviacijos institucijų prašymu, licenciją ar kitokios formos leidimą išdavusios kitos Šalies aviacijos institucijos tikrina tokių licencijų arba leidimų statusą.

2. Gavusi vienos Šalies paskirtosios oro transporto bendrovės nustatyto būdu pateiktą nustatytos formos prašymą, kita Šalis, laikydama savo įstatymų bei kitų teisės aktų, kuo greičiau atlikdama procedūras tai oro transporto bendrovei suteikia prašomus leidimus ir sutikimus teikti oro susisiekimo paslaugas, jeigu:

- a) tokia oro transporto bendrovė atitinka leidimus ir sutikimus suteikiančių Šalies aviacijos institucijų įprastai taikomų įstatymų bei kitų teisės aktų reikalavimus;
- b) tokia oro transporto bendrovė laikosi leidimus ir sutikimus suteikiančios Šalies įstatymų ir kitų teisės aktų;
- c) laikantis 2 priedo, Kanados oro transporto bendrovės atveju veiksminga jos kontrolė tenka vienos iš Šalių subjektams, jai yra išduota Kanados oro vežėjo licencija ir jos pagrindinė veiklos vieta yra Kanadoje; valstybės narės oro transporto bendrovės atveju veiksminga jos kontrolė tenka vienos iš Šalių, Islandijos, Lichtenšteino, Norvegijos arba Šveicarijos subjektams, jai yra išduota Bendrijos oro vežėjo licencija ir jos pagrindinė veiklos vieta yra bet kurioje valstybėje narėje; ir
- d) oro transporto bendrovės veikla kitais atžvilgiais atitinka šiame Susitarime išdėstytas sąlygas.

3. Bet kuri iš Šalių gali neišduoti šio straipsnio 2 dalyje nurodytų leidimų ar sutikimų ir atšaukti ar laikinai sustabdyti veiklos leidimus ar sutikimus, nustatyti jų atžvilgiu sąlygas arba juos riboti, arba kitaip sustabdyti arba riboti kitos Šalies oro transporto bendrovės arba bendrovių veiklą, jeigu ta oro transporto bendrovė nesilaiko 2 dalies nuostatų arba jeigu viena iš Šalių nustato, kad sąlygos kitos Šalies teritorijoje nedera su sąžininga ir konkurencinga aplinka ir dėl tokių sąlygų jos oro transporto bendrovė ar bendrovės atsiduria labai nepalankioje padėtyje arba patiria žalą, kaip nurodyta 14 straipsnio (Konkurencinga aplinka) 5 dalyje.

4. Šio straipsnio 3 dalyje išvardytomis teisėmis naudojamosi tik pasikonsultavus Jungtiniame komitete, nebent iš karto būtina imtis veiksmų siekiant užkirsti kelią 2 dalyje nurodytų įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimams arba būtina imtis veiksmų siekiant užtikrinti saugą ar saugumą pagal 6 straipsnio (Civilinės aviacijos sauga) ir 7 straipsnio (Civilinės aviacijos saugumas) nuostatas.

4 straipsnis

Investicijos

Kiekviena Šalis leidžia, kad pagal šio Susitarimo 2 priedo sąlygas jos oro transporto bendrovės visiškai nuosavybės teise priklausytų Kanados arba valstybės (-ių) narės (-ių) subjektams.

5 straipsnis

Įstatymų taikymas

Kiekviena Šalis reikalauja laikytis:

- a) jos įstatymų, kitų teisės aktų ir procedūrų, susijusių su tarptautiniais maršrutais skraidančių orlaivių atvykimu į jos teritoriją, buvimu joje arba išvykimu iš jos arba su tokio orlaivio naudojimu ir navigacija jam atvykus į minėtą teritoriją, išvykstant iš jos arba esant joje – jų turi laikytis oro transporto bendrovės; ir
- b) jos įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su keleivių, įgulos narių ir krovinių, įskaitant pašta, atvykimu (atvežimu) į jos teritoriją, buvimu joje arba išvykimu (išvežimu) iš jos (pvz., teisės aktų, susijusių su įvažiavimu, tikrinimu, tranzitu, civilinės aviacijos saugumu, imigracija, pasais, muitine ir karantinu) – jų turi laikytis oro transporto bendrovės ir jų keleiviai, įgulos nariai, taip pat jų privaloma laikytis vežant krovinius, įskaitant pašta, per minėtą teritoriją skrendant (vežant) tranzitu, į ją atvykus (atvežus), išvykstant (išvežant) ir esant joje. Taikydama tokius įstatymus ir kitus teisės aktus, kiekviena Šalis panašiomis aplinkybėmis oro transporto bendrovėms nustato ne mažiau palankias sąlygas nei savo ar bet kokioms kitoms oro transporto bendrovėms, teikiančioms panašias tarptautinio oro susisiekimo paslaugas.

6 straipsnis

Civilinės aviacijos sauga

1. Šalys patvirtina glaudaus bendradarbiavimo civilinės aviacijos saugos srityje svarbą. Todėl Šalys toliau bendradarbiauja, įskaitant su skrydžiais susijusių sričių, visų pirma siekdamas sudaryti galimybes keistis informacija, kuri gali turėti įtakos tarptautinės oro navigacijos saugai, dalyvavimui viena kitos priežiūros veikloje arba vykdant jungtinę priežiūros veiklą civilinės aviacijos saugos srityje ir rengiant bendrus projektus bei iniciatyvas, be kita ko, su trečiosiomis šalimis. Šis bendradarbiavimas plėtojamas pagal 2009 m. gegužės 6 d. Prahoje pasirašytą Europos bendrijos ir Kanados susitarimą dėl civilinės aviacijos saugos atsižvelgiant į tame susitarime aptariamus klausimus.

2. Tinkamumo skraidyti pažymėjimai, kvalifikacijos pažymėjimai ir licencijos, kuriuos vienos Šalies aviacijos institucijos išdavė arba pripažino galiojančiais pagal Kanados ir Europos bendrijos susitarimo dėl civilinės aviacijos saugos, taikomas

nuostatas, kitos Šalies ir jos aviacijos institucijų pripažintami galiojančiais, kad būtų galima teikti oro susisiekimo paslaugas, jeigu tokie pažymėjimai arba licencijos buvo išduoti arba pripažinti galiojančiais bent jau remiantis Konvencijoje nustatytais standartais ir juos atitinka.

3. Jeigu pagal 2 dalyje nurodytų pažymėjimų ir licencijų, kuriuos vienos Šalies aviacijos institucijos išdavė asmeniui ar oro transporto bendrovei arba oro susisiekimo paslaugoms teikti naudojamam orlaiviui, lengvatas ar sąlygas leidžiama taikyti mažiau griežtus standartus, palyginti su Konvencijoje nustatytais būtiniausiais standartais, ir jei apie tokius skirtumus pranešta Tarptautinei civilinės aviacijos organizacijai, arba jei tos institucijos taiko standartą arba standartus, kurie yra griežtesni negu Konvencijoje nustatyti standartai arba nuo pastarųjų skiriasi, kita Šalis gali prašyti Šalių konsultuotis Jungtiniame komitete siekiant išsiaiškinti tokią praktiką. Kol konsultuojantis bus pasiektas bendras sutarimas, taip pat vadovaudamasi pažymėjimų ir licencijų abipusio pripažinimo principu, Šalys toliau pripažįsta kitos Šalies aviacijos institucijų galiojančiais pripažintus pažymėjimus ir licencijas. Jei 2009 m. gegužės 6 d. Prahoje pasirašytame Kanados ir Europos bendrijos susitarime dėl civilinės aviacijos saugos yra nuostatų, reglamentuojančių pažymėjimų ir licencijų abipusį pripažinimą, kiekviena Šalis taiko šias nuostatas.

4. Laikydamosi taikomų įstatymų ir 2009 m. gegužės 6 d. Prahoje pasirašyto Kanados ir Europos bendrijos susitarimo dėl civilinės aviacijos saugos, tame Susitarime aptariamais klausimais Šalys įsipareigoja užtikrinti pažymėjimų ir licencijų abipusį pripažinimą.

5. Šalis ar jos atsakingos aviacijos institucijos gali bet kuriuo metu prašyti konsultacijų su kita Šalimi ar jos atsakingomis aviacijos institucijomis dėl tų aviacijos institucijų taikomų ir administruojamų saugos standartų bei reikalavimų. Jei po tokių konsultacijų prašančios Šalis ar jos atsakingos aviacijos institucijos nustato, kad kita Šalis ar jos atsakingos aviacijos institucijos veiksmingai netaiko ir neadministruoja šių sričių saugos standartų ir reikalavimų, kurie, jei nenuspręsta kitaip, bent jau atitinka pagal Konvenciją nustatytus būtiniausius standartus, kitai Šaliai ar jos atsakingoms aviacijos institucijoms pranešama apie tokius rezultatus ir veiksmus, būtinus norint užtikrinti būtiniausių standartų laikymąsi. Jeigu kita Šalis ar jos atsakingos aviacijos institucijos per penkiolika (15) dienų arba per bet kurį kitą nustatytą laikotarpį nesiima atitinkamų taisomųjų veiksmų, tai yra pagrindas konsultacijų prašančioms Šaliai ar jos atsakingoms aviacijos institucijoms panaikinti, sustabdyti arba apriboti oro transporto bendrovės, už kurios saugos priežiūrą atsakinga kita Šalis ar jos atsakingos aviacijos institucijos, veiklos arba techninius leidimus arba kitokiu būdu sustabdyti arba apriboti jos veiklą.

6. Kiekviena Šalis sutinka, kad vienos Šalies oro transporto bendrovės ar jos vardu naudojama orlaivį, esantį kitos Šalies teritorijoje, gali perone patikrinti kitos Šalies aviacijos institucijos, norėdamos patikrinti tokio orlaivio ir jo įgulos narių dokumentų galiojimą ir orlaivio bei jo įrangos tikrąją būklę, jei dėl tokio patikrinimo nesusidarys nepagrįstas vėlavimas, susijęs su orlaivio naudojimu.

7. Jeigu vienos Šalies aviacijos institucijos po patikrinimo perone nustato, kad orlaivis arba orlaivio naudojimas neatitinka būtinausių standartų, kurie tuo metu yra nustatyti pagal Konvenciją, arba kad tuo metu pagal Konvenciją nustatyti saugos standartai nėra pakankamai veiksmingai taikomi ir administruojami, tos Šalies aviacijos institucijos kitos Šalies aviacijos institucijoms, kurios yra atsakingos už orlaivį naudojančios oro transporto bendrovės saugos priežiūrą, praneša patikrinimo rezultatus ir veiksmus, būtinus siekiant užtikrinti atitiktį šiems būtinausiems standartams. Jei per penkiolika (15) dienų nesiimama atitinkamų taisomųjų veiksmų, tai yra pagrindas panaikinti, sustabdyti arba apriboti orlaivį naudojančios oro transporto bendrovės veiklos ar techninius leidimus arba kitokiu būdu sustabdyti arba apriboti orlaivį naudojančios bendrovės veiklą. Tokių pačių priemonių gali būti imtasi ir tuo atveju, jei nebūtų leista atlikti patikrinimą perone.

8. Kiekviena iš Šalių, pasitelkdama savo atsakingas aviacijos institucijas, turi teisę iš karto imtis veiksmų, įskaitant teisę panaikinti, sustabdyti arba apriboti kitos Šalies oro transporto bendrovės veiklos ar techninius leidimus arba kitokiu būdu sustabdyti arba apriboti jos veiklą, jei jos padaro išvadą, kad tai būtina dėl tiesioginės grėsmės civilinės aviacijos saugai. Prireikus Šalis, kuri imasi tokių priemonių, iš anksto siekia konsultacijų su kita Šalimi.

9. Visi vienos iš Šalių ar jos atsakingų aviacijos institucijų veiksmai pagal šio straipsnio 5, 7 ir 8 dalis nutraukiami, kai nebelieka pagrindo juos vykdyti.

7 straipsnis

Civilinės aviacijos saugumas

1. Laikydamosi savo teisių ir pareigų pagal tarptautinę teisę, Šalys dar kartą patvirtina, kad jų pareiga viena kitai užtikrinti civilinės aviacijos saugumą ir taip apsaugoti nuo neteisėto kišimosi yra neatskiriama šio Susitarimo dalis.

2. Neribodamos savo teisių ir pareigų pagal tarptautinę teisę visuotinumą, Šalys visų pirma veikia laikydamosi 1963 m. rugsėjo 14 d. Tokijuje priimtos Konvencijos dėl nusikaltimų ir tam tikrų kitų veiksmų, padarytų orlaiviuose, 1970 m. gruodžio 16 d. Hagoje priimtos Konvencijos dėl kovos su neteisėtu orlaivio pagrobimu, 1971 m. rugsėjo 23 d. Monrealyje priimtos

Konvencijos dėl kovos su smurtu prieš civilinės aviacijos saugumą, 1988 m. vasario 24 d. Monrealyje priimto Protokolo dėl kovos su smurtu tarptautinę civilinę aviaciją aptarnaujančiuose oro uostuose ir 1991 m. kovo 1 d. Monrealyje priimtos Konvencijos dėl plastikinių sprogstamųjų medžiagų žymėjimo aptikimo tikslais, taip pat visų kitų Šalims privalomų aviacijos saugumą reglamentuojančių daugiašalių susitarimų.

3. Gavusios prašymą Šalys viena kitai teikia visą būtiną pagalbą, kad būtų užkirstas kelias neteisėtam civilinio orlaivio pagrobimui ir kitiems neteisėto kišimosi veiksams, dėl kurių kyla pavojus tokio orlaivio, jo keleivių bei įgulos narių, oro uostų ir oro navigacijos įrenginių saugumui, taip pat visoms kitoms civilinės aviacijos saugumui kylančioms grėsmėms.

4. Šalys laikosi Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos nustatytų civilinės aviacijos saugumo nuostatų, kurios pridėtos prie Tarptautinės civilinės aviacijos konvencijos kaip jos priedai, tiek, kiek tokios saugumo nuostatos Šalims yra taikomos. Šalys reikalauja, kad į jų registrus įtrauktų orlaivių operatoriai, orlaivių operatoriai, kurių pagrindinė veiklos vieta ar nuolatinė buveinė yra jų teritorijoje, ir jų teritorijoje esančių oro uostų operatoriai laikytųsi tokių civilinės aviacijos saugumo nuostatų. Todėl kiekviena Šalis gavusi prašymą pateikia kitai Šaliai informaciją apie visus jos teisės aktų bei tvarkos ir šioje dalyje nurodytuose prieduose pateiktų civilinės aviacijos saugumo standartų skirtumus, jei dėl šių skirtumų tokie standartai viršijami arba papildomi ir jei šie skirtumai yra svarbūs kitos Šalies operatoriams. Bet kuri iš Šalių gali bet kuriuo metu prašyti kitos Šalies surengti konsultacijas, kurios neturėtų būti atidėliojamos be pagrindo, tokiems skirtumams aptarti.

5. Visapusiškai atsižvelgdama į valstybių suverenitetą ir jį gerbdama, kiekviena Šalis sutinka, kad iš šio straipsnio 4 dalyje nurodytų orlaivių operatorių gali būti reikalaujami laikytis toje 4 dalyje nurodytų civilinės aviacijos saugumo nuostatų, kurių reikalauja laikytis kita Šalis orlaiviams atvykstant į jos teritoriją, iš jos išvykstant ir joje esant. Kiekviena Šalis užtikrina, kad jos teritorijoje būtų veiksmingai taikomos tinkamos priemonės, skirtos prieš įlaipinimą arba pakrovimą apsaugoti orlaivį ir atlikti keleivių, įgulos narių, bagažo, rankinio bagažo, krovinių, pašto ir orlaivio atsargų saugumo kontrolę.

6. Šalys sutinka siekti abipusio viena kitos saugumo standartų pripažinimo ir abipusiškumo pagrindu glaudžiai bendradarbiauti kokybės kontrolės priemonių srityje. Šalys taip pat sutinka remiantis atskirais Šalių priimtiniais sprendimais prireikus sudaryti sąlygas vienkartiniam skrydžių tarp Šalių teritorijų patikrinimui – tai reikštų, kad su persėdimu vykstantys keleiviai, perkraunamas bagažas ir (arba) perkraunami kroviniai nebūtų tikrinami iš naujo. Šiuo tikslu jos nustato administracinę

tvarką, pagal kurią būtų galima rengti konsultacijas dėl esamų arba planuojamų civilinės aviacijos saugumo priemonių ir bendradarbiauti bei keistis informacija apie Šalių įgyvendinamas kokybės kontrolės priemones. Šalys viena su kita konsultuojasi dėl planuojamų saugumo priemonių, kurios yra svarbios operatoriams, įsikūrusiems kitos Šalies teritorijoje, kurioje tokia administracinė tvarka yra taikoma.

7. Kiekviena Šalis kiek tai gali būti praktiškai įmanoma tenkina visus kitos Šalies prašymus imtis pagrįstų specialių saugumo priemonių, su konkrečiu skrydžiu arba keliais konkrečiais skrydžiais susijusiam konkrečiam pavojui pašalinti.

8. Šalys susitaria bendradarbiauti vykdant saugumo patikrinimus bet kurios šalies teritorijoje ir tuo tikslu sukuria mechanizmus, įskaitant administracinę tvarką, kad būtų galima keistis informacija apie tokių saugumo patikrinimų rezultatus. Šalys susitaria geranoriškai svarstyti prašymus stebėtojų teisėmis dalyvauti kitos Šalies vykdomuose saugumo patikrinimuose.

9. Kai užgrobiamas civilinis orlaivis arba kyla grėsmė, kad orlaivis bus užgrobtas, arba vykdomi kiti neteisėto kišimosi veiksmai, dėl kurių kyla pavojus tokio orlaivio, jo keleivių ir įgulos narių, oro uostų ar oro navigacijos įrenginių saugai, Šalys padeda viena kitai sudarydamos palankesnes sąlygas informacijos perdavimui ir imdamosi kitų tinkamų priemonių, kuriomis siekiama greitai ir saugiai išvengti tokios grėsmės arba ją pašalinti.

10. Kai viena iš Šalių turi pagrįstų priežasčių manyti, kad kita Šalis nesilaikė šio straipsnio nuostatų, pasitelkdama atsakingas institucijas ji gali prašyti surengti konsultacijas. Tokios konsultacijos pradėdamos per penkiolika (15) dienų nuo tokio prašymo gavimo. Jei pradėjus konsultacijas per penkiolika (15) dienų pasiekti priimtino susitarimo nepavyksta, konsultacijų prašiusi Šalis gali imtis veiksmų ir panaikinti, atšaukti, sustabdyti kitos Šalies oro transporto bendrovių leidimus arba nustatyti atitinkamas sąlygas. Jei tai pateisinama dėl skubos ar siekiant užkirsti kelią tolesniam šio straipsnio nuostatų nesilaikymui, Šalis, kuri mano, kad kita Šalis nesilaikė šio straipsnio nuostatų, bet kuriuo metu gali imtis atitinkamų laikinųjų veiksmų.

11. Netrukdydamos imtis skubių veiksmų susisiekimui saugumui garantuoti, Šalys patvirtina, kad svarstydamas saugumo priemones jos įvertins galimą neigiamą poveikį (ekonominiu ir veiklos požiūriu) pagal šį Susitarimą teikiamoms oro susisiekimui paslaugoms ir, jeigu nėra teisės aktuose nustatytų apribojimų, atsižvelgs į tokius veiksnius nusprenddamos, kokios priemonės yra būtinos ir tinkamos tokiems saugumo klausimams spręsti.

8 straipsnis

Muitai, mokesčiai ir rinkliavos

1. Kiekviena Šalis, kiek tai įmanoma pagal jos nacionalinius įstatymus bei kitus teisės aktus ir remdamasi abipusiškumo principu, kitos Šalies oro transporto bendrovių orlaiviams, naudojamiems teikiant tarptautinio oro susisiekimui paslaugas, jų įprastinei įrangai, degalams, tepalams, vartojimui skirtiems techniniams reikmenims, antžeminei įrangai, atsarginėms dalims (įskaitant variklius), orlaivio atsargoms (įskaitant maistą, gėrimus ir alkoholinius gėrimus, tabaką ir kitas keleiviams ribotais kiekiais parduoti skrydžio metu skirtas prekes, bet tuo neapsiribojant) ir kitoms prekėms, kurias ketinama naudoti arba kurios yra išskirtinai naudojamos tarptautinio oro susisiekimui paslaugas teikiančio orlaivio naudojimo arba aprūpinimo tikslais, netaiko jokių importo apribojimų, nuosavybės mokesčių ir kapitalo mokesčių, muitų, akcizų ir panašių mokesčių bei rinkliavų, kuriuos nustato Šalys ir kurie nepagrįsti teikiamų paslaugų sąnaudomis.

2. Kiekviena Šalis, kiek tai įmanoma pagal jos nacionalinius įstatymus bei kitus teisės aktus ir remdamasi abipusiškumo principu, taip pat netaiko šio straipsnio 1 dalyje nurodytų mokesčių, rinkliavų, muitų ir kitų mokesčių, išskyrus suteiktų paslaugų sąnaudomis grindžiamas rinkliavas:

- a) orlaivio atsargoms, kurios buvo įvežtos į Šalies teritoriją arba joje tiekiamos ir paimtos pagrįstai naudoti kitos Šalies oro transporto bendrovės išvykstančiame orlaivyje, naudojamame tarptautiniam oro transportui, net jei šios atsargos būtų naudojamos tik tam tikroje kelionės atkarpoje skrendant virš minėtos teritorijos;
- b) į Šalies teritoriją įvežtai antžeminei įrangai ir atsarginėms dalims (įskaitant variklius) kitos Šalies oro transporto bendrovės orlaivio, naudojamo tarptautiniam oro transportui, aptarnavimui, priežiūrai arba remontui, taip pat kompiuterinei įrangai bei sudedamosioms dalims, naudojamoms keleiviams aptarnauti arba teikti krovinių paslaugas ar saugumo patikrinimams vykdyti;
- c) degalams, tepalams ir vartojimui skirtiems techniniams reikmenims, įvežtiems į Šalies teritoriją arba joje tiekiamiems naudoti kitos Šalies oro transporto bendrovės orlaivyje, kuris naudojamas tarptautiniam oro transportui, net jei šios prekės bus naudojamos tik tam tikroje kelionės atkarpoje skrendant virš minėtos teritorijos; ir

d) spaudiniams, įskaitant lėktuvų bilietus, bilietų aplankus, orlaivio važtaraščius ir kitą reklaminę medžiagą, kurią nemokamai dalija oro transporto bendrovė.

3. Įprastinė skrydžių įranga bei paprastai Šalies oro transporto bendrovės naudojamame orlaivyje paliekamos medžiagos ir atsargos gali būti iškrautos kitos Šalies teritorijoje tik gavus tos teritorijos muitinės patvirtinimą. Tokiu atveju gali būti reikalaujama juos palikti minėtų institucijų priežiūrai, kol jie bus reeksportuoti ar kitaip naudojami pagal muitinės taisykles.

4. Šiame straipsnyje numatytas išimtis taip pat galima taikyti tada, kai vienos Šalies oro transporto bendrovės su kitomis oro transporto bendrovėmis, kurios taip pat gali naudotis tokiomis pačiomis kitos Šalies suteikiamomis išimtimis, yra sudariusios sutartį dėl šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytų prekių nuomos arba perdavimo kitos Šalies teritorijoje.

5. Šiuo Susitarimu nekeičiamos galiojančių atitinkamų valstybės narės ir Kanados susitarimų nuostatos dėl dvigubo pajamų arba kapitalo neapmokestinimo.

9 straipsnis

Statistiniai duomenys

1. Kiekviena Šalis kitai Šaliai teikia statistinius duomenis, kurių reikalaujama pagal vidaus įstatymus bei kitus teisės aktus, o gavusi prašymą – kitą turimą statistinę informaciją, kuri gali būti pagrįstai reikalinga teikiamų oro susisiekimo paslaugų peržiūrai.

2. Šalys bendradarbiauja Jungtiniame komitete siekdamos sudaryti palankesnes sąlygas keistis statistine informacija, kuri skirta stebėti oro susisiekimo paslaugų raidą.

10 straipsnis

Vartotojų interesai

1. Abi Šalys pripažįsta, kad svarbu apsaugoti vartotojų interesus, ir laikydamosi nediskriminavimo principo gali reikalauti, kad oro transporto bendrovės imtųsi pagrįstų ir proporcingų priemonių, įskaitant toliau išvardytas priemones, tačiau jomis neapsiribojant:

- a) reikalavimai saugoti oro transporto bendrovėms iš anksto suteiktas lėšas;
- b) iniciatyvos mokėti kompensacijas atsisakius įlaidinti;
- c) pinigų grąžinimas keleiviams;
- d) viešas informacijos apie faktiškai orlaivį naudojančio oro vežėjo tapatybę teikimas;

e) savo oro transporto bendrovių finansinis pajėgumas;

f) atsakomybės už keleivių sužalojimą draudimas; ir

g) prieinamumo priemonių nustatymas.

2. Šalys siekia viena su kita konsultuotis Jungtiniame komitete vartotojams aktualiais klausimais, įskaitant jų planuojamas priemones, kad būtų užtikrinti kuo darnesni metodai.

11 straipsnis

Galimybės naudotis oro uostais, aviacijos įrenginiais ir paslaugomis

1. Kiekviena Šalis užtikrina, kad tuo metu, kol nustatoma naudojimosi tvarka, kitos Šalies oro transporto bendrovės galėtų nediskriminuojamos naudotis oro uostais, oro keliais ir jos teritorijoje teikiamomis skrydžių valdymo ir oro navigacijos paslaugomis, kad joms būtų užtikrintas civilinės aviacijos saugumas, teikiamos antžeminės paslaugos ir jos galėtų naudotis kitais jos teritorijoje esančiais įrenginiais ir teikiamomis paslaugomis.

2. Kiek įmanoma, Šalys imasi visų pagrįstų priemonių, kad užtikrintų veiksmingas galimybes naudotis įrenginiais ir paslaugomis, atsižvelgdamos į teisinius, veiklos bei fizinius apribojimus ir užtikrindamos vienodas bei lygias galimybes, taip pat su galimybėmis naudotis įrenginiais bei paslaugomis susijusių procedūrų skaidrumą.

3. Kiekviena Šalis užtikrina, kad jos teritorijoje esančiuose oro uostuose laiko tarpsnių valdymo procedūros, gairės bei taisyklės būtų taikomos skaidriai, veiksmingai ir nediskriminuojant.

4. Jeigu viena Šalis mano, kad kita Šalis pažeidžia šį straipsnį, ji gali pastarajai pranešti apie nustatytus pažeidimus ir prašyti konsultacijų pagal 17 straipsnio (Jungtinis komitetas) 4 dalį.

12 straipsnis

Oro uostų rinkliavos ir rinkliavos už naudojimąsi aviacijos įrenginiais bei paslaugomis

1. Kiekviena Šalis užtikrina, kad rinkliavos, kurias vienos Šalies kompetentingos rinkliavas nustatančios institucijos ar įstaigos gali nustatyti kitos Šalies oro transporto bendrovėms už naudojimąsi oro navigacijos ir skrydžių valdymo paslaugomis, būtų teisingos, pagrįstos, apskaičiuotos remiantis sąnaudomis ir nebūtų nepagrįstai diskriminuojančios. Bet kuriuo atveju tokių kitos Šalies oro transporto bendrovėms taikomų rinkliavų už naudojimąsi apskaičiavimo sąlygos turi būti ne mažiau palankios negu kuriai nors kitai oro transporto bendrovei taikomos palankiausios sąlygos.

2. Kiekviena Šalis užtikrina, kad rinkliavos už naudojimąsi, kurias vienos Šalies kompetentingos rinkliavas nustatančios institucijos ar įstaigos gali nustatyti kitos Šalies oro transporto bendrovėms už naudojimąsi oro uostais, civilinės aviacijos saugumo ir susijusiais įrenginiais bei paslaugomis, būtų teisingos, pagrįstos, nebūtų nepagrįstai diskriminuojančios, ir būtų teisingai paskirstytos pagal naudotojų kategorijas. Nustatant šias rinkliavas gali būti atsižvelgiama į visas kompetentingų rinkliavas nustatančių institucijų ar įstaigų sąnaudas, susijusias su naudojimosi atitinkamais oro uosto ir civilinės aviacijos saugumo įrenginiais bei paslaugomis tame oro uoste arba oro uosto sistemoje, tačiau jų negalima viršyti. Šios rinkliavos gali apimti pagrįstą turto grąžą po nusidėvėjimo. Įrenginiais ir paslaugomis, už kuriuos imamos rinkliavos, leidžiama naudotis veiksmingai ir ekonomiškai. Bet kuriuo atveju šių rinkliavų kitos Šalies oro transporto bendrovėms apskaičiavimo sąlygos turi būti ne mažiau palankios negu palankiausias sąlygos, taikomos bet kuriai kitai oro transporto bendrovei tuo metu, kai tokios rinkliavos yra nustatomos.

3. Kiekviena Šalis skatina savo teritorijoje esančias kompetentingas rinkliavas nustatančias institucijas arba įstaigas ir paslaugomis bei įranga besinaudojančias oro transporto bendroves ar joms atstovaujančias įstaigas konsultuoti, taip pat skatina kompetentingas rinkliavas nustatančias institucijas arba įstaigas ir oro transporto bendroves arba joms atstovaujančias įstaigas keistis tokia informacija, kurios gali prireikti siekiant nuodugnai peržiūrėti mokesčių pagrįstumą pagal šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytus principus. Kiekviena Šalis skatina kompetentingas rinkliavas nustatančias institucijas deramai pranešti naudotojams apie visus siūlymus keisti rinkliavas už naudojimąsi, kad prieš atliktamas pakeitimus minėtos institucijos galėtų apsvarstyti naudotojų pareikštą nuomonę.

4. Vykstant 21 straipsnyje (Ginčų sprendimas) numatytoms ginčo sprendimo procedūroms, nė viena Šalis nelaikoma pažeidusia šio straipsnio nuostatas, jeigu:

- a) ji per pagrįstą laikotarpį neatlieka rinkliavos arba praktikos, dėl kurios skundžiasi kita Šalis, peržiūros; arba
- b) po tokios peržiūros ji nesiima visų įmanomų priemonių, kad pakeistų šio straipsnio reikalavimų neatitinkančias rinkliavas arba tvarką.

13 straipsnis

Komerciniai principai

1. Kiekviena Šalis kitos Šalies oro transporto bendrovėms sudaro sąžiningas ir vienodas galimybes teikti oro susisiekimo paslaugas pagal šį Susitarimą.

Pajėgumas

2. Kiekviena Šalis leidžia kitos Šalies oro transporto bendrovei nuspręsti dėl pagal šį Susitarimą siūlomų oro susisiekimo paslaugų dažnumo ir keleivių vietų skaičiaus, grindžiamų oro transporto bendrovės komerciniais interesais rinkoje. Nė viena Šalis vienašališkai neriboja kitos Šalies oro transporto bendrovių eismo apimties, skrydžių dažnumo ar reguliarumo, naudojamų orlaivių tipo ar tipų, taip pat nereikalauja, kad kitos Šalies oro transporto bendrovės pateiktų užsakomųjų skrydžių tvarkaraščius arba programas ar oro transporto bendrovių veiklos planus, nebent to reikėtų dėl techninių, su veikla arba aplinkos apsauga (vietos oro kokybe ir triukšmu) susijusių priežasčių laikantis vienodų sąlygų, atitinkančių Konvencijos 15 straipsnį.

Bendrojo kodo naudojimas

3. a) Laikydamosi įprastai kiekvienos Šalies tokiai veiklai taikomų reikalavimų, bet kuri kitos Šalies oro transporto bendrovė gali sudaryti bendradarbiavimo susitarimus, kuriais būtų siekiama:
 - i) teikti oro susisiekimo paslaugas konkrečiais maršrutais (kai parduodant bilietus naudojamas savo kodas), kuriais skrydžius vykdo Kanados arba valstybių narių ir (arba) bet kurios trečiosios šalies oro transporto bendrovės; ir (arba) bet kurios šalies antžeminio (sausumos arba jūrų) susisiekimo paslaugų teikėjas;
 - ii) organizuoti skrydžius naudojant bet kurios kitos oro transporto bendrovės kodą, jei tai oro transporto bendrovei Šalies aviacijos institucijos leido parduodant skrydžių, vykdomų bet kurios Šalies oro transporto bendrovės, bilietus juose nurodyti savo kodą.
- b) Šalis gali reikalauti, kad visos bendrojo kodo naudojimo susitarimuose dalyvaujančios oro transporto bendrovės turėtų atitinkamus su maršrutais susijusius leidimus.
- c) Šalis negali nesuteikti leidimo teikti paslaugas naudojant bendrąjį kodą, kaip nurodyta šio straipsnio 3 dalies a punkto i papunktyje, remdamosi tuo, kad orlaivį naudojanti oro transporto bendrovė neturi teisės vykdyti skrydžių naudojant kitų oro transporto bendrovių kodus.
- d) Šalys reikalauja, kad visos tokius bendrųjų kodų naudojimo susitarimus sudariusios oro transporto bendrovės užtikrintų, jog keleiviams būtų pateikta visa informacija apie kiekvieno kelionės etapo operatoriaus tapatybę ir vežimo būdą.

Antžeminės paslaugos

4. Kiekviena Šalis leidžia jos teritorijoje veiklą vykdančioms kitos Šalies oro transporto bendrovėms:

- a) remdamasi abipusiškumo principu, jos teritorijoje pačioms teikti antžemines paslaugas ir, jei jos taip nuspręstų, pasirūpinti, kad visas antžemines paslaugas ar dalį tokių paslaugų teiktų agentas, turintis jos kompetentingų institucijų leidimą teikti tokias paslaugas; ir
- b) teikti antžemines paslaugas kitoms tame pačiame oro uoste veikiančioms oro transporto bendrovėms, jei tai leidžiama pagal taikomus įstatymus bei kitus teisės aktus ir juos atitinka.

5. Naudojimasis šio straipsnio 4 dalies a ir b punktuose išdėstytais teisėmis gali būti ribojamas tik atsižvelgiant į fizinius ar veiklos suvaržymus, kuriuos pirmiausia lemia oro uostų saugos ar saugumo sumetimai. Bet kokie suvaržymai taikomi vienodai ir ne mažiau palankiomis sąlygomis negu bet kuriai kitai bet kurios šalies oro transporto bendrovei, teikiančiai panašias tarptautinio oro susisiekimo paslaugas, apribojimų įvedimo metu taikomos palankiausios sąlygos.

Oro transporto bendrovių atstovai

6. Kiekviena Šalis leidžia:

- a) remdamasi abipusiškumo principu, kitos Šalies oro transporto bendrovėms įsivežti ir turėti jos teritorijoje savo atstovus ir savo valdymo, pardavimo, techninio pobūdžio, naudojimo ir kitus specialistus, kurie reikalingi teikiant paslaugas;
- b) kitos Šalies oro transporto bendrovei, jei pastaroji taip nuspręstų, savo personalo poreikius tenkinti pasitelkiant savo pačios darbuotojus arba naudojantis bet kurios kitos jos teritorijoje veikiančios ir leidimą teikti tokias paslaugas kitoms oro transporto bendrovėms turinčios organizacijos, bendrovės ar oro transporto bendrovės paslaugomis; ir
- c) kitos Šalies oro transporto bendrovėms jos teritorijoje steigti biurus oro susisiekimo ir su juo susijusioms paslaugoms reklamuoti ir parduoti.

7. Kiekviena Šalis reikalauja, kad kitos Šalies oro transporto bendrovių atstovams ir darbuotojams būtų taikomi jos įstatymai ir kiti teisės aktai. Vadovaudamasi tokiais įstatymais ir kitais teisės aktais:

- a) kiekviena Šalis šio straipsnio 6 dalyje nurodytiems atstovams ir darbuotojams kuo greičiau suteikia būtinus darbo leidimus, lankytojo vizas ar kitus panašius dokumentus; ir
- b) kiekviena Šalis sudaro palankias sąlygas prašymų išduoti darbo leidimus tam tikras laikinas pareigas ne ilgiau kaip devyniasdešimt (90) dienų einantiems darbuotojams patvirtinimui ir jį paspartina.

Pardavimas, vietos išlaidos ir lėšų pervedimas

8. Kiekviena Šalis leidžia kitos Šalies oro transporto bendrovėms:

- a) jos teritorijoje užsiimti prekyba oro susisiekimo paslaugomis tiesiogiai arba, oro transporto bendrovių nuožiūra, per savo agentus, taip pat prekiauti susisiekimo paslaugomis jos teritorijoje naudojama valiuta arba, oro transporto bendrovių nuožiūra, laisvai konvertuojama kitų šalių valiuta, ir bet kuriam asmeniui leidžia laisvai pirkti tokias susisiekimo paslaugas mokant bet kuria toms oro transporto bendrovėms priimtina valiuta;
- b) apmokėti jos teritorijoje patiriamas išlaidas, įskaitant ir už perkamus degalus, vietos valiuta arba, oro transporto bendrovių nuožiūra, laisvai konvertuojama valiuta; ir
- c) prireikus konvertuoti ir pervesti į užsienį lėšas, gautas vykdant įprastinę veiklą. Konvertuoti ir pervesti leidžiama be apribojimų ar atidėliojimų pagal valiutos keitimo rinkos kursą, einamiesiems mokėjimams taikomą tuo metu, kai pateikiamas prašymas pervesti, ir konvertuojant ar pervedant netaikomi jokie mokesčiai, išskyrus įprastinius aptarnavimo mokesčius, kurie mokami bankams už tokius sandorius.

Įvairiarūšės paslaugos

9. Kiekviena Šalis leidžia oro transporto bendrovėms:

- a) teikiančioms mišrias paslaugas – teikiant oro susisiekimo paslaugas vykdyti vežimą antžeminiu transportu sausuma arba jūra. Oro transporto bendrovės tokį vežimą gali užtikrinti sudarydamos susitarimus su antžeminio transporto vežėjais arba oro transporto bendrovės gali pasirinkti pačios vykdyti vežimą antžeminiu transportu;
- b) teikiančioms krovinių vežimo paslaugas – teikiant oro susisiekimo paslaugas be apribojimų vykdyti vežimą antžeminiu transportu sausuma arba jūra gabenant krovinius į bet kurį punktą Šalių teritorijoje arba trečiojoje šalyje ar iš jo, įskaitant gabenimą į visus oro uostus, kuriuose yra muitinės įrenginiai, ir iš jų, taip pat atitinkamais atvejais gabenti krovinius, už kuriuos nesumokėtas muito mokesčio, pagal taikomus įstatymus ir kitus teisės aktus; vežant krovinius antžeminiu arba oro transportu naudotis oro uosto muitinės procedūromis ir įrenginiais; nuspręsti pačioms vykdyti krovinių vežimą antžeminiu transportu laikantis tokį vežimą reglamentuojančių vidaus įstatymų ir kitų teisės aktų arba užtikrinti tokį vežimą sudarius susitarimus su kitais antžeminio transporto vežėjais, įskaitant kitos šalies oro transporto bendrovės vykdomą vežimą antžeminiu transportu; ir
- c) teikiančioms įvairiarūšes paslaugas – siūlyti bendrą kainą už kombinuotą vežimą oro ir antžeminiu transportu, su sąlyga, kad keleiviams ir siuntėjams nebus teikiama klaidinanti informacija apie tokį vežimą.

Kainų nustatymas

10. Šalys leidžia oro transporto bendrovėms laisvai nustatyti kainas atsižvelgiant į laisvą ir sąžiningą konkurenciją. Nė viena Šali nesima vienašalių veiksmų prieš tarptautinio transporto į jos teritoriją ar iš jos kainų nustatymą ar tolesnį taikymą.

11. Šalys nereikalauja teikti kainų aviacijos institucijoms.

12. Šalys leidžia aviacijos institucijoms aptarti, pavyzdžiui, neteisingas, nepagrįstas ar diskriminacines kainas, tačiau neapsiriboti tokiais klausimais.

Kompiuterinės rezervavimo sistemos

13. Šalys taiko atitinkamus įstatymus ir kitus teisės aktus, susijusius su kompiuterinių rezervavimo sistemų eksploatavimu jų teritorijose, remdamosi sąžiningumo ir nediskriminavimo principais.

Frančizės ir registruoto pavadinimo naudojimas

14. Bet kurios Šalies oro transporto bendrovės gali teikti šiame Susitarime numatytas oro susisiekimo paslaugas pagal frančizės arba registruoto pavadinimo naudojimo susitarimus su bendrovėmis, įskaitant oro transporto bendroves, jeigu oro susisiekimo paslaugas teikianti oro transporto bendrovė turi leidimą vežti atitinkamu maršrutu, jeigu yra laikomasi vidaus įstatymuose ar kituose teisės aktuose nustatytų sąlygų ir jeigu yra gautas aviacijos institucijų patvirtinimas.

Nuoma su įgula

15. Šalių oro transporto bendrovės gali teikti oro susisiekimo paslaugas pagal šį Susitarimą naudodamosi kitų oro bendrovių, įskaitant ir iš kitų šalių, orlaiviais ir skrydžio įgula, jeigu yra gautas aviacijos institucijų patvirtinimas ir jeigu tokia oro susisiekimo paslaugas teikianti oro bendrovė ir orlaivio operatorius turi tinkamus leidimus. Taikant šią dalį nereikalaujama, kad orlaivį naudojančios oro transporto bendrovės turėtų leidimą konkrečiam maršrutui.

Užsakomieji ir (arba) nereguliarūs skrydžiai

16. Šio Susitarimo 4 straipsnio (Investicijos), 5 straipsnio (Įstatymų taikymas), 6 straipsnio (Civilinės aviacijos sauga), 7 straipsnio (Civilinės aviacijos saugumas), 8 straipsnio (Muitai, mokesčiai ir rinkliavos), 9 straipsnio (Statistiniai duomenys), 10 straipsnio (Vartotojų interesai), 11 straipsnio (Galimybės naudotis oro uostais, aviacijos įrenginiais ir paslaugomis), 12 straipsnio (Oro uostų rinkliavos ir rinkliavos už naudojamą aviacijos įrenginiais bei paslaugomis), 13 straipsnio (Komeriniai

principai), 14 straipsnio (Konkurencinė aplinka), 15 straipsnio (Oro eismo valdymas), 17 straipsnio (Jungtinis komitetas) ir 18 straipsnio (Aplinkosauga) nuostatos taikomos tiek užsakomiešiams, tiek kitiems nereguliaciniams skrydžiams, kuriuos į vienos Šalies teritoriją arba iš jos vykdo kitos Šalies oro vežėjai.

17. Gavusios prašymą vykdyti užsakomuosius ar kitus nereguliacinius skrydžius, Šalys kuo greičiau oro vežėjui suteikia prašomus leidimus ir sutikimus.

14 straipsnis

Konkurencinė aplinka

1. Šalys patvirtina, kad jų bendras tikslas – užtikrinti sąžiningą ir konkurencinę oro susisiekimo paslaugų teikimo aplinką. Šalys pripažįsta, kad didžiausia tikimybė, jog oro transporto bendrovės veiks sąžiningos konkurencijos pagrindu, bus tuomet, jei šių oro transporto bendrovių veikla bus grindžiama tik komerciniais principais ir nebus subsidijuojama valstybės. Jos pripažįsta, kad, pavyzdžiui, oro transporto bendrovių privatizavimo sąlygos, konkurenciją iškraipanti subsidijų panaikinimas, vienodos galimybės be diskriminacijos naudotis oro uostų įrenginiais ir paslaugomis bei kompiuterinėmis rezervavimo sistemomis, tačiau neapsiribojant tik šiais klausimais, yra pagrindiniai veiksniai sąžiningai konkurencinei aplinkai užtikrinti.

2. Jeigu viena Šalis nustato, kad kitos Šalies teritorijoje sudarytos sąlygos, dėl kurių galimas neigiamas poveikis sąžiningai konkurencinei aplinkai ir jos oro transporto bendrovių veiklai teikiant oro susisiekimo paslaugas pagal šį Susitarimą, ji gali kitai Šaliai pateikti pastabas. Be to, ji gali prašyti susaukti Jungtinio komiteto posėdį. Šalys sutinka, kad tai, kokiu mastu teikiant subsidijas ar vykdant kitokią intervenciją gali būti kliudoma siekti su konkurencine aplinka susijusių Susitarimo tikslų, yra pagrįsta diskusijų Jungtiniame komitete tema.

3. Pagal šį 14 straipsnį, gali būti keliami, be kita ko, klausimai, susiję su bet kurio vyriausybinių subjekto kapitalo injekcijomis, kryžminiu subsidijavimu, dotacijomis, garantijomis, nuosavybe, mokesčių lengvatomis arba atleidimu nuo jų, apsauga nuo bankroto arba draudimu. Pagal 14 straipsnio 4 dalį bet kuri Šalis, pranešusi kitai Šaliai, gali kreiptis į kitos Šalies teritorijoje esančius atsakingus vyriausybinius subjektus, įskaitant valstybės, provincijos ar vietos lygio subjektus, kad aptartų su šiuo straipsniu susijusius klausimus.

4. Šalys pripažįsta atitinkamų savo konkurencijos institucijų bendradarbiavimą, kurio įrodymas yra 1999 m. birželio 17 d. Bonoje priimtas Kanados Vyriausybės ir Europos Bendrijų susitarimas dėl konkurencijos įstatymų taikymo.

5. Bet kuri Šalis gali imtis veiksmų, jei po konsultacijų Jungtiniame komitete ji mano, kad 14 straipsnio 2 dalyje nurodytos sąlygos išlieka ir dėl to jos oro transporto bendrovė arba bendrovės gali atsidurti labai nepalankioje padėtyje arba patirti žalą. Šalis gali imtis veiksmų pagal šią dalį nuo tada, kai Jungtinio komiteto sprendimu nustatomos tokių veiksmų vykdymo procedūros ir kriterijai arba praėjus vieneriems metams nuo tos dienos, kurią Šalys pradeda laikinai taikyti šį Susitarimą arba jis įsigalioja, atsižvelgiant į tai, kuri data yra ankstesnė. Visi veiksmai, kurių imamasi remiantis šia dalimi, turi būti tinkami, proporcingi ir jų mastas bei trukmė neturi viršyti to, kas yra griežtai būtina. Jie skirti tik subjektui, kuriam naudingos 2 dalyje nurodytos sąlygos, ir neturi įtakos kitos Šalies teisei imtis veiksmų pagal 21 straipsnį (Ginčų sprendimas).

15 straipsnis

Oro eismo valdymas

Siekdamos užtikrinti kuo didžiausią bendrą veiksmingumą, sumažinti sąnaudas ir pagerinti dabartinių sistemų saugą bei pajėgumą, Šalys bendradarbiauja spręsdamos su oro eismo valdymu susijusius saugos priežiūros ir politikos klausimus. Šalys skatina savo oro navigacijos paslaugų teikėjus toliau bendradarbiauti užtikrinant sąveiką, kad būtų galima geriau sujungti abiejų Šalių sistemas, jei tai įmanoma, sumažinti aviacijos poveikį aplinkai ir prireikus keistis informacija.

16 straipsnis

Paskyrimų ir įgaliojimų ar leidimų tęsimas

1. Bet kuri Kanados arba valstybės narės oro transporto bendrovė, turinti savo vyriausybės galiojančią paskyrimą, išduotą pagal oro susisiekimą susitarimą su Kanada, kuris pakeičiamas šiuo susitarimu, laikoma oro transporto bendrove, paskirta teikti oro susisiekimą paslaugas.

2. Bet kuri Kanados arba bet kurios valstybės narės oro transporto bendrovė, turinti bet kurios Šalies aviacijos institucijų išduotą galiojančią licenciją arba leidimą teikti oro susisiekimą paslaugas šio Susitarimo įsigaliojimo dieną, naudojasi visais minėtoje licencijoje arba leidime nustatytais įgaliojimais, kol bus išduota nauja arba pakeista licencija arba leidimas pagal šį Susitarimą, ir laikoma, kad tokia oro transporto bendrovė turi įgaliojimą teikti oro susisiekimą paslaugas, kaip numatyta šiame Susitarime.

3. Nė viena šio straipsnio nuostata nedraudžiama, kad bet kurios Šalies šio straipsnio 1 arba 2 dalyse nenurodyta oro transporto bendrovė būtų paskirta arba įgaliota teikti oro susisiekimą paslaugas.

17 straipsnis

Jungtinis komitetas

1. Įsteigiamas iš Šalių atstovų sudarytas komitetas (toliau – Jungtinis komitetas).

2. Jungtinis komitetas nustato, kokios aviacijos institucijos ir kitos kompetentingos institucijos sprendžia šiuo Susitarimu reglamentuojamus klausimus, ir padeda palaikyti jų ryšius.

3. Jungtinio komiteto posėdžiai vyksta kada reikia ir jeigu reikia, bet ne rečiau kaip kartą per metus. Kiekviena Šalis gali prašyti sušaukti Jungtinio komiteto posėdį.

4. Bet kuri Šalis taip pat gali prašyti sušaukti Jungtinio komiteto posėdį, siekdama konsultacijų sprendžiant bet kokį su šio Susitarimo aiškinimu arba taikymu susijusį klausimą ir norėdama išspręsti kitos Šalies iškeltas problemas. Toks posėdis sušaukiamas kuo skubiau, bet ne vėliau kaip per du mėnesius nuo prašymo gavimo dienos, išskyrus atvejus, kai Šalys nusprendžia kitaip.

5. Jungtinis komitetas priima sprendimus Susitarime aiškiai numatytais atvejais.

6. Jungtinis komitetas skatina Šalių bendradarbiavimą ir gali svarstyti bet kokį su šio Susitarimo vykdymu ar įgyvendinimu susijusį klausimą, įskaitant toliau išvardytus klausimus, tačiau jais neapsiribojant:

- a) pagal šį Susitarimą teikiamoms oro susisiekimą paslaugoms poveikio turinčių rinkos sąlygų peržiūra;
- b) keitimasis informacija, įskaitant patarimus dėl Susitarimui poveikio turinčių vidaus įstatymų bei politikos kryptių keitimo;
- c) svarstymas, kokiose srityse būtų galima plėtoti Susitarimą, įskaitant rekomendacijas dėl Susitarimo pakeitimų;
- d) sąlygų, procedūrų ir pakeitimų, kuriuos turi atlikti naujos valstybės narės, kad galėtų tapti šio Susitarimo Šalimis, rekomendavimas; ir
- e) su investicijomis, nuosavybe ir kontrole susijusių klausimų svarstymas, taip pat patvirtinimas, kad įvykdytos laipsniško skrydžių teisių suteikimo sąlygos, išdėstytos šio Susitarimo 2 priede.

7. Jungtinis komitetas plėtoja bendradarbiavimą ir skatina ekspertų lygiu keistis informacija apie naujas teisės aktų leidybos ar reglamentavimo iniciatyvas.

8. Jungtinis komitetas sprendimu nustato savo darbo tvarkos taisykles.

9. Visi Jungtinio komiteto sprendimai priimami bendru sutarimu.

18 straipsnis

Aplinkos apsauga

1. Šalys pripažįsta aplinkos apsaugos svarbą kuriant ir įgyvendinant tarptautinės aviacijos politiką.

2. Nedarant poveikio Šalių teisėms ir pareigoms pagal tarptautinę teisę ir Konvenciją, kiekviena Šalis jos suvereniškai jurisdikcijai priklausančioje teritorijoje turi teisę imtis atitinkamų priemonių ir jas taikyti sprendžiant oro transporto poveikio aplinkai klausimus, jei tokios priemonės taikomos neatsižvelgiant į nacionalinę priklausomybę.

3. Šalys pripažįsta, kad, kuriant tarptautinės aviacijos politiką, privalu atidžiai apsvarstyti aplinkos apsaugos priemonių sąnaudas ir naudą. Svarstydama siūlomas aplinkos apsaugos priemones Šalis turėtų įvertinti galimą jų neigiamą poveikį naudojimuisi šiame Susitarime numatytais teisėmis ir, jei tokios priemonės patvirtinamos, imasi reikalingų veiksmų tokiam neigiamam poveikiui sumažinti.

4. Šalys pripažįsta, kad svarbu bendradarbiauti ir daugiašalėse diskusijose svarstyti aviacijos poveikį aplinkai ir ekonomikai, taip pat užtikrinti, kad bet kurios švelninančios priemonės visiškai atitiktų šio Susitarimo tikslus.

5. Nustačius aplinkos apsaugos priemones, laikomasi Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos priimtų su aviacija susijusių aplinkos apsaugos standartų, pateikiamų Konvencijos prielaidose, išskyrus atvejus, kai pranešta apie skirtingus standartus.

6. Siekdamas užtikrinti kuo darnesnius metodus, Šalys stengiasi viena su kita konsultuotis su aplinkosauga susijusiais klausimais, įskaitant planuojamas priemones, kurios gali turėti didelį poveikį šiame Susitarime numatytiems tarptautinio oro susisiekimo paslaugoms. Konsultacijos pradėdamos per 30 dienų nuo tokio prašymo gavimo arba per bet kurį abiejų Šalių nustatytą laikotarpį.

19 straipsnis

Darbo klausimai

1. Šalys pripažįsta, kaip svarbu svarstyti šio Susitarimo poveikį darbo jėgai, užimtumui ir darbo sąlygoms.

2. Bet kuri Šalis pagal 17 straipsnį gali prašyti surengti Jungtinio komiteto posėdį, kad būtų apsvarstyti šio straipsnio 1 dalyje nurodyti su darbo jėga susiję klausimai.

20 straipsnis

Tarptautinis bendradarbiavimas

Šalys pagal 17 straipsnį gali teikti Jungtiniam komitetui klausimus, susijusius su:

a) oro transporto ir tarptautinėmis organizacijomis;

b) galimais Šalių ir kitų šalių santykių oro transporto srityje pokyčiais; ir

c) dvišalių ar daugiašalių susitarimų tendencijomis,

įskaitant, jei įmanoma, pasiūlymus dėl suderintų pozicijų šiose srityse rengimo.

21 straipsnis

Ginčų sprendimas

1. Jei kyla Šalių ginčas, susijęs su šio Susitarimo aiškinimu arba taikymu, jos pirmiausia siekia jį išspręsti rengdamos oficialias konsultacijas Jungtiniame komitete. Tokios oficialios konsultacijos pradėdamos kuo skubiau ir, nepaisant 17 straipsnio 4 dalies, ne vėliau kaip per 30 dienų laikotarpį nuo tos dienos, kurią viena Šalis gavo kitos Šalies rašytinį prašymą su nuoroda į šį straipsnį, išskyrus atvejus, kai Šalys nusprendžia kitaip.

2. Jeigu ginčas neišsprendžiamas per 60 dienų nuo prašymo pradėti oficialias konsultacijas gavimo, jis, Šalims sutikus, gali būti perduotas spręsti kitam asmeniui arba organui. Jeigu Šalys dėl to nesutinka, bet kurios iš Šalių prašymu ginčas toliau nurodyta tvarka perduodamas trijų arbitrų arbitražo teismui.

3. Per 30 dienų nuo prašymo dėl arbitražo gavimo kiekviena ginčo Šalis paskiria po vieną nepriklausomą arbitrą. Trečiasis arbitras Šalių paskirtų arbitrų susitarimu paskiriamas per kitas 45 dienas. Jeigu bet kuri Šalis per nurodytą laikotarpį nepaskiria arbitro arba jeigu per nurodytą laikotarpį nepaskiriamas trečiasis arbitras, bet kuri Šalis gali prašyti Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos tarybos pirmininko paskirti arbitrą arba arbitrus atsižvelgiant į konkretų atvejį. Jeigu pirmininkas yra vienos iš Šalių pilietis, arbitrą arba arbitrus skiria pirmininko pavaduotojas, kuris atitinka minėtą pilietybės reikalavimą. Visais atvejais trečiasis arbitras yra trečiosios šalies pilietis; jis atlieka arbitražo teismo pirmininko funkcijas ir priima sprendimą dėl arbitražo vietos.

4. Arbitražo teismas nustato savo darbo tvarkos taisykles ir procedūrų tvarkaraštį.

5. Bet kurios Šalies prašymu arbitražo teismas gali nurodyti kitai ginčo Šaliai įgyvendinti laikinas apsaugos priemones, kol arbitražo teismas priims galutinį sprendimą.

6. Arbitražo teismas stengiasi pateikti rašytinį sprendimą per 180 dienų nuo prašymo dėl arbitražo gavimo. Sprendžiamąją teisę turi sprendimas, priimamas arbitražo teismo narių balsų dauguma.

7. Jei arbitražo teismas nustato, kad šis Susitarimas pažeistas ir pažeidimą padariusi Šalis jo nepašalina arba per 30 dienų nuo arbitražo teismo sprendimo paskelbimo su kita Šalimi nesugeba rasti abipusiai priimtino sprendimo, kita Šalis gali sustabdyti panašių lengvatų pagal šį Susitarimą taikymą tol, kol ginčas bus išspręstas.

8. Arbitražo teismo išlaidas lygiomis dalimis padengia abi ginčo Šalys.

9. Taikant šį straipsnį, Europos bendrija ir valstybės narės veikia kartu.

22 straipsnis

Keitimas

Šio Susitarimo pakeitimus Šalys gali kartu nustatyti surengusios konsultacijas pagal šio Susitarimo 17 straipsnį (Jungtinis komitetas). Pakeitimai įsigalioja 23 straipsnyje (Įsigaliojimas ir laikinas taikymas) nustatytais sąlygomis.

23 straipsnis

Įsigaliojimas ir laikinas taikymas

1. Šis Susitarimas įsigalioja praėjus mėnesiui nuo paskutinės diplomatinės notos, kuria Šalys patvirtina, kad baigtos visos šiam Susitarimui įsigaliojimo būtinoms procedūroms, datos. Šio pasikeitimo notomis tikslais Europos bendrija ir jos valstybės narės paskiria Tarybos generalinį sekretoriatą. Kanada pateikia Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriatui Europos bendrijai ir jos valstybėms narėms skirtą (-as) diplomatinę (-es) notą (-as), o Europos Sąjungos Tarybos generalinis sekretoriatas pateikia Kanadai Bendrijos ir jos valstybių narių diplomatinės notos. Europos bendrijos ir jos valstybių narių diplomatinėje notoje arba notose turi būti kiekvienos valstybės narės pranešimas, patvirtinantis, kad šio Susitarimo įsigaliojimui būtinoms procedūroms buvo įvykdytos.

2. Nepaisant šio straipsnio 1 dalies, Šalys susitaria laikinai taikyti šį Susitarimą pagal Šalių vidaus teisės nuostatas nuo pirmos mėnesio dienos po paskutinės notos, kuria Šalys pranešė viena kitai apie Susitarimui laikinai įsigaliojimo būtinų atitinkamų vidaus procedūrų užbaigimą, datos.

24 straipsnis

Nutraukimas

Bet kuri iš Šalių gali bet kuriuo metu diplomatiniais kanalais raštu kitai Šaliai pranešti apie sprendimą nutraukti šį Susitarimą.

Tuo pat metu toks pranešimas išsiunčiamas Tarptautinei civilinės aviacijos organizacijai ir Jungtinių Tautų sekretoriatui. Susitarimas nutraukiamas praėjus vieneriems (1) metams nuo tos dienos, kurią kita Šalis gauna pranešimą, jeigu iki šio laikotarpio pabaigos pranešimas apie nutraukimą bendru sutarimu neatsaukiamas. Jeigu kita Šalis nepatvirtino gavusi pranešimą, laikoma, kad pranešimas gautas praėjus keturiolikai (14) dienų nuo tos dienos, kurią jį gavo Tarptautinė civilinės aviacijos organizacija ir Jungtinių Tautų sekretoriatas.

25 straipsnis

Susitarimo registravimas

Šiam Susitarimui įsigaliojus, Susitarimas ir visi jo pakeitimai registruojami Tarptautinėje civilinės aviacijos organizacijoje ir Jungtinių Tautų sekretoriatoje pagal Jungtinių Tautų chartijos 102 straipsnį. Kitai Šaliai apie registravimą pranešama iš karto po to, kai Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos ir Jungtinių Tautų sekretoriatai tai patvirtina.

26 straipsnis

Ryšys su kitais susitarimais

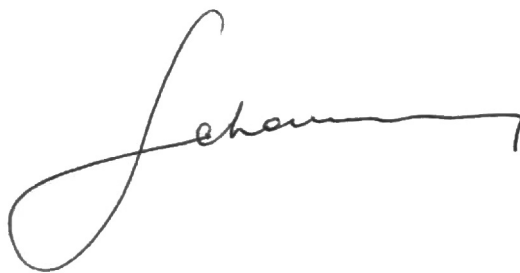
1. Jeigu Šalys tampa daugiašalio susitarimo šalimis arba patvirtina Tarptautinės civilinės aviacijos organizacijos ar kitos tarptautinės tarpvyriausybines organizacijos priimtą sprendimą, kuriame aptariami klausimai, kuriems taikomas šis Susitarimas, jos konsultuojasi Jungtiniame komitete, kad nuspręstų, koku mastu daugiašalio susitarimo ar sprendimo nuostatos daro poveikį šiam Susitarimui ir ar šį Susitarimą reikėtų peržiūrėti, kad būtų atsižvelgta į tokius pokyčius.

2. Šio Susitarimo laikino taikymo pagal jo 23 straipsnio (Įsigaliojimas ir laikinas taikymas) 2 dalį laikotarpiu šio Susitarimo 3 priede išvardytų dvišalių susitarimų galiojimas sustabdomas, išskyrus šio Susitarimo 2 priede numatytus atvejus. Susitarimui įsigaliojus pagal jo 23 straipsnio 1 dalį, šiuo Susitarimu pakeičiamos susijusios šio Susitarimo 3 priede išvardytų dvišalių susitarimų nuostatos, išskyrus šio Susitarimo 2 priede numatytus atvejus.

TAI PALIUDYDAMI, toliau nurodyti deramai įgaluoti asmenys pasirašė šį Susitarimą.

SUDARYTA dviem egzemplioriais 2009 metų gruodžio septynioliktą dieną Briuselyje anglų, bulgarų, čekų, danų, estų, graikų, ispanų, italų, latvių, lenkų, lietuvių, maltiečių, olandų, portugalų, prancūzų, rumunų, slovakių, slovenų, suomių, švedų, vengrų ir vokiečių kalbomis; visi tekstai yra autentiški.

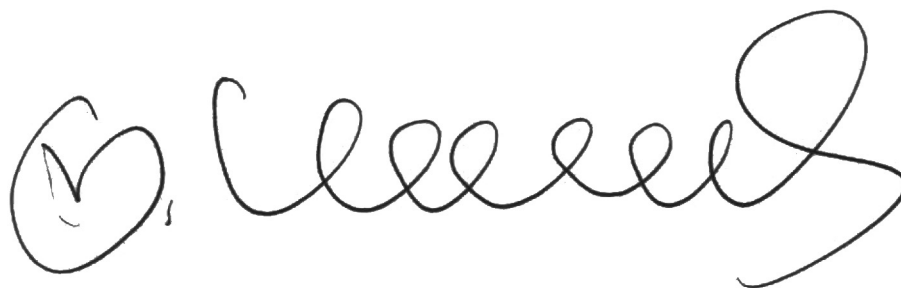
Voor het Koninkrijk België
Pour le Royaume de Belgique
Für das Königreich Belgien

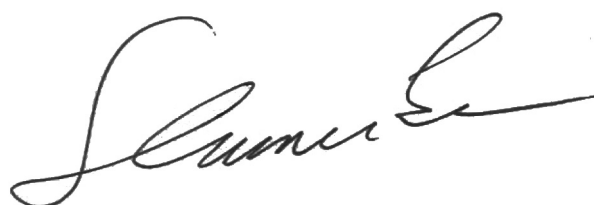
Deze handtekening verbindt eveneens het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Cette signature engage également la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.

За Република България

Za Českou republiku

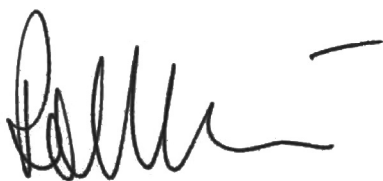
På Kongeriget Danmarks vegne

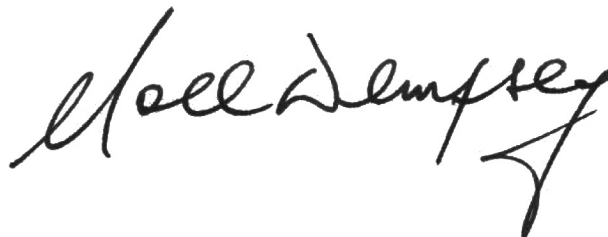
Für die Bundesrepublik Deutschland

Eesti Vabariigi nimel

Thar cheann Na hÉireann
For Ireland

Για την Ελληνική Δημοκρατία

Por el Reino de España

Pour la République française

Per la Repubblica italiana

Για την Κυπριακή Δημοκρατία

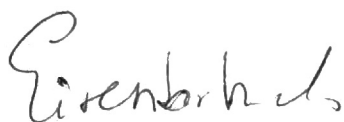
Latvijas Republikas vārdā

Lietuvos Respublikos vardu

Pour le Grande-Duché de Luxembourg

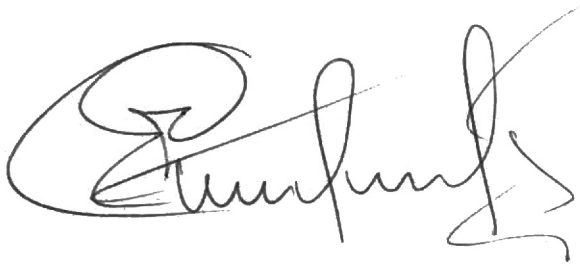
A Magyar Köztársaság részéről

Għal Malta

Voor het Koninkrijk der Nederlanden

Für die Republik Österreich

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

Pela República Portuguesa

Pentru România

Za Republiko Slovenijo

A handwritten signature in black ink, consisting of several vertical, slightly wavy lines that fan out at the bottom, resembling a stylized 'S' or a series of parallel strokes.

Za Slovenskú republiku

A handwritten signature in black ink, starting with a small 'h' above a series of horizontal, slightly wavy lines that end in a long, sweeping curve to the right.

Suomen tasavallan puolesta

För Republiken Finland

A handwritten signature in black ink, written in a cursive style, appearing to read 'Achim Vohler'.

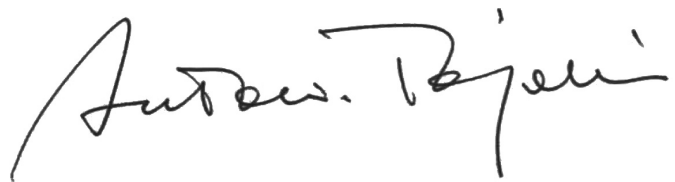
För Konungariket Sverige

A handwritten signature in black ink, written in a cursive style, appearing to read 'Olof Torbjörnsson'.

For the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

За Европейската общност
 Por la Comunidad Europea
 Za Evropské společenství
 For Det Europæiske Fællesskab
 Für die Europäische Gemeinschaft
 Euroopa Ühenduse nimel
 Για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα
 For the European Community
 Pour la Communauté européenne
 Per la Comunità europea
 Eiropas Kopienas vārdā
 Europos bendrijos vardu
 az Európai Közösség részéről
 Ghall-Komunità Ewropea
 Voor de Europese Gemeenschap
 W imieniu Wspólnoty Europejskiej
 Pela Comunidade Europeia
 Pentru Comunitatea Europeană
 Za Európske spoločenstvo
 Za Evropsko skupnost
 Euroopan yhteisön puolesta
 På Europeiska gemenskapens vägnar

For Canada
 Pour le Canada

—

1 PRIEDAS

MARŠRUTŲ PLANAS

1. Šio Susitarimo 2 straipsnio 1 dalies c punkto tikslais kiekviena Šalis leidžia kitos Šalies oro transporto bendrovėms vežti toliau nurodytais maršrutais:

a) Kanados oro transporto bendrovėms:

Punktai prieš maršrutą – punktai Kanadoje – tarpiniai punktai – punktai valstybėse narėse – punktai už maršruto

b) Europos bendrijos oro transporto bendrovėms:

Punktai prieš maršrutą – punktai valstybėse narėse – tarpiniai punktai – punktai Kanadoje – punktai už maršruto

2. Bet kurios Šalies oro transporto bendrovės gali tam tikrų arba visų skrydžių atveju savo nuožiūra:

a) vykdyti skrydžius bet kuria viena ar abiem kryptimis;

b) naudodamos tą patį orlaivį, jungti kelis skrydžio numerius;

c) aptarnauti keleivius punktuose prieš maršrutą, tarpiniuose punktuose ir punktuose už maršruto, taip pat bet kurios Šalies teritorijoje esančiuose punktuose, reisus laisvai derindamos arba juos organizuodamos bet kokia tvarka;

d) praleisti sustojimus bet kuriame punkte ar punktuose;

e) perkelti keleivius ir krovinius iš vieno savo orlaivio į bet kurį kitą joms priklausančių orlaivių be jokių naudojamų orlaivių tipo ar skaičiaus pakeitimo bet kuriame punkte apribojimų;

f) aptarnauti keleivius punktuose už maršruto bet kurio tos Šalies teritorijoje esančio punkto atžvilgiu pakeitus orlaivį arba reiso numerį (arba jų nepakeitus) ir teikti bei reklamuoti tokias paslaugas visuomenei kaip tiesioginius skrydžius;

g) atlikti tarpinius tūpimus bet kuriame punkte bet kurios Šalies teritorijoje arba už jos ribų;

h) vežti tranzitu tarpiniuose punktuose ir kitos Šalies teritorijoje esančiuose punktuose;

i) jungti tuo pačiu orlaiviu vykdomus vežimus, nepaisant to, kur toks vežimas buvo pradėtas; ir

j) teikti vežimo paslaugas naudojant bendrąjį kodą pagal šio Susitarimo 13 straipsnio (Komeraciniai principai) 3 dalies nuostatas;

be krypties ar geografinių apribojimų ir neprarasdamos teisės vykdyti vežimą, kuris kitais atžvilgiais yra leidžiamas pagal šį Susitarimą.

2 PRIEDAS

NAUDOJIMOSI TEISĖMIS TVARKA

1 SKIRSNIS

Abiejų Šalių oro transporto bendrovių nuosavybės teisės ir kontrolė

1. Nepaisant 4 straipsnio (Investicijos), remiantis abipusiškumo principu leidžiama, kad vienos Šalies oro bendrovės nuosavybės teise priklausytų kitos Šalies subjektams, kiek tai leidžiama pagal Kanados vidaus įstatymus ir kitus teisės aktus, reglamentuojančius užsienio investicijas į oro transporto bendroves.
2. Nepaisant šio Susitarimo 3 straipsnio (Paskyrimas, leidimų suteikimas ir panaikinimas) 2 dalies c punkto ir 4 straipsnio (Investicijos), toliau išdėstyta nuostata dėl oro transporto bendrovių nuosavybės teisės ir kontrolės taikoma vietoje 3 straipsnio (Paskyrimas, leidimų suteikimas ir panaikinimas) 2 dalies c punkto, kol šio priedo 2 skirsnio 2 punkto c ir d papunkčiuose nurodytuose įstatymuose bei kituose teisės aktuose nenurodoma kitaip:

„Kanados oro transporto bendrovės atveju, didelė oro transporto bendrovės dalis nuosavybės teise priklauso ir jos veiksminga kontrolė tenka Kanados subjektams, oro transporto bendrovei išduota Kanados oro vežėjo licencija ir jos pagrindinė veiklos vieta yra Kanadoje; valstybės narės oro transporto bendrovės atveju, didelė oro transporto bendrovės dalis nuosavybės teise priklauso ir jos veiksminga kontrolė tenka valstybių narių, Islandijos, Lichtenšteino, Norvegijos arba Šveicarijos subjektams, jai yra išduota Bendrijos oro vežėjo licencija ir jos pagrindinė veiklos vieta yra bet kurioje valstybėje narėje“.

2 SKIRSNIS

Laipsniškas galimybių naudotis skrydžių teisėmis suteikimas

1. Naudodamosi šio skirsnio 2 punkte išdėstytais skrydžių teisėmis, Šalių oro transporto bendrovės gali naudotis leidžiamomis lankščiomis veiklos sąlygomis, kurias leista taikyti 1 priedo 2 punkte.
2. Nepaisant šio Susitarimo 1 priede išdėstytų skrydžių teisių:
 - a) Kai pagal abiejų Šalių nacionalinius įstatymus ar kitus teisės aktus kitos Šalies subjektams leidžiama nuosavybės teise turėti ir kontroliuoti iki 25 % jų oro transporto bendrovių akcijų su balso teise, taikomos šios teisės:
 - i) teikiančioms mišrias paslaugas ir visų krovinių vežimo paslaugas: Kanados oro transporto bendrovių atveju – teisė vykdyti tarptautinį vežimą tarp bet kurių punktų Kanadoje ir bet kurių punktų valstybėse narėse; Bendrijos oro transporto bendrovių atveju – teisė teikti oro susisiekimo paslaugas tarp bet kurių punktų valstybėse narėse ir bet kurių punktų Kanadoje. Be to, bet kurios Šalies oro transporto bendrovėms, teikiančioms mišrias paslaugas ir visų krovinių vežimo paslaugas – teisė vykdyti tarptautinį vežimą į punktus trečiojoje šalyse ir iš jų per bet kurį tos Šalies teritorijoje esantį punktą, pakeitus orlaivį ar skrydžio numerį arba jų nepakeitus ir teikti bei reklamuoti tokias paslaugas visuomenei kaip tiesioginius skrydžius;
 - ii) visų krovinių vežimo paslaugas teikiančioms abiejų Šalių oro transporto bendrovėms – teisė vykdyti tarptautinį vežimą tarp kitos Šalies teritorijos ir punktų trečiojoje šalyse, kartu teikiant paslaugas tarp jos teritorijoje esančių punktų ir kitos Šalies teritorijoje esančių punktų;
 - iii) mišrias paslaugas ir visų krovinių vežimo paslaugas teikiančioms abiejų Šalių oro transporto bendrovėms – 3 priedo 1 skirsnyje išvardytuose Kanados ir atskirų valstybių narių dvišaliuose oro susisiekimo susitarimuose numatytos naudojimo teisės ir Kanados bei atskirų valstybės narių taikomuose susitarimuose nurodytos naudojimo teisės, kaip nurodyta 3 priedo 2 skirsnyje. Dėl šiame punkte nurodytų penktosios laisvės teisių punktų už maršruto atžvilgiu nebetaikomi jokie apribojimai, išskyrus geografinius, punktų skaičiaus ir nustatyto dažnumo apribojimus; ir
 - iv) siekiant didesnio tikrumo, i ir ii papunkčiuose nurodytomis teisėmis galima naudotis, jeigu pradedant laikinai taikyti šį Susitarimą arba jam įsigaliojant nebuvo jokio dvišalio susitarimo, arba jeigu susitarime numatytos teisės, kuriomis buvo galima naudotis iki pat šio Susitarimo laikino taikymo arba įsigaliojimo, yra mažiau liberalios palyginti su i ir ii papunkčiuose nurodytomis teisėmis;

- b) Kai pagal abiejų Šalių nacionalinius įstatymus ar kitus teisės aktus kitos Šalies subjektams leidžiama nuosavybės teise turėti ir kontroliuoti iki 49 % jos oro transporto bendrovių akcijų su balsu teise, be 2 dalies a punkte nurodytų teisių, taikomos šios teisės:
- i) mišrių paslaugų atveju abiejų Šalių oro transporto bendrovės tarpiniuose punktuose gali naudotis penktosios laisvės teisėmis, o Kanados oro transporto bendrovės – tarp bet kurių punktų valstybėse narėse ir bet kurių punktų kitose valstybėse narėse, jei Kanados oro transporto bendrovių atveju teikiant paslaugas yra punktas Kanadoje, o Bendrijos oro transporto bendrovių atveju teikiant paslaugas yra punktas bet kurioje valstybėje narėje;
 - ii) mišrių paslaugų atveju Kanados oro transporto bendrovės penktosios laisvės teisėmis gali naudotis tarp bet kurių punktų valstybėse narėse ir bet kurių punktų Maroke, Šveicarijoje, Europos ekonominėje erdvėje ir kitose Europos bendros aviacijos erdvės narėse; ir
 - iii) visų krovinių vežimo paslaugų atveju bet kurios Šalies oro transporto bendrovės gali naudotis teise vykdyti tarptautinį vežimą tarp punktų kitos Šalies teritorijoje ir punktų trečiojoje šalyse, nereikalaujant aptarnauti bet kurį tos Šalies teritorijoje esantį punktą;
- c) kai pagal abiejų Šalių nacionalinius įstatymus ir kitus teisės aktus kitos Šalies subjektams leidžiama jų teritorijoje steigti oro transporto bendrovę vidaus ir tarptautinio oro susisiekimo paslaugoms teikti, taip pat laikantis šio Susitarimo 17 straipsnio (Jungtinis komitetas) 5 dalies, 6 dalies e punkto ir 9 dalies, be 2 punkto a ir b papunkčiuose nurodytų teisių, taikomos šios teisės:
- i) mišrių paslaugų atveju abiejų Šalių oro transporto bendrovės gali naudotis penktosios laisvės teisėmis bet kuriuose punktuose prieš maršrutą be dažnumo apribojimų;
- d) kai pagal abiejų Šalių nacionalinius įstatymus ir kitus teisės aktus kitos Šalies subjektams leidžiama turėti visiškas nuosavybės teises į visas oro transporto bendroves ir jas kontroliuoti ir kai abi Šalys leidžia taikyti visas 1 priedo nuostatas, vadovaujantis šio Susitarimo 17 straipsnio (Jungtinis komitetas) 5 dalies, 6 dalies e punkto ir 9 dalies nuostatomis ir remiantis Šalių patvirtinimu, atliktu taikant atitinkamas jų procedūras, pirmiau išdėstytos 2 priedo nuostatos nebetaikomos, o taikomas 1 priedas.
-

3 PRIEDAS

KANADOS IR EUROPOS BENDRIJOS VALSTYBIŲ NARIŲ DVIŠALIAI SUSITARIMAI

1 SKIRSNIS

Kaip numatyta šio Susitarimo 26 straipsnyje, šiuo Susitarimu sustabdomi arba pakeičiami toliau nurodyti Kanados ir valstybių narių dvišaliai susitarimai:

- a) Austrijos Respublika: Kanados Vyriausybės ir Austrijos Federalinės Vyriausybės oro susisiekimo susitarimas, pasirašytas 1993 m. birželio 22 d.;
- b) Belgijos Karalystė: Kanados Vyriausybės ir Belgijos Vyriausybės oro susisiekimo susitarimas, pasirašytas 1986 m. gegužės 13 d.;
- c) Čekijos Respublika: Kanados Vyriausybės ir Čekijos Respublikos Vyriausybės oro susisiekimo susitarimas, pasirašytas 1996 m. kovo 13 d.; Pasikeitimas notomis, iš dalies keičiančiomis Susitarimą, pasirašytas 2004 m. balandžio 28 d. ir 2004 m. birželio 28 d.;
- d) Danijos Karalystė: Kanados ir Danijos susitarimas dėl oro susisiekimo paslaugų tarp abiejų šalių, pasirašytas 1949 m. gruodžio 13 d.; Kanados ir Danijos pasikeitimas notomis dėl abiejų šalių oro susisiekimo susitarimo 1949 m. gruodžio 13 d. Otavoje, pasirašytas 1949 m. gruodžio 13 d.; Kanados ir Danijos pasikeitimas notomis, iš dalies keičiantis 1949 m. Susitarimą dėl oro susisiekimo paslaugų, pasirašytas 1958 m. gegužės 16 d.;
- e) Suomijos Respublika: Kanados Vyriausybės ir Suomijos Vyriausybės susitarimas dėl oro susisiekimo paslaugų jų teritorijose ir už jų ribų, pasirašytas 1990 m. gegužės 28 d. Pasikeitimas notomis sudarant susitarimą, iš dalies keičiantį Kanados Vyriausybės ir Suomijos Vyriausybės susitarimą dėl oro susisiekimo paslaugų jų teritorijose ir už jų ribų, pasirašytas Helsinkyje 1990 m. gegužės 28 d., pasirašytas 1999 m. rugsėjo 1 d.;
- f) Prancūzijos Respublika: Kanados Vyriausybės ir Prancūzijos Respublikos Vyriausybės oro susisiekimo susitarimas, pasirašytas 1976 m. birželio 15 d. Kanados Vyriausybės ir Prancūzijos Respublikos Vyriausybės pasikeitimas notomis, iš dalies keičiantis 1976 m. birželio 15 d. Paryžiuje pasirašytą Oro susisiekimo susitarimą, pasirašytas 1982 m. gruodžio 21 d.;
- g) Vokietijos Federacinė Respublika: Kanados Vyriausybės ir Vokietijos Federacinės Respublikos Vyriausybės oro susisiekimo susitarimas, pasirašytas 1973 m. kovo 26 d.; Kanados Vyriausybės ir Vokietijos Federacinės Respublikos Vyriausybės pasikeitimas notomis, iš dalies keičiantis 1973 m. kovo 26 d. Otavoje pasirašytą Oro susisiekimo susitarimą, pasirašytas 1982 m. gruodžio 16 d. ir 1983 m. sausio 20 d.;
- h) Graikijos Respublika: Kanados Vyriausybės ir Graikijos Vyriausybės oro susisiekimo susitarimas, pasirašytas 1984 m. rugpjūčio 20 d.; Pasikeitimas notomis, sudarantis Kanados Vyriausybės ir Graikijos Respublikos Vyriausybės susitarimą, iš dalies keičiantį 1984 m. rugpjūčio 20 d. Toronte sudarytą Oro susisiekimo susitarimą, pasirašytas 1995 m. birželio 23 d. ir 1995 m. liepos 19 d.;
- i) Vengrijos Respublika: Kanados Vyriausybės ir Vengrijos Respublikos Vyriausybės oro susisiekimo susitarimas, pasirašytas 1998 m. gruodžio 7 d.;
- j) Airija: Kanados ir Airijos susitarimas dėl oro susisiekimo paslaugų tarp abiejų šalių, pasirašytas 1947 m. rugpjūčio 8 d.; Kanados ir Airijos pasikeitimas notomis (1948 m. balandžio 19 d. ir gegužės 31 d.), iš dalies keičiantis Susitarimą dėl oro susisiekimo paslaugų tarp abiejų šalių, pasirašytas 1948 m. gegužės 31 d.; Kanados ir Airijos pasikeitimas notomis, sudarantis susitarimą, iš dalies keičiantį 1947 m. rugpjūčio 8 d. Oro susisiekimo susitarimo priedą, pasirašytas 1951 m. liepos 9 d. Kanados ir Airijos pasikeitimas notomis, iš dalies keičiantis keičiant 1947 m. rugpjūčio 8 d. Kanados ir Airijos oro susisiekimo susitarimą, pasirašytas 1957 m. gruodžio 23 d.;
- k) Italijos Respublika: Kanados ir Italijos oro susisiekimo susitarimas, pasirašytas 1960 m. vasario 2 d.; Kanados Vyriausybės ir Italijos Respublikos Vyriausybės pasikeitimas notomis, sudarantis susitarimą iš dalies keisti Oro susisiekimo susitarimą, kaip nurodyta 1972 m. balandžio 28 d. suderintame protokole, pasirašytas 1972 m. rugpjūčio 28 d.;

- l) Nyderlandų Karalystė: Kanados Vyriausybės ir Nyderlandų Karalystės Vyriausybės susitarimas dėl oro transporto, pasirašytas 1989 m. birželio 2 d.; Kanados Vyriausybės ir Nyderlandų Karalystės Vyriausybės pasikeitimas notomis, sudarantis Susitarimą dėl nereguliuojamųjų (užsakomųjų) skrydžių vykdymo, pasirašytas 1989 m. birželio 2 d.;
- m) Lenkijos Respublika: Kanados Vyriausybės ir Lenkijos Liaudies Respublikos Vyriausybės oro susisiekimo susitarimas, pasirašytas 1976 m. gegužės 14 d.; Kanados Vyriausybės ir Lenkijos Liaudies Respublikos pasikeitimas notomis, sudarantis Susitarimą dėl 1976 m. gegužės 14 d. pasirašyto Oro susisiekimo susitarimo IX, XI, XIII ir XV straipsnių, pasirašytas tą pačią dieną;
- n) Portugalijos Respublika: Kanados Vyriausybės ir Portugalijos Vyriausybės susitarimas dėl oro susisiekimo tarp Kanados ir Portugalijos teritorijų, pasirašytas 1947 m. balandžio 25 d. Kanados Vyriausybės ir Portugalijos Vyriausybės pasikeitimas notomis, iš dalies keičiantis 1947 m. balandžio 25 d. Lisabonoje pasirašyto Susitarimo dėl oro susisiekimo tarp Kanados ir Portugalijos teritorijų priedo 3 ir 4 punktus, pasirašytas 1957 m. balandžio 24 d. ir 30 d. Kanados ir Portugalijos pasikeitimas notomis, iš dalies keičiantis Susitarimo dėl oro susisiekimo tarp abiejų šalių priedo 7 punktą, pasirašytas 1958 m. kovo 5 d. ir 31 d.;
- o) Rumunija: Kanados Vyriausybės ir Rumunijos Socialistinės Respublikos Vyriausybės oro susisiekimo susitarimas, pasirašytas 1983 m. spalio 27 d.;
- p) Ispanijos Karalystė: Kanados Vyriausybės ir Ispanijos Vyriausybės oro susisiekimo susitarimas, pasirašytas 1988 m. rugsėjo 15 d.;
- q) Švedijos Karalystė: Kanados ir Švedijos susitarimas dėl oro susisiekimo tarp Kanados ir Švedijos teritorijų, pasirašytas 1947 m. birželio 27 d.; Kanados ir Švedijos pasikeitimas notomis, papildantis Susitarimą dėl oro susisiekimo tarp Kanados ir Švedijos teritorijų, pasirašytas 1947 m. birželio 27 d. ir 28 d. Kanados ir Švedijos pasikeitimas notomis, iš dalies keičiantis 1947 m. Susitarimą dėl oro susisiekimo paslaugų, pasirašytas 1958 m. gegužės 16 d.; ir
- r) Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė: Kanados Vyriausybės ir Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės Vyriausybės susitarimas dėl oro susisiekimo paslaugų, pasirašytas 1988 m. birželio 22 d.

2 SKIRSNIS

2 priedo 2 skirsnyje laikantis 2 dalies a punkto iii papunkčio nuostatų galima naudotis šiomis teisėmis:

1 dalis. Kanados oro bendrovėms

Kanados oro bendrovės, kartu teikdamos mišrias paslaugas tarp Kanados ir atskirų valstybių narių ir teikdamos visų krovinių vežimo paslaugas, naudojami šiomis teisėmis:

Valstybė narė	Skrydžių teisės
Bulgarija	Penktosios laisvės teisėmis gali naudotis dviejuose nurodytuose punktuose, į kuriuos skrydžių paslaugos gali būti teikiamos kaip į tarpinius punktus iki Sofijos ir (arba) už jos.
Čekija	Penktosios laisvės teisėmis gali naudotis daugiausia keturiuose Kanados pasirinktuose punktuose – tarpiniuose punktuose iki Prahos arba už jos – ir viename papildomame punkte Čekijos Respublikoje.
Danija	Penktosios laisvės teisėmis gali naudotis tarp Kopenhagos ir: <ol style="list-style-type: none"> Amsterdamo bei Helsinkio; arba Amsterdamo bei Maskvos. Amsterdame skrydžių paslaugos gali būti teikiamos kaip tarpiniame punkte arba kaip punkte už maršruto. Helsinkyje ir Maskvoje skrydžių paslaugos teikiamos kaip punktuose už maršruto.
Vokietija	Penktosios laisvės teisėmis gali naudotis tarp tarpinių punktų Europoje bei punktų Vokietijos Federacinėje Respublikoje ir tarp punktų Vokietijos Federacinėje Respublikoje bei punktų už maršruto.
Graikija	Penktosios laisvės teisėmis gali naudotis tarpiniuose punktuose iki Atėnų ir už jų ir dviejuose papildomuose punktuose Graikijoje, išskyrus punktus Turkijoje ir Izraelyje. Iš viso tarpinių punktų ir punktų už maršruto, kuriuose bet kada vienu metu galima teikti skrydžių paslaugas naudojantis penktosios laisvės teisėmis, negali būti daugiau negu penki, iš kurių ne daugiau kaip keturi gali būti tarpiniai punktai.
Airija	Penktosios laisvės teisėmis gali naudotis tarp punktų Airijoje bei tarpinių punktų ir tarp punktų Airijoje bei punktų už jos. Teikiant visų krovinių vežimo paslaugas, šiomis teisėmis gali naudotis vykdant tarptautinį vežimą tarp punktų Airijoje ir punktų trečiojoje šalyje nereikalaujant teikti skrydžių į kokią nors punktą Kanadoje paslaugas.

Valstybė narė	Skrydžių teisės
Italija	Penktosios laisvės teisėmis gali naudotis tarp dviejų tarpinių punktų Europoje ir Romos ir (arba) Milano. Tarpiniuose punktuose, kuriems taikomos penktosios laisvės teisės, skrydžių paslaugos taip pat gali būti teikiamos kaip punktuose už maršruto.
Lenkija	Penktosios laisvės teisėmis gali naudotis tarp Varšuvos ir dviejų tarpinių punktų Europoje, kuriuos Kanada turi pasirinkti iš šių punktų: Briuselis, Kopenhaga, Praha, Šanonas, Stokholmas, Viena, Ciūrichas.
Portugalija	Penktosios laisvės skrydžių teisėmis galima naudotis tarp punktų Portugalijoje bei tarpinių punktų ir tarp punktų Portugalijoje bei punktų už jos.
Ispanija	Su tarpiniais punktais ir punktais už maršruto susijusiomis penktosios laisvės teisėmis gali naudotis: a) tarp Madrido bei trijų papildomų punktų Ispanijoje ir punktų Europoje (išskyrus Miuncheną, Daniją, Švediją, Norvegiją, Italiją ir buvusias Tarybų Sąjungos respublikas); ir b) tarp Madrido bei dar vieno punkto Ispanijoje ir punktų Afrikoje bei Vidurio Rytuose, kaip apibrėžta TCAO dokumente 9060 AT/723. Vienu metu galima naudotis ne daugiau kaip keturiais penktosios laisvės teisėmis.
Švedija	Penktosios laisvės teisėmis gali naudotis tarp Stokholmo ir: a) Amsterdamo bei Helsinkio; arba b) Amsterdamo bei Maskvos. Amsterdame skrydžių paslaugos gali būti teikiamos kaip tarpiniame punkte arba kaip punkte už maršruto. Helsinkyje ir Maskvoje skrydžių paslaugos teikiamos kaip punktuose už maršruto.
Jungtinė Karalystė	Penktosios laisvės teisėmis gali naudotis tarp punktų Jungtinėje Karalystėje bei tarpinių punktų ir tarp punktų Jungtinėje Karalystėje bei punktų už maršruto. Teikiant visų krovinių vežimo paslaugas, šiomis teisėmis gali naudotis vykdant tarptautinį vežimą tarp punktų Jungtinėje Karalystėje ir punktų trečiojoje šalyse nereikalaujant teikti skrydžių į kokį nors punktą Kanadoje paslaugas.

2 dalis. Europos bendrijos oro bendrovės

Bendrijos oro bendrovės, kartu teikdamos mišrias paslaugas tarp atskirų valstybių narių ir Kanados ir teikdamos visų krovinių vežimo paslaugas, naudojami šiomis teisėmis:

Valstybė narė	Skrydžių teisės
Belgija	Turi būti penktosios laisvės skrydžių teisės tarp Monrealio ir dviejų punktų už maršruto Jungtinėse Amerikos Valstijose, esančių į rytus nuo Čikagos, įskaitant Čikagą, ir į šiaurę nuo Vašingtono, Kolumbijos apygardos, įskaitant Vašingtoną, Kolumbijos apygardą.
Bulgarija	Penktosios laisvės teisėmis gali naudotis viename punkte už maršruto Jungtinėse Amerikos Valstijose į rytus nuo Čikagos, išskyrus Čikagą, ir į šiaurę nuo Vašingtono, Kolumbijos apygardos, išskyrus Vašingtoną, Kolumbijos apygardą. Penktosios laisvės teisėmis naudotis negalima, jei skrendant vienu maršrutu skrydžių paslaugos teikiamos Monrealyje ir Otavoje. Penktosios laisvės teisėmis negalima naudotis tarpiniuose punktuose.
Čekija	Penktosios laisvės teisėmis gali naudotis tarp Monrealio ir dviejų punktų už maršruto Jungtinėse Amerikos Valstijose, esančių į šiaurę nuo Vašingtono, Kolumbijos apygardos, įskaitant Vašingtoną, Kolumbijos apygardą, ir į rytus nuo Čikagos, įskaitant Čikagą.
Danija	Penktosios laisvės teisėmis gali naudotis tarp Monrealio bei Čikagos ir tarp Monrealio bei Siatlo. Čikagoje skrydžių paslaugos gali būti teikiamos kaip tarpiniame punkte arba kaip punkte už maršruto. Siatle skrydžių paslaugos gali būti teikiamos tik kaip punkte už maršruto.
Vokietija	Penktosios laisvės skrydžių teisėmis gali naudotis tik tarp Monrealio ir vieno punkto už maršruto Floridoje. Gali pasirinkti penktosios laisvės teisėmis naudotis tarp Monrealio ir dviejų punktų už maršruto Jungtinių Amerikos Valstijų žemyninėje dalyje, išskyrus punktus Kalifornijos, Kolorado, Floridos, Džordžijos, Oregono, Teksaso ir Vašingtono valstijose.
Graikija	Penktosios laisvės skrydžių teisėmis gali naudotis tarp Monrealio ir Bostono arba tarp Monrealio ir Čikagos arba už Toronto skrendant į vieną punktą Jungtinėse Amerikos Valstijose, kurį nurodo Graikijos Respublika, išskyrus punktus Kalifornijoje, Teksase ir Floridoje.

Valstybė narė	Skrydžių teisės
Airija	Penktosios laisvės teisėmis gali naudotis tarp punktų Kanadoje bei tarpinių punktų ir tarp punktų Kanadoje bei punktų už jos. Teikiant visų krovinių vežimo paslaugas, šiomis teisėmis gali naudotis vykdant tarptautinį vežimą tarp punktų Kanadoje ir punktų trečiosiose šalyse nereikalaujant teikti skrydžių į kokią nors punktą Airijoje paslaugas.
Italija	Penktosios laisvės skrydžių teisėmis gali naudotis tarp dviejų tarpinių punktų Jungtinių Amerikos Valstijų šiaurės rytuose (į šiaurę nuo Vašingtono, įskaitant Vašingtoną, į rytus nuo Čikagos, įskaitant Čikagą) ir Monrealio ir (arba) Toronto. Tarpiniuose punktuose, kuriems taikomos penktosios laisvės teisės, skrydžių paslaugos taip pat gali būti teikiamos kaip punktuose už maršruto.
Lenkija	Penktosios laisvės teisėmis gali naudotis tarp Monrealio ir Niujorko, kaip tarpinio punkto arba punkto už maršruto.
Portugalija	Penktosios laisvės skrydžių teisėmis gali naudotis tarp punktų Kanadoje bei tarpinių punktų ir tarp punktų Kanadoje bei punktų už maršruto.
Ispanija	Su tarpiniais punktais ir punktais už maršruto susijusiomis penktosios laisvės teisėmis gali naudotis a) tarp Monrealio bei trijų papildomų punktų Kanadoje ir Čikagos, Bostono, Filadelfijos, Baltimorės, Atlantos, Dalaso ir (arba) Fort Verto, Hjustono; ir b) tarp Monrealio ir Meksiko. Vienu metu galima naudotis ne daugiau kaip keturiomis penktosios laisvės teisėmis.
Švedija	Penktosios laisvės teisėmis gali naudotis tarp Monrealio bei Čikagos ir tarp Monrealio bei Siatlo. Čikagoje skrydžių paslaugos gali būti teikiamos kaip tarpiniame punkte arba kaip punkte už maršruto. Siatle skrydžių paslaugos gali būti teikiamos tik kaip punkte už maršruto.
Jungtinė Karalystė	Penktosios laisvės teisėmis gali naudotis tarp punktų Kanadoje bei tarpinių punktų ir tarp punktų Kanadoje bei punktų už jos. Teikiant visų krovinių vežimo paslaugas, šiomis teisėmis gali naudotis vykdant tarptautinį vežimą tarp punktų Kanadoje ir punktų trečiosiose šalyse nereikalaujant teikti skrydžių į kokią nors punktą Jungtinėje Karalystėje paslaugas.

3 SKIRSNIS

Nepaisant šio priedo 1 skirsnio, teritorijoms, kurios neįtrauktos į šio susitarimo 1 straipsnyje pateiktą „Teritorijos“ sąvoką, toliau taikomi d punkte (Danijos Karalystė), f punkte (Prancūzijos Respublika), l punkte (Nyderlandų Karalystė) ir r punkte (Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė) nurodyti susitarimai, laikantis juose nurodytų sąlygų.

Europos bendrijos ir jos valstybių narių deklaracija, kuri turi būti paskelbta pasirašant ES ir Kanados oro susisiekimo susitarimą

„Dėl 26 straipsnio 2 dalies Europos bendrija ir jos valstybės narės patvirtina, kad frazė, jog „3 priede išvardytų galiojančių dvišalių susitarimų galiojimas sustabdomas, išskyrus 2 priede numatytus atvejus“ turi tokį pat poveikį, kaip ir formuluotė, jog atitinkamos susitarimo nuostatos turi viršenybę 3 priede išvardytų atitinkamų galiojančių dvišalių susitarimų nuostatų atžvilgiu.“

Europos bendrijos ir jos valstybių narių deklaracija, kuri turi būti paskelbta pasirašant ES ir Kanados oro susisiekimo susitarimą

„Europos bendrija ir jos valstybės narės patikslina, kad Europos bendrijos bei jos valstybių narių ir Kanados oro susisiekimo susitarime, visų pirma jo 8 straipsnyje, nenumatyta galimybė netaikyti pridėtinės vertės mokesčio (PVM), išskyrus apyvartos mokesčių importui, ir tai nekliudo valstybėms narėms apmokestinti aviacinį kurą, naudojamą vidaus skrydžiams ir skrydžiams Bendrijos viduje, remiantis Tarybos direktyva 2003/96/EB.“

2010 m. prenumeratos kainos (be PVM, įskaitant paprastosios siuntos išlaidas)

<i>ES oficialusis leidinys</i> , L ir C serijos, tik spausdintinė versija	22 oficialiosiomis ES kalbomis	1 100 EUR per metus
<i>ES oficialusis leidinys</i> , L ir C serijos, spausdintinė versija ir metinis kompaktinis diskas	22 oficialiosiomis ES kalbomis	1 200 EUR per metus
<i>ES oficialusis leidinys</i> , L serija, tik spausdintinė versija	22 oficialiosiomis ES kalbomis	770 EUR per metus
<i>ES oficialusis leidinys</i> , L ir C serijos, mėnesinis kaupiamasis kompaktinis diskas	22 oficialiosiomis ES kalbomis	400 EUR per metus
Oficialiojo leidinio priedas, S serija (Konkursai ir viešieji pirkimai), kompaktinis diskas, leidžiamas du kartus per savaitę	daugiakalbis: 23 oficialiosiomis ES kalbomis	300 EUR per metus
<i>ES oficialusis leidinys</i> , C serija. Konkursai	konkursų kalbomis	50 EUR per metus

Europos Sąjungos oficialųjį leidinį, leidžiamą oficialiosiomis Europos Sąjungos kalbomis, galima prenumeruoti bet kuria iš 22 kalbų. Jį sudaro L (teisės aktai) ir C (informacija ir pranešimai) serijos.

Kiekviena kalba leidžiamas leidinys prenumeruojamas atskirai.

Oficialieji leidiniai airių kalba parduodami atskirai, remiantis 2005 m. birželio 18 d. Oficialiajame leidinyje L 156 paskelbtu Tarybos reglamentu (EB) Nr. 920/2005, nurodančiu, kad Europos Sąjungos institucijos laikinai neįpareigojamos rengti ir skelbti visų aktų airių kalba.

Oficialiojo leidinio priedas (S serija. Konkursai ir viešieji pirkimai) skelbiamas viename daugiakalbiame kompaktiniame diske visomis 23 oficialiosiomis kalbomis.

Pateikę paprastą prašymą *Europos Sąjungos oficialiojo leidinio* prenumeratoriai gali gauti įvairius Oficialiojo leidinio priedus. Apie priedų išleidimą prenumeratoriai informuojami pranešime skaitytojui, kuris skelbiamas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

2010 metais kompaktinius diskus pakeis skaitmeniniai diskai.

Pardavimas ir prenumerata

Įvairių mokamų leidinių, tokių kaip *Europos Sąjungos oficialusis leidinys*, galima užsiprenumeruoti mūsų pardavimo biuruose. Pardavimo biurų sąrašą galima rasti internete adresu

http://publications.europa.eu/others/agents/index_lt.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) – tai tiesioginė ir nemokama prieiga prie Europos Sąjungos teisės aktų. Šiame tinklalapyje galima skaityti *Europos Sąjungos oficialųjį leidinį*, susipažinti su sutartimis, teisės aktais, precedentine teise bei parengiamaisiais teisės aktais.

Išsamesnės informacijos apie Europos Sąjungą rasite <http://europa.eu>

Europos Sąjungos leidinių biuras
2985 Liuksemburgas
LIUKSEMBURGAS

LT